

DIALÓGUS

**A Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának alumni kiadványa**

2012

XIX. TÖRVÉNY-CZIKK

a kolozsvári magyar királyi tudományegyetem felállításáról és ideiglenes szervezéséről.⁽¹⁾

(Szentelést nyert 1872. évi október 12-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1872. évi október 12-én, a főrendek házában 1872. évi október 14-én.)

1. §. Kolozsvárott a tanszabadság elvének alapján magyar királyi tudományegyetem állittatik fel.

A kolozsvári királyi jogakadémia és az orvos-sebészeti tanintézet megszüntettetnek.

2. §. Addig, míg az egyetemi oktatás külön törvény által nem szabályoztatik,⁽²⁾ a pesti magyar királyi tudományegyetemen jelenleg fennálló szabályok⁽²⁾ ezen egyetemre nézve is érvényesek, amennyiben jelen törvény mást nem rendel.

A fentebb említett törvény meghozataláig megkívántató további szabályokat az egyetem tudománykarainak meghallgatásával az oktatásügyi minister bocsátja ki.⁽³⁾

Dr. Karsai Krisztina, dr. Schiffner Imola,
dr. Szigeti Tamara és dr. Tamási Éva közreműködésével
szerkeszti: Dr. Balogh Elemér

Felelős kiadó: Dr. Szabó Imre
az SZTE ÁJTK dékánja

<http://www.juris.u-szeged.hu>

Nyomdai munkák: „Norma” Nyomdász Kft.
Hódmezővásárhely

Tisztelt Olvasó!

A 2012. esztendő is alkalmat nyújtott egyetemtörténeti emlékezésre, hiszen 140 éve, 1872-ben alapították meg kolozsvári anya-egyetemünket, így ennek emlékét az előző oldalon látható törvénycikk-képpel idézzük meg, mementóként. *Ruszoly József* professzor alapos írásában az 1872-ben alapított kolozsvári egyetemre és annak jogutódjára, a mi szegedi universitásunkra, a kettő szerves kapcsolatára emlékeztet.

Konferenciáink közül méltán emelhetők ki a *Bibó István* és a *Szabó József* professzorok alakját, s tudományos hagyatékát felelevenítő, országos hírű tanácskozások. Mint a polgári eljárás-jog tanára büszkén említem a Pp. 60. „születésnapja” alkalmából rendezett kari konferenciát.

Nem maradhatott el karunk új doktorainak bemutatkozó rovata sem: 2012-ben heten vehették át doktori (PhD) oklevelüket. Egyre fontosabb karunk életében a nyárelőn megrendezésre kerülő Könyvünnep: az itt méltatott monográfiák karunk szakmai jó hírét viszik az országban. Nagyon fontos és szép feladatunknak tekintjük, hogy exkluzív beszélgetésben egy-egy kollégánk életét közelebb hozzuk a kedves olvasókhhoz. Ez alkalommal a Dékáni Hivatal rövidesen nyugdíjba vonuló vezetőjével, *Márkus Andrásnéval*, a korát meghazudtolóan fiatalos, 70. életévét betöltött *Herczegh János* professzorral, és újonnan tanszékvezetőkké előlépett kollégákkal olvashatunk beszélgetéseket.

Mindig igazi csemege világljáró szegedi munkatársaink beszámolóit olvas-

gatni: *Bóka János* Tajvanon járt, *Szikszai Anna* Isztambulban, és Bécsbe is elvitte karunk jó hírét a *Szalai Anikó* vezette küldöttség. Évfolym-találkozó: ezúttal a '64-esekről olvashatunk szép és igaz sorokat. A kultúra bajnokai között feltűnő szegedi jurátusok közül előző (2011) számunkban *Ragány Zoltánt*, most fivérét, a nagyon hasonló pályán haladó *Ragány Mihályt* mutatjuk be.

Az idő múlását jelző, *In memoriam* rovatunkban frissen eltávozott kollégáink emlékének adózunk: *Rakonczai János*, *Cséka Ervin*, *Szilbereky Jenő*. Karunk oktatói oly sok hazai és nemzetközi tudományos rendezvényen szerepeltek, hogy azokból csak egy rövid ízelítőre maradt hely. Végül, de nem utolsó sorban: a díszoklevelek átadása sorában ezúttal is akadt két olyan egykori hallgatónk, aki 70 esztendeje vagy egy kicsit még régebben végzett.

Dr. Szabó Imre
egyetemi tanár, dékán

Az ELFA határozatai

Az Európai Jogi Karok Szövetsége (European Law Faculty Association, ELFA) 2012 március 9–10-én Madridban tartotta éves közgyűlését, amelyen karunk is képviseltette magát. Jőmagam, mint a szegedi jogi kar közkapcsolati dékánhelyettese vettem részt a közgyűlésen, és a kísérő tudományos konferencián előadást is tartottam („Consumer Protection and Criminal Law”). Az ELFA-t 1995-ben alapította 80 európai jogi kar Leuvenben. 2012-ben már 200 jogi kart (köztük a szegedit) tömörített a szervezet. Az ELFA fő célkitűzése a jogásképzés európai reformfolyamatainak segítése és a gyakorló jogi szakmák képviselőivel, jogi szolgáltatásokat nyújtó cégekkel és egyéb partnerekkel való kapcsolat erősítése és a párbeszéd támogatása. Az ELFA kapcsolatban áll az amerikai jogi karok hasonló szervezetével is. Karunk számára fontos a tagság (a szegedin kívül az ELTE tagja még a szövetségnek), mivel így a jogi felsőoktatást érintő európai vagy épp globális folyamatokról első kézből értesülünk és mi magunk is részt vehetünk – szükség esetén – a közös álláspontok kidolgozásában és képviselésében.

A 2012-es éves közgyűlésen az alábbi határozatot fogadták el a jogi karok képviselői:

– Az ELFA osztja a véleményt, hogy a jelenlegi társadalmi kereslet kielégítése céljából a jogi karoknak meg kell sokszorozniuk igyekezetüket, hogy áthidalják azt a széles szakadékot, ami egyes országokban tradicionálisan fennáll a jogi oktatás és a megfelelő szintű jogászai munka végzéséhez szükséges gyakorlati képzés között. Ez azt jelenti, hogy ezt a gyakorlatot – lehetőleg – már az egyetemi képzés ideje alatt kell megszerezni.

– Az ELFA tudomásul veszi, hogy annak érdekében, hogy a jövő szakemberei képesek legyenek a lehető legsikeresebben szembenézni a munkaerőpiacra lépéskor felmerülő kihívásokkal, létfontosságú mind az elméleti jogi oktatás, mind a gyakorlat biztosítása, valamint az is, hogy rugalmasabb legyen a rendszer. A tanulási programba és a tanítási módszertanba bele kell foglalni az általános és közös kompetenciákat, úgy, mint az írott és a szóbeli kommunikációt, az idegen nyelvek ismeretét, az új technológiákkal kapcsolatos tudást, valamint a csapatban való munkára és a multidiszciplináris tevékenységek elvégzésére való képességet. Ezek a készségek nem csupán a jövő jogászainak fontosak, hanem a már frissen végzetteknek is, mivel megkönnyítik

a szakmai gyakorlati helyekre történő jelentkezésüket és a más tagállamban történő munkavállalásukat, elősegítve ezáltal az európai szerződésekből felállított gazdasági integráció és összefonódás elérését.

– Az ELFA síkra száll amellett, hogy az egyetemek és jogi karok azon törekvései során, amelyek a szakmai világ által támasztott követelményekhez történő nagyobb fokú közelség kialakítására és ennek bátorítására irányulnak, meg kell tartani az intézmények identitását, a függetlenségét, az intézmények által betöltött társadalmi és kulturális funkciót, s különösen azt a régóta fennálló elismert azonosságot, ami a jogi tanulmányok (oktatás) és a jog mint tudomány között áll fenn. Ezért, az ELFA alapvető jelentőségűnek tartja a Bolognai Nyilatkozatban lefektetett alapvető elveket, amelyek szerint az egyetemek önálló intézmények, amelyek kritikai szellemben tanítással és kutatással hozzájárulnak a tudáshoz, és a küldetésük teljesítése érdekében mindennemű külső befolyásolás nélküli, teljes erkölcsi és tudományos szabadságot élveznek.

– Az ELFA határozott álláspontja az, hogy azon – néha nagy – szakadék szükségzerű szűkítése, amely a jövő jogászait képző európai felsőoktatási intézmények oktatási megközelítése és

az ezen szakemberek által a szakmai gyakorlatba való belépéskor tapasztalt valóság között áll fenn, nem kell, hogy ahhoz vezessen, hogy mindent túlzott mértékben alárendeljenek a munkáltatók, *stakeholder*-ek és vállalatok érdekeinek, és nem szabad abba a kockázatos helyzetbe sem kerülni, hogy a felsőoktatási intézmények célkitűzései, működésük vagy tanulmányi kínálatuk az áruba bocsáthatóság szempontjai alapján alakuljanak át.

– Az ELFA saját céljaként támogatja és elfogadja azt, hogy a jogi oktatás és a joggyakorlat egymással szorosan összefügg, de egyben el is különül, ugyanakkor azt sem szabad elfelejteni, hogy a jogi karok nem lehetnek csupán a jövő jogászai értelmiségének 'gyárjai', akik azonnal alkalmasak a gyakorlati munkára, mivel a jogi karok funkciói nem csupán a kiváló szakemberek nevelése, hanem az is, hogy műveljék az emberfőket, akik így aktívak, kreatívak, műveltek és komolyan elkötelezettek lesznek a modern világ és társadalom által támasztott komplex kihívások megoldására. Az akadémiai jogi képzés a jog intellektuális és kritikai analízisét erősíti, s nem csupán a jogi rendelkezések pusztá ismeretét jelenti.

*Dr. Karsai Krisztina
habil. egyetemi docens*

Bibó István, a szegedi egyetem és egy emlékkonferencia

„Az újonnan kinevezett gyakoronokok most már világosabban bizonyítják, hogy Szegeden nem kell félni a tudományos szukreszcencia kihalásától”. Aki a kutatói utánpótlás feletti elégedettségének az idézett mondatban hangot adott – *Bibó István*. Egy 1934-ben, *Erdei Ferenc*nek írt válaszelevele jelzi figyelmességét a szegedi egyetem iránt, ráadásul külföldről. Az 1933–1934-es tanévben ugyanis – miután a szegedi egyetemen 1933-ban a jogtudományok doktorává avatták – magyar ösztöndíjasként a bécsi Collegium Hungaricum-ban folytatta tanulmányait. Korábbi szegedi hallgatótársaival, professzoraival, barátaival folytatott levelezése tanúbizonysága annak, hogy a távolból is figyelemmel kísérte az egyetem sorsának alakulását. Bécsi ösztöndíjkérélmé azonban arra is alkalmat nyújt, hogy megismerhessük, milyen elméleti tudással felszerelve indult el Szegedről európai tanulmánykörútjára, amely során a bécsi egyetemet Genf, majd Hága követte.

„Eddigi jogelméleti és nemzetközi jogi tanulmányaim során elsősorban a jog és kényszer problémájának ismeretelméleti, jogelméleti, tételes jogi és szociológiai vonatkozásait próbáltam megvilágítani. A 'Jog és kényszer' című szemináriumi dolgozatomban (1930/31. II. félév) a kényszernek a jogfogalomban való helyét kíséreltem megvizsgálni. Ennek a tárgynak a kiegészítésére szükségesnek mutatkozott a szabadságprobléma bevonása is s az egész tárgykör ismeretelméleti és jogelméleti irányba való kimélyítése céljából 1931. nyarán két hónapon keresztül

tanulmányoztam a bécsi Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban e kérdések irodalmát. 'A szankciók kérdése a nemzetközi jogban' című szemináriumi dolgozatomban a nemzetközi jogban vizsgáltam a kényszerprobléma megjelenését, 'A nemzetközi kényszeraktus elmélete Kelsennél' c. szemináriumi dolgozatomban pedig Hans Kelsen ezirányú álláspontját tettem beható vizsgálat tárgyává. E két dolgozat eredményeinek a felhasználásával újabb könyvtári tanulmányok után elkészítettem 'A szankciók kérdése a nemzetközi jogban' című államtudományi disszertációm, s ez év folyamán eddigi tanulmányaim összefoglalásaképpen befejezni óhajtom 'Jog, kényszer és szabadság' című jogtudományi disszertációm is.”

Munkásságára visszatekintve *Bibó István* később sem mulasztotta el megemlíteni, hogy tudományos érdeklődése szegedi egyetemi évei során alakult ki, amikor főleg *Horváth Barna* jogbölcseleti és *Buza László* nemzetközi jogi előadásait hallgatta, illetve szemináriumukban több éven át dolgozhatott. Horváth Barna hívására került 1942-ben Kolozsvárra, ahová 1940-ben kelt szegedi egyetemi magántanárságát átminősítették. 1946-ban történt szegedi egyetemi tanári kinevezése után sokat foglalkozott az államhatalmak elválasztásának kérdésével, majd erről tartott ebben az évben székfoglalót a Magyar Tudományos Akadémián. A diktatúrába fordult politikai változások okozták – más demokratikus gondolkodású professzorral együtt – kikényszerített távozását a szegedi egyetemről 1950-

Dr. Gyarmati György előadását tartja

ben. Ez ad különös akusztikát annak a *Huszár Tibor* által megőrzött Bibói kívánságnak, hogy a fejfájára azt írják fel: „Bibó István. Élt: 1945–1948”. Az állítás jelentheti azt, hogy a történelem elsősorban ezekben az években biztosított cselekvési teret számára, cselekvésen aktív jelenlétét érte a történelmi, társadalmi és politikai folyamatok szabad megismerésének és feltárásának a menetében. Életművének ismeretében elmondható az is, hogy Bibó István európai jelentőségű tudományos munkássága tragikus módon tényleg erre a Bibó által említett néhány évre korlátozódott. Ezek a termékeny évek pedig éppen szegedi egyetemi professzorságának időszakával estek egybe.

Volt tehát mire emlékezni azon a emlékkonferencián, amelyen ez év márciusában Bibó István születése (tavaly volt) századik évfordulójára együtt emlékezett az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, az ELTE ÁJK Állam- és Jogelméleti Tanszéke, az MTA Szegedi Akadémiai Bizottság Jogi Szakbizottsága és a SZTE

ÁJK Politológiai Tanszéke. *Szabó Imre* jogi kari dékán köszöntőjét követően *Paczolay Péter* a Politológiai Tanszék egyetemi tanára nyitotta meg az egész napos rendezvényt. *Gyarmati György*, az ÁBTL főigazgatója Bibó Istvánnak az 1963. évi szabadulása (t. i. Bibót 1958 augusztusában – *Göncz Árpáddal* együtt – életfogytiglani börtönre ítélték az államrend megdöntésére irányuló szervezkedés miatt) és az élete alkonya közötti másfél évtizedre emlékezett. Mint mondotta, „a hatalom humanizálása”, az érdekszolidaritáson alapuló társadalom eszméje Bibó értékvilágának akkor is az alapjait jelentette, ha ennek nyilvános kifejtésére nem adott meg a lehetősége.

Érdekes színfoltja volt a konferenciának az ELTE jogi kar Perjátszó Köre előadásában színre vitt 'Bibó-akta'. A Perjátszó Kör hatodik éve ad elő színpadra írt történelmi pereket korhű jelmezekben, hiteles jogi dokumentumokra alapozva. Az előadás tulajdonképpen annak a tizenegy tanúkihallgatási és tárgyalási jegyzőkönyvnek a feldolgozásából született, amelyek a 1957. május 22-én elrendelt nyomozás, valamint az 1958. augusztus 2-i ítélet-hirdetés között keletkeztek. Délután a Szegedi Akadémiai Bizottság székházából a Grand Cafe vetítőjébe költözött át a konferencia. Ott került sor ugyanis a *Hanák Gábor* történész által összeállított Bibó-interjúfilm vetítésére, majd az ezt követő kerekasztal-beszélgetésre.

A konferencia végére kiderült az is, hogy a címe szerint Bibó Istvánra mint 'államtudós és államférfire' történő emlékezésben inkább az utóbbira került a hangsúly. Az 'élet' és a 'mű' kényszerű szétválásának a következtében ez érthető is. A Nagy Imre-kormány államminiszteri szerepe nem csak ítéletének, de

élete utolsó évtizedeinek olyan meghatározó mozzanata lett, amelytől aligha lehet elvonatkoztatni, még ha a 'béke-évek' termékeny időszakának klasszikus munkáit is vesszük a kezünkbe. És hogy 'államtudós és államférfi' Bibó személyében miként lehetett mégis elválaszthatatlanul azonos, azt megdöbbenve tapasztalhatjuk két teljesen eltérő forrásból származó, de lényegüket tekintve azonos szöveg olvastán. 1945. decemberi híres cikke a magyar demokrácia válságáról azért íródott, hogy felhívja a figyelmet a politikai félelmek és az ezek nyomán kialakulható polarizálódás veszélyeire: „A magyar demokrácia válságban van. Válságban van, mert félelemben él. *Kétféle félelem győtri: fél a proletárdiktatúrától és fél a reakciótól.*”

Tizenkét évvel később, 1957. június 9-i kihallgatásán pedig – a jegyzőkönyv tanúsága szerint – kihallgató tisztjének, *Bodrogi László* őrnagynak fejtegeti ugyanezeket a gondolatokat, immár fogságban: „Az a felfogásom, hogy a

proletárdiktatúra túlfeszítése, vagyis a szabadság nagyfokú korlátozása a szocializmus érdekében azzal jár, hogy széles tömegeket egy reakciós, szocializmusellenes demagógia számára tesz fogékonnyá. *Én a szabadság ügyét a reakciótól és a proletárdiktatúrától egyaránt féltem.*”

A konferencia alkalmas volt arra is, hogy felhívja a figyelmet: Bibó Istvánra emlékezni nem csupán évfordulós feladat. Folyamatos jelenléte, tudósi, politikusi, emberi, erkölcsi példamutatása talán fontosabb is lehet a szegedi egyetemnek és főként jogi karának, mint ahogyan máshol, máshogyan emlékeznek rá. A szegedi egyetem ugyanis méltán lehet büszke arra, hogy része lehetett abban, amit *Illyés Gyula* Bibó Istvánról mondott a temetésén: „Hűséget és bátorságot tanult: klasszikus európaiságot”.

Dr. Révész Béla
egyetemi docens

Ötévesek lettünk!

Társadalomtudományi képzések a jogi karon

Karunkon a 2006/2007-es tanévben indult az első nemzetközi tanulmányok és politológia alapképzési (BA) szakos évfolyam. Ennek megünneplésére az SZTE ÁJTK Európa-tanulmányok Központ és a Politológiai Tanszék 2012. március 29–30-án oktatói-hallgatói konferenciát szervezett a Szegedi Politológus Hallgatók Egyesülete segítségével a Kari Társalgóban és a Pólay-teremben. A konferencia első napján a szegedi jogi karon és az ország többi felsőoktatási intézményében nemzetközi tanulmá-

nyok és politológia szakokon tanuló hallgatók mutatták be kutatási tevékenységük eredményeit. Március 30-án karunk oktatói tartottak előadásokat. (Keretes 1.) A konferencia lehetőséget adott arra is, hogy áttekintsük az elmúlt öt év eredményeit és sikereit.

A 2005 március 31-én akkreditált nemzetközi tanulmányok és politológia alapképzési (BA) szakok 2006/2007-ben még kötött létszámmal kezdték el a tanévet (nemzetközi tanulmányok: 73 fő, politológia: 56 fő).

A szakfelelős profeszorok: Paczolay Péter és Trócsányi László, valamint Majsa József koordinációs igazgató

Ezt követően a felvételi rendszer átalakulásával a felvett hallgatók létszáma lényegesen megváltozott. A politológia szak esetében 30-40, míg a nemzetközi tanulmányok képzésen 80-90 főben stabilizálódtak az évfolyamok. Mind a két képzés országos szinten a vezető szakok közé került.

A nemzetközi tanulmányok szak a Budapesti Corvinus Egyetem és a 2009-ben újonnan belépő ELTE mellett a legrangosabb képzési helyé vált. Mind a képzés szakmai minősége, mind a felvételi statisztikák és a további mérések azt mutatják, hogy az SZTE ÁJTK nemzetközi tanulmányok szakja a ma már 18 vetélytárs alkotta felsőoktatási mezőnyben nem véletlenül szerezte meg és őrzi évek óta dobogós helyezését. Mind az alap-, mind a mesterképzésen a jogi, a gazdaságtudományi, a bölcsészettudományi, a természettudományi karok és az Idegennyelvi Kommunikációs Intézet (mely utóbbi a szakmai nyelv oktatásáról gondoskodik a 3+2

év során angol, német és francia nyelveken) legkiválóbb oktatói gondoskodnak a magas színvonalú képzésről.

A politológia szaknak egy szűkebb körben kell érvényesülnie: a 9 szagazda intézmény között az ELTE, a Corvinus és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem után a statisztikák alapján a negyedik, a képzés szakmai színvonala, minősége alapján viszont az első-második helyet foglalja el. A politológia alap- és a politikatudomány mesterképzéseken a kurzusok 2/3-át a Politológia Tanszék oktatói tartják, a jogi kar néhány további tanszékének és a Juhász Gyula Pedagógusképző Kar munkatársaival közreműködésével.

Évente 40-50 nemzetközi tanulmányok- és 20-30 politológia szakos kap diplomát. Többségük mesterképzésben folytatja tanulmányait. A nemzetközi tanulmányok szakos hallgatók egyharmada marad a karon és végzi el az Európa tanulmányok vagy a Regionális és civilizációs tanulmányok

– Mediterráneum és Latin-Amerika szakirány egyikét. Hozzájuk nagyrészt a Bölcsészettudományi Karról és az ország többi intézményének nemzetközi tanulmányok alapképzéséről érkeznek további hallgatók. Így a mesterképzésen átlagosan 40-60 fő kezd el tanulmányait. Végzett mesterszakosaink 90 százaléka a fővárosban talált munkát, elsősorban multinacionális cégeknél, mivel nemcsak az itt szerzett multi- és interdiszciplináris tudásuk, hanem magas szintű nyelvismeretük is segíti elhelyezkedésüket.

Az országban egyedülálló módon a 2011-ben történt sikeres akkreditáció eredményeképpen karunkon francia nyelven is elvégezhető a mesterképzés Európa Tanulmányok szakirányon. A politikatudomány mesterképzésén is két szakirányból választhatnak a hallgatók: a Választási tanulmányok vagy az Államelméleti, regionális és határtanulmányok egyikét végezhetik el. Ők tipikusan a közszféra munkavállalói lesznek.

Egyetemi tanulmányaik alatt hallgatóink a kötelező kurzusok elvégzése mellett bekapcsolódhatnak a tudományos tevékenységbe és közéleti szerepet is vállalhatnak. A társadalomtudományi képzéseken tanuló hallgatók tudományos kutatási tevékenységük eredményeit a SZTE ÁJTK Politikatudományi- és Államelméleti Tudományos Diákkörben mutathatják be. (Keretes 2.)

Az SZTE ÁJTK PTDK hallgatói az elmúlt Országos Tudományos Diákköri Konferenciákon a következő eredményeket érték el.

2009. év XXIX. OTDK – Budapest, BME

- 6 előadó
- Nyerges Ádám: A politikai döntés-

hozatal racionalitásának kérdése (Konzulensek: Dr. Tóth I. János, Dr. Fábián György)

Politikatudomány tagozat III. helyezés

- Szénási Ráhel: El akarnak válni! Avagy mely területeken folytatódhat a jogharmonizáció az EU-ban (Konzulens: Dr. Mezei Péter) – **Nemzetközi tanulmányok tagozat, különdíj**

- Laurinyecz Regina: Légy te is benne. E-bevonás: a sérült csoportok példáján – a lisszaboni stratégia fényében (Konzulens: Dr. Révész Béla) – **Politikatudomány tagozat Oktatási és Kulturális Minisztérium különdíj**

2011. év XXX. Jubileumi OTDK – Budapest, ZSKF

- 9 előadó

- Endrődi Gábor: Hagyományos és internetes társadalmi mozgalmak – a taxisbloká és az augusztus 20-i tűzijátékról lemondók Facebook csoportjának példáján (Konzulensek: Dr. Révész Béla, Merkóvity Norbert)

Politikatudomány II. tagozat, II. helyezés

- Mátyus Ákos: Csillagok, határok, magyarok (Konzulens: Dr. Löffler Tibor)

Politikatudomány II. tagozat, A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium különdíja

- Nagy Mariann Veronika: Európai identitás és az Európai Unió (Konzulens: Dr. Fejes Zsuzsanna) – **Nemzetközi tanulmányok I. (Az Európai Unió aktuális kérdései)**

Libri Könyvkereskedelmi Kft. különdíja

Szakmai szempontból meghatározó hallgatói szervezetek a SZTEP, a SzeMUN és az SZDT. (Keretes 3.)

Összegzőképpen kijelenthető, hogy a két társadalomtudományi képzés sikeresen integrálódott az országos képzési rendszerbe. Hasonlóképpen az egyetemi és kari struktúrához is zökkenőmentes volt az illeszkedés. E folyamatot nagyban segítette, hogy mindkét szak esetében, de különösen igaz ez a nemzetközi tanulmányok szakra, olyan oktatói bázis alakult ki, amely az évezred elején egyesült szegedi felsőoktatási

intézmények erőforrásaira támaszkodik. E lehetőségek csaknem optimális kiaknázása biztosítja, hogy szakmailag megalapozott, kiváló minőséget eredményező képzések működhetnek az SZTE Állam- és Jogtudományi Karán.

*Szakács Ildikó Réka – Dr. Majsa József
egyetemi tanársegéd, képzési asszisztens –
egyetemi adjunktus, koordinációs igazgató*

Keretes 1:

„Öt évesek lettünk”

Első nap – március 29.

Hallgatói előadások

Endrődi Gábor (ELTE TÁTK) – Közösségi hálózatok hatása a politikai részvételre
Szakács András (PTE BTK) – Az internet szerepe a XXI. századi magyar kampánytechnikában

Herédi Máté (SZTE GTK) – Meddig ér az elnök takarója? – Sólyom László államfői szerepfelfogása

Major Stella (SZTE ÁJTK) – Válasz a magyar országgyűlés képviselőitől e-mailben

Tóth Ferenc (SZTE ÁJTK) – A mai szélsőjobboldal tagozódása különös tekintettel a hungaristákra

Török Zoltán (SZTE ÁJTK) – Átalakulás – Az európai zöld pártok és struktúrájuk viszonya a klasszikus bázisdemokratikus elvekhez

Bábi Huanita (SZTE ÁJTK) – Kettős állampolgárság és a vajdasági magyarság

Orosz Tímea (SZTE ÁJTK) – A visegrádi országok helyzete az Európai Unióban
Eshaqzai Mohammed Rafi (PTE BTK) – Biztonságpolitikai kihívások Afganisztánban - 2012

Györfi István (ZSKF) – Kínai diktatúra színeváltozása

Farkas Zsófia (SZTE ÁJTK) – Múltunk, jelenünk, jövőnk

Gottesman Dávid (SZTE ÁJTK) – A Biblia, mint társadalmi szerződés

Második nap – március 30.

Oktatói előadások

Prof. Dr. Trócsányi László – A francia elnökválasztás aktualitásai

Dr. Karsai Krisztina - A büntetőjog (r)evolúciója: az európai büntetőjogi integráció

Prof. Dr. Paczolay Péter – A Velencei Bizottság szerepe és működése

Dr. Kovács László Imre – Az új országgyűlési választási rendszer

Dr. Kruzslicz Péter – Játék határok nélkül? – Alkotmányos fenntartások az Európai integrációban

Dr. Révész Béla – A normativizmus szerepe a titkosszolgálatok szabályozásában
Bemutatkozik a Szegedi Politológus Hallgatók Egyesülete (SZTEP), az Európa-tanulmányok Központ és a Europe Direct Szeged

Keretes 2.

SZTE ÁJTK PTDK

Az SZTE ÁJTK Politikatudományi- és Államelméleti Tudományos Diákkörének (röviden: SZTE ÁJTK PTDK) megalakulása és tevékenysége a jog- és a politikatudomány kutatásán, népszerűsítésén, és a hallgatók ezen tudományágakkal kapcsolatos ismereteinek szélesítésén, valamint közvetítésén alapul. A Diákkör által a hallgatóknak lehetőségük van az Országos Tudományos Diákköri Konferencián való részvételre, a Diákkör keretein belül megírt tudományos diákköri dolgozattal. Ennek érdekében műhelymunkával és műhelyvitákkal segítjük a hallgatókat a felkészülésben, szaktanáraink segítségével.

A hallgatók érdeklődését és tudományos kutatási témáit figyelembe véve az SZTE ÁJTK PTDK a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán működő jogász, politológia és nemzetközi tanulmányok szakoknak megfelelően három szekcióra épül:

Államelmélet

Nemzetközi tanulmányok

Politológia

Keretes 3.

Szegedi Politológus Hallgatók Egyesülete (SZTEP)

2007 májusában alakult meg a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar politológia szakos hallgatóiból.

Az Egyesület alapításakor elsődleges céljának tekintette a Szegedi Tudományegyetem politológus hallgatóinak érdekvédelmét, lehetőségeik bővítését. Célkitűzései közé tartozik a hallgatóság széles körű tájékoztatása a politológiával kapcsolatos szakmai kérdésekben, illetve bevonása az Egyesület céljainak megvalósításába, emellett kapcsolattartás a hasonló jellegű hazai és külföldi egyesületekkel, szervezetekkel és intézményekkel. Mindezeket túl szakmai konferenciák, rendezvények, kirándulások, táborok, valamint különböző sport rendezvények szervezése és azon való részvétel biztosítása, illetőleg a hallgatóság megismertetése közéleti személyiségekkel és az előadókkal, kapcsolattartás a többi egyetemi és egyetemhez közeli szervezettel.

Az Egyesület egyik fő célja, hogy teret biztosítson a hallgatói tudományos tevékenységnek, amely leginkább az SZTE ÁJTK Politikatudományi- és Államelméleti Diákkör együttműködésével valósul meg. Természetesen a szakmai programokon túl, a kötetlenebb megmozdulások vonatkozásában is jó a kapcsolat a két szervezet között. Elég csak megemlíteni a félévente megrendezésre kerülő „Utazás-Kutatás” tanulmányi kirándulásokat. Az újabb évfolyamok politológus hallgatóinak egyetemi beilleszkedését, annak elősegítését és koordinálását is fontos feladatnak tekintik, amit az „Előkészítő tábor”, illetve az évente megrendezésre kerülő „POÉN szakest” lebonyolításával próbálnak megoldani.

Az Egyesület munkájában a 2011/2012-es tanévtől kezdődően növekvő mértékben vesznek részt a nemzetközi tanulmányok szakos hallgatók; részben a tanrend, részben a szakest sajátosságai folytán.

2011-ben megalakult a 'Töprengő' folyóirat szegedi szerkesztőbizottsága, ezzel biztosítva a publikálási lehetőséget a hallgatók számára.

Szeged Model United Nations - SzeMUN

A Szeged Model United Nations (Szegedi ENSZ Modell Konferencia), azaz SzeMUN egy évente megrendezett hallgatói konferencia, amelyen egyetemi hallgatók modellezik az Egyesült Nemzetek Szervezetének működését. A SzeMUN egy lehetőség a diákoknak, hogy kipróbálják, milyen valódi diplomaták bőrébe bújni. A hallgatói konferencia résztvevői – azaz a delegáltak – különböző bizottságokban képviselhetik egy nemzet érdekeit és nézeteit, és a többi delegálttal közösen alakíthatják a nemzetközi politika irányvonalát. Ugyan a bizottságokban elfogadott határozatok nem fognak a nagy emberek fiókjaiba becsúszni, a jövő politikusai és diplomatái gyakorlati tapasztalattal egészíthetik ki egyetemi képzésüket a modellezés során. A delegáltak lobbiznak és határozatokat írnak, beszédeket tartanak, egy idegen ország érveit felhasználva próbálják egymást meggyőzni a jobb élet felé vezető útról - és mindezt angolul.

A konferencia minden évben több országból fogad résztvevőket, így az ENSZ multikulturális szellemisége nemcsak a bizottságokban, hanem azokon kívül is áthatja a rendezvényt. A 2012-es évben 5 kontinens 130 hallgatója képviseltette magát a harmadik SzeMUN-on. A konferencia teljes mértékben hallgatói kezdeményezés: az Állam- és Jogtudományi Kar zömében nemzetközi tanulmányok, és részben jogász szakos hallgatóinak szervezése alatt áll.

További információk a www.szemun.eu weboldalon találhatóak!

Szegedi Diplomáciai Társaság

2011-ben alakult meg a Szegedi Diplomáciai Társaság (SZDT). Az SZDT célja egy olyan Egyesület létrehozása, amelynek keretében az Egyesület tagjai Magyarország és a különböző országok külpolitikájával, az utóbbiak Magyarországgal fenntartott bilaterális kapcsolataival, a világpolitika aktuális eseményeiről kialakított álláspontjaival ismerkednek meg, és a diplomácia mind elméleti, mind gyakorlati oldalának megismerésére törekednek.

Az Egyesület rendszeres előadássorozatot és gyakorlati képzéseket tart magyar, illetve angol nyelven, valamint tanulmányi utakat, helyszíni előadásokat (*site briefing*) szervez tagjai számára. Az összejövetelek célja az interaktivitás, valamint a gyakorlatiség, a tanulás és az önképzés.

Polgári perrendtartásunk a jövő kapujában

2012. április 20-án került megrendezésre a „60 év után, kodifikáció előtt – Polgári perrendtartásunk múltja, jelene és jövője” című műhely-beszélgetés az SZTE Állam- és Jogtudományi Kar tanácstermében, a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék szervezésében.

Konferenciánkat egy tragikus hír árnyékolta be: elhunyt Kiss Daisy, a Magyar Ügyvédi Kamara főtitkára, az Eötvös Loránd Tudományegyetem tiszteletbeli tanára és vezető jogi tanácsadója, az Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Eljárásjogi Tanszéke kiváló oktatója. Nevéhez a polgári peres eljárás és nemperes eljárások témakörében több könyv, számos publikáció fűződik.

Szabó Imre dékán úr nosztalgikus megnyitója után történeti előadásokat hallhattunk. Gyekiczky Tamás tanszékvezető egyetemi docens a Pp. reform-

jának akadályairól beszélt a második novella után, Juhászné Zvolenszki Anikó, karunk adjunktusa a 60 éves Pp. első fejezetének változásairól beszélt, míg Cserba Lajos a miskolci egyetem adjunktusa a Kúria évszázadait mutatta be. Varga István, az ELTE tanszékvezetője a polgári eljárásjog utóbbi módosításainak kritikai értékelését mutatta be, rávilágítva, hogy az eljárásjogi törvény koherenciája mennyire megtört. Herédi Erika, a kisértékű perek nagyértékű problémáit mutatta be, rövid, gyakorlatias előadásában.

Az ebédszünet után Kapa Mátyás intézetigazgató főiskolai docens az európai polgári eljárásjog megteremtését, a nemzeti és közösségi jog összehasonlító elemzését vázolta fel a konferencia résztvevői előtt. Köblös Adél, karunk korábbi docense, aki jelenleg az Alkot-

A konferencia helyszíne: a kari tanács terem

Dr. Cserba Lajos, Juhászné dr. Zvolenszki Anikó és dr. Pákozdi Zita

mánybíróság főtanácsadója, a hatáskör témájában osztotta meg aggályait a jelenlévőkkel. *Udvary Sándor* tanszékvezető egyetemi docens a pertársaságok témakörében tartott kimerítő, mindenre kiterjedő előadást.

A konferencia utolsó részében a fiatal kutatók kerültek előtérbe. *Nyilas Anna*, a debreceni egyetem adjunktusa a bíró tájékoztatási kötelezettségéről beszélt, míg karunk tanársegédje, *Pákozdi Zita* a jogerő kérdésével kapcsolatos problémákat vázolta. Tanszékünk legifjabb eljárásjogi kutatója, *Varga Imre* az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezéséről tartott rövid, problémafelvető előadást.

Az immáron több mint hatvan éves polgári perrendtartásunk tiszteletére megrendezett műhely-beszélgetés során számos jövőbe mutató gondolatot hallhattunk a polgári eljárásjoggal az elméleti és a gyakorlati életben foglalkozó, meghatározó személyeknek köszönhetően. Olykor-olykor éles, parázs viták is kialakultak. Összességében elmondható, hogy jó hangulatú, értékes és hasz-

nos műhely-beszélgetésnek lehettünk részesei, amelynek végkonklúziójaként levonható, hogy a polgári perrendtartásunk újra kodifikálása kétséget kizáróan szükségessé vált, hiszen a most hatályos 1952. évi III. törvény azon számos módosítás következtében, amelyeken az évek során keresztül ment, vesztett koherenciájából. Ez pedig komoly problémákat vet fel, mind a jogelmélet, mind a joggyakorlat számára.

A konferencia sikerességét értékelve megállapíthatjuk, hogy rendezvényünkön az ország hat jogi kara képviseltette magát öt tanszékvezetővel. Külön öröm volt a szervezők számára, hogy jelenlétével emelte a konferencia színvonalát *Németh János* professzor úr, az Alkotmánybíróság korábbi elnöke, aki az ELTE polgári eljárásjog oktatását több évtizedig gondozta. Reméljük, rendezvényünk közelebb hozta egymáshoz a polgári eljárásjogot kutatók szűk táborát!

*Dr. Varga Imre
PhD hallgató*

Állam és jog

Kodifikációs kihívások napjainkban

A Szegedi Tudományegyetem Állam – és Jogtudományi Doktori Iskolája (elnök: *Dr. Jakab Éva* egyetemi tanár) valamint a Magyar Jog- és Államtudományi Társaság (elnök: *Dr. Paczoly Péter* egyetemi tanár) 2012. május 30-án konferenciát szervezett 'Állam és Jog – kodifikációs kihívások napjainkban' címmel, a TÁMOP – 4.2.2/B-10/1-2010-0012 azonosító számú projekt keretében. A konferenciát *Dr. Szabó Imre* professzor, karunk dékánja nyitotta meg, ünnepélyes keretek között.

A konferencia délelőtti plenáris ülésén a magyar állam- és jogélet kiemelkedő elméleti és gyakorlati szakemberei tartottak előadásokat. Elsőként két alkotmánybíró, *Paczoly Péter* az Alkotmánybíróság elnöke szólalt fel „Új állam és új jog?” címmel; őt követte *Stumpf István*, aki a hatalommegosztás és az államszervezet kérdéseit fejtette ki az Alaptörvény alapján. *Varga Zs. And-*

rás, a legfőbb ügyész helyettese az igazságszolgáltatás átalakításáról beszélt; *Patyi András*, a Nemzeti Közszerológati Egyetem rektora (karunk volt hallgatója!) pedig a helyi önkormányzashoz való jog kérdéseit vizsgálta az új Önkormányzati törvény kapcsán. Végül *Péterfalvi Attila*, a Nemzeti Adatvédelmi és Információs szabadság Hatóság elnöke mutatott rá az adatvédelem és az információszabadság szabályainak változásaira.

A plenáris előadások az állami struktúráváltás szinte teljes palettáján érvényesülő jogi kihívásokra fókuszáltak, az előadók – tudományterületükhöz kapcsolódóan – a konferencia alaptémáját különböző nézőpontokból vették górcső alá.

A konferencia délutáni programja szekció-előadásokból állt. A gazdag előadói programnak köszönhetően összesen hét szekció (büntető anyagi jog;

Az előadói pulpitus: Péterfalvi Attila, Varga Zs. András, Paczoly Péter, Jakab Éva, Stumpf István és Patyi András

Sokan eljöttek a Szegedi Akadémiai Bizottság székházába meghallgatni az előadásokat

büntető eljárási jog; polgári jog; munkajog; alkotmányjog; közigazgatási jog; jogtörténet) keretei között adtak elő az SZTE és az ország más jogi karairól érkezett doktoranduszok a jogi szabályozás szinte minden területét átfogó témákban. Csupán példálózó jelleggel: a Nagy Ferenc professzor által elnökölt büntető anyagi jogi szekcióban hallhatunk előadást a szervezett bűnözésről, a törvényi egységről, a terrorcselekmény tényállásáról, illetve a jövőbeli bűncselekményekről. A büntető eljárásjogi szekcióban, amelyben Fantóly Zsanett egyetemi docens elnökölt, érintettek – többek között – a tanúvallomás relatív akadályait, az új szabálysértési törvényt, illetve a tisztességes eljáráshoz való jogot. A polgári jogi szekcióban Gellén Klára egyetemi docens és Hajdú József professzor látta el az elnöki feladatokat. Itt – egyebek mellett – felolgozásra került a hibás teljesítés, a licencszerződés, az elévülés, a gyermekelhelyezés és a szülői felügyelet, illetve az új Munka Törvénykönyvének

számos kérdése. „A kormányzás új formái – ’jó kormányzás’ Európában és Magyarországon” elnevezéssel összeült szekciónak Blutman László professzor és Józsa Zoltán egyetemi docens, tanácskezelők voltak a levezető elnökei, és – számos más kérdés mellett – itt tárgyalták a gazdasági kormányzás koncepcióját, valamint az EU közös kül- és biztonságpolitikájának jelenlegi helyzetét. „A sarkalatos törvények nyomában...” elnevezésű szekciót Trócsányi László professzor vezette. Ehelyütt az egyházként történő elismerés, illetve az alapjogi aktivizmus mellett vizsgálták például a kettős állampolgárság, illetve a jogegységi eljárás jogintézményét is.

A sikeres és tudományos eredményekben gazdag konferenciát Jakab Éva professzor asszony összegző szavai zárták. A konferencia szerkesztett előadásait tartalmazó tanulmánykötet 2013-ban lát napvilágot.

*Dr. Fantóly Zsanett
egyetemi docens*

Szabó József emlékkonferencia

„Szabó József az egyetlen, aki megérte az 1948 óta sérelmeket szenvedett szegedi jogtanárok közül a politikai rehabilitációt” – emlékeztetett *Ruszoly József* professzor a kari tanács 1990. február 22-i ülésén, amikor a *professor emeritus* cím adományozására hívta fel a jogi kar vezetésének figyelmét. Ezzel az egyetem természetesen csak jelképesen orvosolhatta az akkor nyolcvanegy éves Szabó József professzorral szembeni méltánytalanságokat, hiszen személyes sorsának megpróbáltatásain túl tudományos munkássága valódi kiteljesedése is súlyos akadályokba ütközött az évtizedek során.

Az 'emeritus professzor' cím adományozását kezdeményező tanácsulást követően szinte napra két évvel később, 1992. február 15-én hunyt el Szabó professzor. Halálának huszadik évfordulóján rá emlékeztek azon az emlékkonferencián, amelyet a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, az Egyetem Klebelsberg Könyvtár Társadalomelméleti Gyűjteménye, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Akadémiai Bizottsága Jogtudományi Szakbizottsága szervezésében 2012. szeptember 27-én rendeztek a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában. A konferencia célja nem egyszerűen a Szabó József életére és munkásságára való visszaemlékezés volt. Sokkal inkább az a fontos kérdés került előtérbe, hogy mi a mondanivalója a ma számára azon munkáinak, amelyek ma is élővé, figyelemre és megfontolásra méltóvá teszik Szabó József politikaelméleti, államtudományi, alkotmányjogi, jogfilozófiai és társadalombölcseleti megállapításainak nagy részét.

Dr. Szabó József professor emeritus

Szabó professzor életének az egyetemmel szervesen összekapcsolódó mozzanataira *Szabó Imre* dékán emlékeztetett a konferenciát megnyitó mondataival. A tanulmányait a húszas-harmincas évek fordulóján karunkon folytató egyetemi hallgató tudományos indíttatására különösen nagy hatással volt *Buza László* és *Horváth Barna* professzorok munkássága. Egyetemi tanárként 1947-ben lépett a kar szolgálatába a jogbölcseleti és az alkotmányjogi tanszék vezetőjeként, az 1948/49-es tanévben dékán, 1949/50-ben pedig prodeán volt. 1950-ben a minisztérium megfosztotta katedrájától, mely méltánytalanság hatására családjával együtt jogellenesen kívánta elhagyni az országot – ezért börtönbüntetésre ítélték. 1956-ban átmenetileg visszakerült a karra. 1957-ig az összehasonlító alkotmányjogi, majd a pénzügyi jogi tanszéket vezette. Mi-

nisztériumi zaklatása azonban folytatódott, míg 1960 májusában – 51 évesen – végleg nyugállományba nem került. A karon folytatott munkái nagyrészt az egyes tanszékeknek végzett fordítói tevékenységére korlátozódtak, alkotókédvét ugyanakkor szép számú külföldi publikációi jelezték. A rendszerváltást követően nagy érdeklődéssel fordult az átalakuló közjogi, politikai élet felé, ekkor írt cikkeiben élénken reflektált a korabeli problémákra is.

Ezen időszerű reflexiók, valamint a közel fél évszázados munkásság eredményeinek a felidézése és értékelése állt a konferencia előadásai érdeklődésének a középpontjában. *Szabadfalvi József*, a debreceni egyetem tanára, aki már eddig is több tanulmányt és könyvet szentelt Szabó József tudományos tevékenységének, előadásában a jogfilozófus alakját idézte fel. 'Újrealista' szemléletmódját azzal a tétellel illusztrálta, hogy Szabó József szerint a bennünket körülvevő univerzum jelenségei, így a jog sem a tapasztalati valóság része, hanem valójában szimbólum, amely jelképez vala-

mit. A jogbölcsélet feladata tehát ezen a téren éppen az, hogy e jelkép mögötti jelentést, értelmet megtalálja.

Szabó József államtani és közjogi gondolatait tette vizsgálat tárgyává néhány további előadás. *Balogh Elemér*, szegedi egyetemi tanár az alkotmánybíráskodás kérdéseit értelmezte a történeti alkotmány távlatának nézőpontjából, *Trócsányi László*, ugyancsak szegedi professzor Szabó József közjogi gondolkodásának időszerűségével foglalkozott előadásában, *Stipta István*, a miskolci egyetem professzora pedig Szabó Józsefnek a közigazgatási jogvédelemmel kapcsolatos gondolatait idézte fel. Mondanivalójuk eltérő érdeklődési irányai különböző oldalairól mutatták be Szabó Józsefnek az idő múltával természetesen változó álláspontjának sokszínűségét. Ugyanakkor jól látható közjogi álláspontjának állandó motívuma, amelyre Balogh Elemér a következőképpen hívta fel a figyelmet: „Az ő alakja és az általa képviselt alkotmánytani doktrína jól illusztrálja a tradíci-

Szabó József az 1951-ben diplomázottak körében

Szabó József átveszi professor emeritus diplomáját

onális magyar közjogi gondolkodást. Azt a gondolkodást, amely a hazai társadalmi, jogi hagyományokra épülő, autonóm alkotmányos berendezkedés mellett tört lándzsát, s amely így a történeti alkotmány talaján állott.”

A konferencia előadásainak méltó kiegészítését jelentette Szabó professzor emlékkiállításának megnyitása, amelyre ugyanezen a napon a Klebelsberg Könyvtár aulájában került sor. Megnyitó beszédében Ruzsoly József *emeritus* professzor felidézte Szabó József közel hét évtizeddel korábbi, de mégis korokon átívelő, maradandó értékű gondolatát: „Az új Magyarországnak – írta Szabó József 1946-ban – megújult közszellemmel kell a jövő felé indulnia. De ennek létrejövetelét csak akkor remélhetjük, ha kifejlődését nem bízunk a véletlenre, a rosszindulatú Sorsra, amely már annyi Végzetbe sodorta népünket, hanem – talán először történelmünkben – öntudatosan támogatjuk erős intézmények védőbástyaival. Ezek köztánya mindig a közjog, amely fölött most már éppúgy őrt fog állani a magyar nép nevében a magyar bíró, mint eddig a magánjog területén. Ez az út egy gerincesebb értelmiség, szabadabb mun-

kásság, magyarabb Magyarország felé.”

A Szabó József emléke előtti tisztelgés természetesen további feladatokra is kötelezi a munkásságával foglalkozó jelenlegi és jövőbeni kutatásokat. A hagyatékából származó könyvek bekerültek a Klebelsberg Könyvtár Társadalomelméleti Gyűjteményének az állományába, feldolgozásukat követően pedig már elérhetővé váltak a könyvtár katalógusában. A család birtokában lévő iratok és az újabb levéltári források (melyekre a konferencián *Révész Béla* előadása hívta fel a figyelmet) további részletekkel egészíthetők ki Szabó József életútjának és munkásságának eddig kevésbé ismert periódusait. Az iratok, levelek, oklevelek, fényképek digitális feldolgozásukat követően – biztosítva ezek könnyebb elérhetőségét – felkerülnek a Klebelsberg Könyvtár Társadalomelméleti Gyűjteményének a honlapjára is. A konferenciákon elhangzott előadások kibővített változatai pedig, Szabó József több fontos, eddig nem publikált kézírata és életének dokumentumai társaságában, rövidesen könyv formájában is napvilágot látnak.

*Dr. Révész Béla
egyetemi docens*

Karunk új doktorai

Császár Mátyás „Az Európai Unió intézményi jogi aktusai” címmel védte meg doktori disszertációját.

A jogforrási rendszer, az intézményi jogi aktusok világa az egyik legkomplexebb, legzavarosabb területe az Európai Unió közjogának. *Gombos Katalin* Dante művéből idézve, a pokol kapujának feliratát („Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel!”) ajánlja az uniós jogforrási rend témájával ismerkedők figyelmébe. (Bírói jogvédelem az Európai Unióban – Lisszabon után. Complex Kiadó, Budapest, 2011, 55.) *Michael Dougan* egyenesen mazochistának titulálja azokat, akik rendet kívánnak vágni az Európai Bíróságnak az irányelvek jogi hatásaival foglalkozó, széttöredezett esetjogában. (When Worlds Collide! Competing visions of the Relationship between Direct Effect and Supremacy. *Common Market Law Review* 44, 2007, 963.) Ennek ellenére vagy éppen ezért, a doktori értekezés az Európai Unió intézményi jogi aktusainak rendszerezett, tematikus, összehasonlító bemutatására tesz kísérletet.

A Lisszaboni Szerződés több évtizedes folyamatot zárt le az Európai Unió jogforrási rendszerének megújítását illetően. Az alapító szerződések hatályba lépését követően az Európai Unió (korábban EGK, ESZAK, EURATOM, majd Európai Közösség) jogforrási rendszere hosszú évtizedeken keresztül lényegét tekintve nem változott. Bár a reform erőteljesebb gondolata az 1980-as évek közepén felmerült, ér-

Dr. Császár Mátyás

demibb változást az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés hozott a II. és III. pilléres specifikus jogi aktusok bevezetésével. A rendszeren nem változtatott az Amszterdami, majd a Nizzai Szerződés sem. Rendszerszintű változást az Alkotmányos Szerződés irányzott elő, az azonban az ismert okok miatt nem lépett hatályba. Ennek főbb elemeit bizonyos módosításokkal átvette és átmentette a Lisszabonban 2007. december 13-án aláírt és 2009. december 1-én hatályba lépett Lisszaboni Szerződés.

Értekezésem alapvető célkitűzése annak vizsgálata, hogyan lehet viszonylag egységes szempontrendszer szerint az Európai Unió intézményi jogi aktusait rendszerezni, kategorizálni; hogyan lehet az intézményi aktusok típusait elhatárolni; hogyan lehet a nevesített

tipikus aktusok formáit megkülönböztetni. E kérdésekkel valamennyi pillér ismertetése során találkozhatunk.

A hazai jogtudomány eddig kevés figyelmet fordított az uniós jogforrási hierarchia kérdésére. Ezért a dolgozat azt is elemzi, vajon felállítható-e hierarchia az Unió jogforrásai, különösen az intézményi jogi aktusok között. Arra is keresem a választ, hogy a Lisszaboni Szerződéssel sikerült-e elérni a célul kitűzött érthetőséget, átláthatóságot, egyszerűsítést a jogforrások és jogi aktusok terén? A doktori értekezés kerek szerkezetbe foglalva bemutatja az Európai Unió intézményi aktusainak rendszerét. A Bevezetést és az Összegzést leszámítva az értekezés három részre tagolódik.

Az első rész az intézményi jogi aktusoknak az uniós jogforrási rendszerben elfoglalt helyével foglalkozik. Felosztható egy általános részre (az uniós jogforrások tipológiája) és egy különös részre (az intézményi jogi aktusokon kívüli egyéb jogforrások).

A középső rész az intézményi aktusokat elemzi. Bemutatja pillérenként az intézményi jogi aktusok „Lisszabon előtti” rendjét, az Alkotmányos Szerződés reform elképzeléseit és a Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követően érvényesülő rendszert. Mivel a Lisszaboni Szerződés jelentős változást hozott az intézményi aktusok terén, az értekezés részletesen kitér a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés, valamint a közös kül- és biztonságpolitika „Lisszabon utáni” intézményi aktusaira. E rész tehát két idősíkra osztható, az időbeli választóvonal 2009. december 1.

A harmadik rész a jogforrási hierarchia koncepciójának a közösségi és uniós jogban való megjelenésével, fej-

lődésével, a formális bevezetésére irányuló javaslatokkal, az Európai Unió jogforrásainak, elsősorban intézményi aktusainak jogforrási hierarchiájával foglalkozik. A dolgozat arra is keresi a választ, hogy a Lisszaboni Szerződéssel sikerült-e elérni a célul kitűzött érthetőséget, átláthatóságot, egyszerűsítést a jogforrások és jogi aktusok terén. A szerző a témát jogtörténeti igénnyel törekszik feldolgozni, a három Közösség alapításától napjainkig, ugyanakkor a téma tárgyalása inkább tematikus, mint kronologikus. A dolgozat a téma feldolgozásában ötvözi a leíró és összehasonlító módszert.

Napjainkban érdekesebb az Európai Unió jogforrásait a klasszikus hármass felosztás (elsődleges jogforrások – másodlagos jogforrások – egyéb, speciális jogforrások) helyett öt kategória szerint (nemzetközi szerződések – Európai Unió Bíróságának ítéletei – általános jogelvek – intézményi aktusok – nemzetközi szokásjog) rendszerezni és tárgyalni. Az egyes kategóriák maguk is több csoportra oszthatók, belsőleg is strukturálódnak.

A Lisszaboni Szerződés megoldásával vitathatatlanul történt előrelépés, az uniós jogalkotás átláthatóbbá, demokratikusabbá, legitimebbé vált:

- világosabb hierarchia került bevezetésre a jogforrási rendszerben, mely alapító szerződési szinten nevesítve is kifejeződik,

- az általános jogelvek jogforrási jellege és szerepe erősödött az Alapjogi Charta alapító szerződési rangra emelésével,

- a jogi köréből kiiktatásra kerültek a tagállamok közötti nemzetközi szerződések,

- növekedett az uniós jogalkotásban az intézményi egyensúly, a reformok

egyik nyertese az Európai Parlament, a másik a Bizottság,

- demokratikusabbá vált az Unió jogalkotása azzal, hogy az Európai Parlament hatásköre és a korábbi együtt-döntési eljárás köre bővült, a döntéshozatalban a minősített többség vált általánossá és az egyhangúság kivételéssé,

- egyszerűsödött – bár nem kellő mértékben – az intézményi aktusok rendszere a korábbi harmadik pillér „közösségiesítésével”, az intézményi aktusok fajtáinak csökkentésével,

- a közös kül- és biztonságpolitika kivételével valamennyi uniós politikában egységes az intézményi aktusok rendszere,

- az uniós jogalkotás egyre inkább közelít az állami törvényhozáshoz, az intézményi aktusok új típusainak („jogalkotási aktusok” és „nem jogalkotási aktusok”) bevezetésével a korábbiakhoz képest világosabban elválik a „törvényhozás” és a „végrehajtás”,

- a „felhatalmazáson alapuló aktusokkal” szélesedett a parlamentáris ellenőrzés az átruházott hatáskörön alapuló jogalkotás felett.

A kitűzött célokat nem sikerült problémamentesen megvalósítani, a jogforrási rendszer valójában nem lett egyszerű, átlátható és érthető. Az uniós jog meglehetősen sajátos, szisztematikus

rendszere által biztosított flexibilitást ellensúlyozza az intézményi aktusok még mindig sürgősen komplexitása, közöttük az ellentmondások gyakori felmerülésének kockázata és a transzparencia hiánya.

- Nehéz a jogilag kötelező – jogilag nem kötelező aktusok elhatárolása,

- a jogilag kötelező aktusokon belül pedig a jogszabályok és az igazgatási aktusok elválasztása.

- A nevesített tipikus aktusok két fajtájának („jogalkotási aktusok/nem jogalkotási aktusok”) megkülönböztetése nem túl szerencsés és szilárd alapokon nyugszik azáltal, hogy a hatalmi ágak megosztásának klasszikus elve helyett pusztán az alkalmazott döntéshozatali eljárás alapján történik.

- Az új rendszerben az egyik legfogósabb feladat a nem jogalkotási aktusokon belül a „felhatalmazáson alapuló aktusok” és a „végrehajtási aktusok” elhatárolása.

- Sok bonyodalmat okoz, hogy a nevesített tipikus aktusok formái azonosak mindkét típusban.

- A közös kül- és biztonságpolitika külön sziget az uniós jog tengerében, az általánostól eltérő, speciális intézményi aktusokkal.

*Dr. Császár Máttyás
egyetemi tanársegéd*

Csatlós Erzsébet **„Az Arktisz nemzetközi jogi helyzete” címmel védte meg doktori értekezését.**

A disszertáció célja az Arktisz nemzetközi jogi helyzetének tisztázása volt, az azzal kapcsolatos vitatott kérdések elemzése, a térségre vonatkozó jelenlegi parti állami szabályozás, illetőleg nemzetközi kooperáció áttekintése, ki-

értékelése, valamint ennek fényében a terület jogi helyzetére vonatkozó megállapítások tétele volt. Az értekezés azt a kérdéskört járja körbe, hogy vajon az Arktisz – elsősorban vízi – területére ugyanazok a jogi szabályok vonatkoznak-e, mint a Föld bármely más részére, vagy az egyedülálló, különleges jellemvonásai speciális rendelkezések, neta-

lántán új jogi kategóriák alkalmazását indokolják, hiszen a terület története jogi szempontból az általánostól való eltérésre, így jogi bizonytalanságok halmazára épül.

Az Északi-sarkvidék meghatározását követően a térség gazdasági, navigációs, stratégiai érdekei, valamint a klímaváltozásban játszott kulcsfontosságú szerepének megvilágítása után az értekezés a parti államok jogosítványait vizsgálta. Az északi térségben lévő szárazföldi területek feletti szuverenitás kérdését tisztázva a klasszikus területszerzési jogcímek által állami uralom alá nem vonható területek – a jég és víz – feletti esetleges parti állami jogosítványokat elemzi. Ennek keretén belül megvizsgálta a szektorelméletet, és annak nemzetközi jogi relevanciáját, és megállapította, hogy területszerzési jogcímként sem a Poirier-féle verzió, sem annak szovjet mutációja nem állja meg a helyét, és az erre alapozott területszerzési szándékot az érintett államok már a 20. század elején feladták.

Ezt követően az értekezés annak kérdését járja körbe, hogy a térségben található jég – amely miatt sokszor a szárazföld szabályainak analógiáját akarták a térségre alkalmazni – vajon értékelhető-e külön nemzetközi jogban releváns jogi kategóriaként, vagy semmiben sem változtatja meg a Jeges-tenger jogállását a felszínének részben vagy teljesen fagyott állapota. Az elemzés eredményeképpen a jég tulajdonságai alapján az értekezés meghatározza az alkalmazandó jogot.

Tengeri területek vonatkozásában a disszertáció a parti állam jogosítványai közül először a vízterület tekintetében vizsgálta a kanadai partoknál húzódó Északnyugati-átjárót, majd az orosz partoknál húzódó Észak-

Dr. Csatlós Erzsébet

keleti-átjárót, amelyek az Arktisz-területének egyik legvitatottabb jogi státuszú területei. Az elemzés eredményeként az értekezés megállapította, hogy jelenleg egyik útvonal sem minősíthető nemzetközi átjárónak, így a jogi helyzetük attól függ, hogy az útvonalak bizonyos szakaszai milyen jogállású tengeri területeken húzódnak: belvízen vagy parti tengeren. A belvízi területen húzódó útvonallrész Kanada esetében lehet problematikus, ugyanis egyes államok vitatják, hogy nem történeti jogcím jogán, hanem az egyenes alapvonalak miatt minősül a kanadai szigetvilág közötti vízterület belvízi jogállásúnak, amely így az Északnyugati-átjárón való hajózási lehetőségre is kihat.

A vízterületen fennálló szuverenitás áttekintése után a disszertáció a kontinentális talapzaton való állami felségjogok lehetőségét térképezi fel. A 2007 nyarán történt orosz zászlókitűzéssel

szimbolizált igénybejelentés nyomán a lehetséges állami szuverenitás mértékét vizsgálta és elemezte – a 200 tengeri mérföldön túli kontinentális talapzatok külső határának megállapítására hivatott Kontinentális Talapzat Bizottság ajánlásának fényében. Az értekezés többször utalt a nemzetközi összefogás szerepére az Arktiszon, így ennek szellemében dolgozta fel nemzetközi szervezetek Arktisz-programját: az Arktisz Tanácsét mint kifejezetten a térség problémáira szakosodott regionális szervezetét, illetve a kisebb, egyes problémák mentén szerveződött együttműködésekét, továbbá azon egyéb nemzetközi szervezeteket, amelyek Arktisz-stratégiával bővítették az egyébként ettől független tevékenységüket.

A környezetvédelem kulcsfontosságú az Arktisz létét illetően, ezért a következő fejezetben a térséget érintő környezetvédelmi rezsimet tekintette át, amely az eredetileg elégtelennek minősülő nemzetközi szabályozásra adott válaszként született egyoldalú állami aktusokból, illetve azon nemzetközi egyezményekből áll, amelyek vagy a szerződő felek, vagy a területi hatály miatt az Arktiszra is vonatkoznak. Kifejezetten az Arktisz kihívásaira reagáló nemzetközi egyezmény ugyanis nem létezik. Emiatt vizsgálta a disszertáció annak lehetőségét, hogy esetleg az Antarktisz – amellyel számos esetben igyekszik analógiát vonni a szakirodalom a térség védelme érdekében – esetén hatékonynak minősülő szabályozási elvek, mint – a demilitarizáció, a nukleáris fegyverektől mentes övezet létrehozása, és az igény-, illetve a kiaknázási moratórium – megvalósíthatók-e, végül pedig az Arktisznak az emberiség közös örökségeként való minősítését vizsgálja meg. A záró feje-

zetben azt a kérdést járta körbe, hogy az arktiszi környezetvédelmi problémákat milyen szabályozással lehetne kiküszöbölni, vagyis, hogy egy specifikus egyezmény milyen kritériumok esetén lenne képes felvenni a versenyt a térséget ért hatások kihívásaival.

Összegezve az Arktisz általános nemzetközi jogi státusáról rendelkezésünkre álló ismereteket, a következő konklúzió vonható le: az Arktisz speciális nemzetközi jogi státussal bír, amelyet nem a szektorelméleten alapuló területszerzési jogcímnek tulajdonítunk – ahogy azt számos alkalommal hittek korábban –, hanem a törekény és egyedülálló ökológiai sajátosságainak, amelyek indokoltá teszik, hogy a jelenleg hatályos, sok tekintetben elégtelen nemzetközi szabályozás hiányosságait egy Arktisz-specifikus nemzetközi szerződés pótolja ki, amely kifejezetten a térség igényei szerint, kötelező jelleggel egy önálló rezsim alá helyezné az Arktisz vízi világát. A térség jogi helyzetét tekintve elmondható, hogy jelenleg kizárólag az útvonalak – az Északkeleti- és az Északnyugati-átjáró – vonatkozásában történhet változás, amennyiben azokat nemzetközi szorossá lehet majd minősíteni, illetve a 200 tengeri mérföldön túli kontinentális talapzat külső határainak kijelölése sem zárult még le. Jelenleg egyetlen részkomponens státusza vitatható: az Északnyugati-átjáró jogi helyzetét is befolyásoló kanadai vízterület történeti jogcímen vagy pedig egyenes alapvonalak miatti belvízi minősítésének kérdése. Ezen túlmenően azonban az Arktisz jogi státusza a nemzetközi jog hatályos szabályai szerint tisztázott.

*Dr. Csatlós Erzsébet
tudományos segédmunkatárs*

Molnár István **„Szabadalmi anyagi jogi problémák és megoldási elképzelések közfinanszírozású kutatóhelyeken” címmel védte meg doktori értekezését.**

A disszertáció alapjául szolgáló kutatómunka középpontjában alanyi szempontból a felsőoktatási intézmények és közfinanszírozású kutatóhelyek, anyagi jogi szempontból pedig három szabadalmi anyagi jogi intézményi kör: a munkavégzésre irányuló jogviszony alatt végrehajtott kutatás-fejlesztés eredményéhez fűződő jogok; a szabadalmazott megoldást javító fejlesztési eredmények szabadalmazhatósága és a licenciaszerződések szavatossági kérdései álltak. A kutatásnak aktualitást adott, hogy a közfinanszírozású kutatóhelyek mint szellemi termék-kibocsátók növekvő szereppel – és felelősséggel – rendelkeznek a modern innovációs rendszerekben. A viszonylag új szerep, nevezetesen a nyílt innováció paradigmáján alapuló innovatori minőség azonban fokozott társadalmi felelősséget teremt az intézmények és kutatóik számára. A disszertáció két fejezeten keresztül foglalkozik a közfinanszírozású kutatóhelyek speciális alanyiságát és helyzetével az ún. nyílt innováció közegeiben. A szerző egy speciálisan a Dél-Alföldre végrehajtott kutatás eredményeit mutatja be arra vonatkozóan, hogy adott kutatási profilú közfinanszírozású kutatóhely, adott normatív és gazdasági környezetben milyen iparjogvédelmi és találmányhasznosítási indikátorokat képes felmutatni. Az empirikus kutatás eredményei alkalmasnak tűntek arra is, hogy azonosítsuk azt a három fent említett szabadalmi anyagi jogi problémát, ami speciális hozzáállást vagy különös figyelmet érdemel az egyetemek iparjogvédelmi tevékenysége során.

Dr. Molnár István

A disszertáció rámutat: az egyetem mint szellemi tulajdon-kibocsátó közege speciális iparjogvédelmi attitűddel és problémákkal rendelkezik, és léteznek olyan iparjogvédelmi megoldások, amelyek lényegében minden közfinanszírozású kutatóhelyi közegben alkalmazhatók. Egyetemi-kutatóhelyi viszonyok között az iparjogvédelem és a találmányhasznosítás kifejezetten problematikus. A nagyszámú találmányfeltárás ellenére a találmányoknak a tényleges gazdasági hatása komolyan elmarad a potenciálisan elvárható hatástól. A kutatók alapkutatási küldetése és az ún. *Open Access* mozgalom és az ipari kutatás prioritásai konfliktusba kerülnek. Üzleti értelemben az ipar számára azonban nem megfelelő az *Open Access* paradigma szerinti tudás. Számára lényegében az egyetlen elfogadható kutatóhelyi szellemi tulajdonmenedzselési modell az ún. szellemi tulajdon-centrikus szemlélet, amely a létrehozott kutatás-fejlesztési eredmé-

nyeknek az iparjogvédelem klasszikus eszköztárával való védelmén alapul. Az is látható, hogy tisztán az *Open Access* paradigmát és a tisztán szellemi tulajdon-centrikus innováció-menedzselési modellt egyszerre aligha lehet követni. Bár logikusnak tűnik a szellemi tulajdon-centrikus szemlélet bátorítása az egyetemeken, az *Open Access* ereje indokolja, hogy a jövőben egy '*Open Access*-toleráns', egyben szellemi tulajdon-centrikus modell valósuljon meg a közfinanszírozású kutatóhelyeken. Körültekintő menedzseléssel ugyanis az *Open Access* és a szellemi tulajdon-centrikus szemlélet összhangja az intézményi szellemi tulajdonvédelmi szabályzatok segítségével biztosítható. Ez előrevetítheti egy új társadalmi szerződés létjogosultságát is a közfinanszírozott kutatási eredmények mások számára való hozzáférhetővé tétele terén.

Ami a kutatót mint humán erőforrást illeti, a közfinanszírozású kutatás olyan érdekegyensúly kialakítását kívánja meg, amelynek az alapja, hogy egyrészt a kutatók munkaviszonyban alkotott találmányai szolgálati találmányként az anyaintézmény tulajdonába kerüljenek, másrészt, hogy a tudományos kutatók mint szolgálati feltalálók részére – éppen a kutatás al-

kotmányos szabadságának tartalommal való megtöltésére – a többi szolgálati feltalálóhoz képest törvényi többletjogok keletkezzenek.

Az azonos témában folytatott kutatómunka eredményeként született, de éppen a korábbi saját eredményekre tekintettel nem feltétlenül szabadalmazható új ismeret szabadalmi oltalmazhatóságának vizsgálatakor a disszertáció áttekinti ennek a meglehetősen kényelmetlen, és az egyetemeket igen nagy gyakorisággal érintő helyzetnek a lehetséges jogi megoldásait. (Az angol nyelvű irodalomban *grace period*-nak nevezett türelmi idő lehetséges bevezetésének lehetőségét az európai szabadalmi jogba jelenleg is vizsgálják.)

A disszertáció utolsó fejezete a kutatóhelyeken létrehozott szellemi alkotások iparjogvédelmének dinamikus oldalával, a licencia-megállapodásokkal, ezen belül a szavatossági és termékfelelősségi megfontolásokkal foglalkozik. Az egyetemspecifikusnak is mondható licenciadói és licenciavevői célok közötti összhang megteremtése érdekében nem tűnik indokolatlannak az igény a szabadalmi licencia-szerződésekben a szavatossági szabályok differenciáltabb megfogalmazására. A disszertáció részletes javaslatot tartalmaz ebben a tárgykörben.

Pallós Nikolett **„A kísértékű per szabályainak perrendi kompatibilitása – Dogmatikai elemzés jogtörténeti és európai kitekintéssel” címmel védte meg doktori értekezését.**

Disszertációm öt fejezetre tagoltam: a jogtörténeti bevezetést követően a kísértékű követelések európai eljárását vizsgáltam, majd a dolgozat gerincét jelentő kísértékű perek szabályainak

vizsgálatát végeztem el dogmatikai elemző módszerrel, végül összegeztem a leírtakat.

A jogtörténeti fejezet kapcsán a kísértékű peres eljárás előfutárának tekinthető sommás eljárást vizsgáltam az alábbiak szerint. A sommás eljárás megalkotása előtt, eljárásjogunk történetében ismeretes volt mind a szóbeli eljárás, mind a gyorsított eljárási forma, amely azonban a 19. század végére

nem elégítette ki a korabeli társadalom igényeit. A szóbeliség, közvetlenség és nyilvánosság elvét alkalmazó perrend megalkotása volt a célja mind a jogtudománynak, mind a jogalkotónak. Ennek első lépése, a sommás eljárás hányattott megszületése mérföldkő volt a modern kori polgári törvénykezési reform folyamatában. Gyakorlati alkalmazásával elhárult az akadály a szóbeliség, közvetlenség és nyilvánosság elvén nyugvó általános törvénykezési rendtartás későbbi bevezetése előtt.

A bírósági szervezeti reform előfeltétele volt a sommás eljárás bevezetésének, s csak a megreformált bírói szervezet volt alkalmas a modern követelményeknek megfelelő eljárás kereteinek biztosítására. Az egyesbírói eljárás szélesítése, személyi és tárgyi feltételeinek megteremtése, a jogorvoslati fórum kialakítása voltak a legfontosabb szervezeti lépések. A felek tekintetében a korábban megteremtett jogegyenlőség fenntartása mellett a képviseleti rendszer megváltoztatása: a képviseleti szabadság ügyvédi képviseletre való leszűkítése volt jelentős változás, amely az eljárás szakszerűségét szolgálta.

A sommás eljárás alapelvei – bár nem voltak ismeretlenek a polgári törvénykezési jogunkban – jelentőségüket azazal nyerték el, hogy ezt a speciális eljárást kifejezetten ezekre építették fel. Ez összhangban állt a korbéli szakirodalmi nézetekkel és társadalmi igényekkel is. Bár voltak kezdeti félelmek a gyakorlati alkalmazásukkal kapcsolatban, a bírósági gyakorlatban érvényesülő tartalmuk ésszerű, túlzásoktól mentes rendszert képezett, amely kiváló alapul szolgált az általános rendtartás megalkotásához. Ki kell emelni, hogy az elvek bevezetése hosszú küzdelem eredménye volt, s ezek az elvek nem csak a polgári korszak számára voltak fontosak, hanem a szocialis-

Dr. Pallós Nikolett

ta perjog is fenntartotta – a szóbeliség terén akár bővítette is – azokat. A bíróság Se. szerinti pervezetési joga és a bíróság kezébe adott hivatalos jogkörök – a rendelkezési jog tiszteletben tartása mellett – kellő garanciát nyújtottak az igazság kiderítésére. Ezek a jogkörök a mai perjogunkban azzal az indokkal kerültek eltörlésre, mintha a szocialista perjog „vadhajtásai”, a gyors eljárás akadályai lettek volna, holott, ahogy vizsgálatom is kimutatta, ezek a liberális perjogokban is megfelelő eszközei voltak az igazságszolgáltatás megvalósításának.

A jogtörténeti bevezetést követően igyekeztem az aktuális európai trendeket bemutatni, amelyek az európai polgári eljárásjog egységesítése felé mutatnak. A jogegységesítési munkához kiváló alapot szolgáltatott a Brüsszeli-Luganói együttműködés, amelyek témái – joghatóság és határozatok kölcsönös elismerése, végrehajtása – az elsők között nyertek rendeleti recepciót. Az elmúlt évtizedben emellé egyre újabb rendeletek sorakoztak fel,

amelyek elmélyítették az igazságügyi kooperációt, majd 2007-ben egy nagy ugrással *sui generis* európai eljárásjogi intézményt alkotott a Parlament és a Tanács. Várhatóan ez lesz a jogalkotás trendje, a Szabadság és Igazság Térségének mélyülését az az eddig még nem akceptált módszer is fokozhatja, hogy a Lisszaboni Szerződés alapján csökken a Bizottságra nehezedő nyomás abban a tekintetben, hogy a közös piac érdekeinek előmozdítását a jövőben már kevésbé hangsúlyosan kell figyelembe vennie: sokkal önállóbb polgári eljárási jogalkotás várható.

Az ESCP rendelet fakultatív alkalmazása — amely kompromisszum eredménye — nem segíti az eljárási jogbiztonságot, és az uniformizálás helyett éppen mérlegelésre, a nemzeti és az uniós eljárási eszköz közötti választásra ösztönzi a jogosultakat. Magyar viszonylatban külön problémát jelent, hogy az ESCP szerinti per joghézagait a hazai általános szabályokkal kell kitölteni, amelyek jóval megengedőbbek a hazai kisértékű per szabályainál, hátráltathatják az eljárási gyorsaságot.

Az ESCP rendelet hatálya kapcsán kimutattam, hogy az európai jogalkotó — helyesen — alkalmazott tárgy szerinti korlátozást, vagyis az eleve bonyolult ügyeket kivette a hatály alól. Ezt az óvatos módszert üdvözlendőnek tartanám a hazai jogalkotásban is. Vizsgáltam a határon átnyúló jelleg kérdését az Owusu-ügy kapcsán és arra jutottam, hogy az EUB ott elfoglalt álláspontja — különösen, hogy azonos állambeli polgárok tekintetében is alkalmazhatóvá tette a Brüsszel-I. rendeletet — olyan következményeket okozhatott, mely szerint angolszász nyomásra az ügy határon átnyúló jelleghez legalább két (tag)állam érintett-

ségét kívánják meg. A Bizottság ezzel szemben ragaszkodik ahhoz az eddig nem akceptált álláspontjához, hogy az eljárásjogi rendeletek alkalmazandók legyenek határon átnyúló jelleg nélkül is.

Dolgozatom legjelentősebb fejezete a dogmatikai elemző rész, amely tételen tárgyalja a kisértékű perek szabályait. Elemzi, értékeli, néhol kritizálja azokat, és építő javaslatokat tesz az egyszerűsítés, az eljárás gyorsítása és egyszerűsítése érdekében. Néhány gondolat a fejezetből.

A kisértékű perek a sommás eljárásról szóló törvényhez hasonlóan véleményem szerint kísérleti jelleggel kerültek bevezetésre, így ha annak szabályai beválnak — legalábbis a bíróságok kedvezően fogadják azokat —, a jogalkotó nyitott lesz a szabályok tárgyi és személyi hatályának szélesítésére, ezáltal a perek szélesebb körének gyorsítására.

A kisértékű perek elnevezés alapvetően illeszkedik az európai trendbe, azzal, hogy a megfogalmazás nem tükrözi a törvényalkotó valódi célját, dogmatikai szempontból pedig pontatlan. Az elnevezés által sugallt „kis érték” meglátásom szerint valójában nem alacsony, meghaladja az ESCP Rendeletben rögzített mértéket, s kiugróan magas a magyarországi kereseti viszonyokhoz képest. A bevezetés fokozatosságának hiánya — ti. az értékhatár körültekintőbb, alacsonyabb összegben való meghatározásának hiánya — közép- és hosszútávon azt a kockázatot hordozza magában, hogy a jogkereső közönség elutasítja ezt az eljárási rendet. A prognosztizált társadalmi elutasítottság miatt nehezen lesz megítélhető a pertípus egyes szabályainak hatékonysága, még akkor is, ha azok önmagukban elfogadható célt szolgálnának, nevezetesen az

időszerű ítélkezés biztosítását. Bár sajnálatos, hogy a szociálisan rászorultakat az eljárási formalizmus miatt nehezebb helyzetbe hozhatja ez a pertípus, de az ő védelmükről az állam más eszközökkel képes gondoskodni, ugyanakkor fennáll az állam jogalkotási kötelezettsége az ésszerű idő elvének érvényesülésére vonatkozóan. Mindezek alapján nehéz elképzelni más olyan ismérvet, amely alapján egyértelműen el lehetne határolni a pertípusokat, ráadásul a jogtörténeti tapasztalatok – különösen az Se. – is azt mutatják, hogy a pertárgyérték alapján való elhatárolás megfelelő szempont.

Rendszertanilag: a kísértékű perekre vonatkozó szabályokat a jogalkotó hibásan helyezte el a legmagasabb szerkezeti egységbe, a részbe. Helyesen, s a szabályok tartalma szerint indokoltan elegendő lett volna a különleges eljárások IV. részében önálló fejezetben szabályozni. Bár a szerkezeti szint helytelen megválasztása értelmezési nehézséget, anomáliát várhatóan nem okoz, annak korrigálása könnyű, helyesbítése a jogalkotótól elvárható.

A jogalkotó a helyi bírósági elsőfokú hatáskör feltételként való meghatározását közvetett módszerként alkalmazza abból a célból, hogy eleve bonyolultnak tekintett pertípusok ne kerüljenek a kísértékű peres eljárási rend alá. Ez a módszer többnyire alkalmas a cél elérésére, már amennyiben a Pp. 23. §-ában sorolt ügyek valóban *per se* bonyolult ügyek. Vannak azonban a jogszabályok összetett értelmezéséből fakadóan határesetek, így kimutattam, hogy a jogalaptól függően kell vagy nem kell alkalmazni a kísértékű perek szabályait akkor, ha a per egy cég és (volt) tagjai vagy a (volt) tagok között folyik, feltéve, hogy a per a tagsági jogviszonyon

alapul. Az ilyen esetben fizetési meghagyással indult, egymilliós értékhatár alatti perekben a bíróságnak különös gondot kell fordítania arra, hogy a per a tagsági jogviszonyon alapul, vagy attól független. Utóbbi esetben ugyanis helyi bíróság járna el, s a kísértékű perek szabályai kötelezően alkalmazandók. Azt is kimutattam továbbá, hogy az önállóan érvényesített személyiségi jogi kártérítési igények egymilliós pertárgyérték alatt megfelelnek a kísértékű per alkalmazási feltételeinek, így e per szabályai alkalmazandók.

A kereseti kérelem pénzfizetésre való szűkítése összefügg részben az uniós jogalkotási trenddel, részben pedig technikai egyszerűsítési szempontokkal. Amíg a kísértékű perek a fizetési meghagyásos eljáráshoz vannak kapcsolva, a szűkítés indokolt, mivel az FMH sem alkalmas ma már dolog kiadására. Ebből viszont jogalkotói feladatként következik a fizetési meghagyásos eljárás űrlapjainak karbantartása és a még meglévő dolgok kiadásának lehetőségére való utalás kiiktatása.

A fizetési meghagyás kötelező előfeltételként való szabályozása körében úgy vélem: megfontolandó lenne a kísértékű pereknél jelenleg kötelező előfeltételként előírt fizetési meghagyás opcionálissá tétele. Ezzel a megoldással kiküszöbölhető lenne a kezdeményező fél számára nyilvánvalóan vitatásra kerülő követelések esetén az eljárás elhúzódása, így a kísértékű perek bevezetésének alapvető céljai között szereplő ésszerű idő elve maradéktalanul érvényesülne. Olyan intézkedés is alkalmas lehet ennek a célnak az elérésére, amely jobban előmozdítja a Pp. 127. §-ának érvényesülését, vagyis az egymillió forintos követelést meg nem haladó kötelező fizetési meghagyásos eljárás legális

elkerülését. A jogban járatlan felek számára ezt a lehetőséget, különös tekintettel annak kedvező költségvonzatára, promotálni szükséges. De az is megfontolandó, hogy a jogi képviselővel eljáró fél számára is lehetővé tegyünk a kereset ilyen módon való előterjesztését. Ha ugyanis a felperes képes az alperest vele együtt megjelenésre bírni a bíróságon, akkor indokolatlan ezt az eljárási lehetőséget pusztán amiatt kizárni, mert a fele(ke)t professzionális képviselő képviseli. Az alperesek együttműködési hajlandóságának fokozására olyan költségviselési szabály szolgálhat, amely pl. későbbi pernyertességétől függetlenül az alperesre terhelne a perköltséget olyan esetben, amikor a felperes felszólítása ellenére a bíróság előtt vele együtt a kereset azonnali tárgyalása végett a megjelölt időpontban és helyen nem jelent meg.

Megvizsgáltam továbbá, miként és mennyiben kötelező a megelőző eljárás lefolytatása. Véleményem szerint eljárási formakényszert alapított a jogalkotó, amelyből az következik, hogy a fizetési meghagyásos és a kisértékű peres eljárás között fél- és tényazonosságnak kell lennie. A kisértékű pert az abban érvényesített követelés teljes terjedelmében meg kell előznie a fizetési meghagyásos eljárásnak, teljes terjedelem alatt értve a felek és az érvényesített jog azonosságát. Kivételként alanyi és tárgyi szempontból kevesebbet érvényesíthet a felperes, mint a megelőző nemperes eljárásban. Olyan követelést azonban, amelyet alanyi vagy tárgyi teljessége tekintetében nem előzött meg kötelező eljárás, az alperes eljárási formához fűződő jogbiztonsága miatt megítélésem szerint nem lehet érvényesíteni.

Végül az összegző fejezetben a dolgozat bevezetésében megfogalmazott

célkitűzésekre válaszoltam, foglaltam össze kérdés-felelet formájában a legfontosabb kutatási eredményeimet.

— A kisértékű per szabályai biztosítják-e a gyorsabb elbírálást?

A jogalkotó számos módosítása alkalmas az eljárás gyorsabb lefolytatásának biztosítására, azonban a tárgyaláson való megjelenés szigorításával, a tárgyalás elhalaszthatóságának további korlátozásával fokozható a gyorsaság.

— A rendelkezések egyszerűbbek-e az általános rendelkezéseknél?

A válasz egyértelmű nem. A kisértékű per szabályai sokkal formalizáltabbak, korlátozottabbak az általános szabályoknál, ami figyelembe véve a várhatóan leginkább érintett társadalmi rétegek jogismereteit, hátrányosan érintheti az ilyen személyek jogainak érvényesülését.

— A kisértékű perek szabályai szervesen illeszkednek-e a perjogi szabályainkba?

A legtöbb ponton az illeszkedés megfelelő, de legalább két ponton súlyos zavarokat észleltem. Egyrészt a fizetési meghagyással való összekötést nemcsak célszerűségi, de dogmatikai okokból is szükségtelennek tartom, mert a keresetváltoztatás kapcsán nehezen feloldható logikai csapdát okoz. Másrészt az 'első tárgyalási nap' gyökértelen fogalmát értelemzavarónak, ellentmondásosnak tartom, helyette az alperes perbebocsátkozásának tényleges említése sokkal célravezetőbbnek tűnne.

— A kisértékű perek szabályai valóban kellően biztosítják-e az eljárási garanciák érvényesülését?

Általában véve — mivel csak tucatnyi-nál kevesebb ponton térnek el az általános szabályoktól — a kisértékű perek kellően biztosítják a peres felek eljárási jogait. A fizetési meghagyással való ösz-

szekötés bizonyos esetekben felveti a törvényes bíróhoz való jog sérelmének lehetőségét.

– A kisértékű követelések európai eljárása szervesen illeszkedik-e a magyar perrendbe?

Az uniós jog szupremáciája figyelembe vételével is a kisértékű követelések érvényesítésére irányuló európai eljárás alkalmazásának törvényi feltételei adóttak.

– Vannak-e akadályai, s ha igen, hogyan bonthatók le, a kisértékű követelések európai eljárásának megfelelő, teljes körű érvényesülése előtt?

Vannak az európai eljárás céljának teljes elérését akadályozó magyar jog-

szabályok, mint pl. a törvénykezési szünet alkalmazása, amelyek azonban az uniós jog szupremáciája miatt nem nyerhetnek alkalmazást. Ezek konkrét eljárásból való kiiktatása a bíróságok jogértelmezési feladata lesz mindig az egyedi ügyekben.

Remélem ebben a rövid összefoglalóban sikerült felvillantanom néhány érdekes gondolatot a kisértékű peres eljárás világából, így amennyiben a téma az olvasót mélyebben is érdekli, a dolgozatomat megtalálja az egyetem honlapján.

*Dr. Pallós Nikolett
egyetemi tanársegéd*

Schadl György „A társaságok és a társasági jog fontosabb dogmatikai kérdéseinek elemzése” címmel védte meg doktori disszertációját.

Értekezésem a társasági jog kiemelkedően fontos elméleti és gyakorlati kérdéseinek részletes elemzésére és a belőlük leszűrhető következtetések értékelésére törekszik. A kutatási feladat fontosságát növelte, hogy nem pusztán számos elméleti kérdés feloldását kíséreltem meg, hanem a társasági jogon keresztül a gazdasági életben funkcionáló társaságok gazdaságos működéséhez is segítséget kívántam nyújtani a társaságok alapítása, illetve működése folyamatának mélyebb kibontásával és elemzésével.

A dolgozat komplex jelleggel kívánja a témához kapcsolódó kérdéseket bemutatni, különös figyelemmel korunk aktuális kihívásaira. Ehhez elkerülhetetlen a társasági jog intézményeinek általános, dogmatikai

Dr. Schadl György

bemutatása. Az aktuális kérdések tárgyalásának azonban szükségképpen ki kell egészülnie a témához kapcsolódó joganyag múltjának és fejlődéstörténetének elemzésével is, ami egyrészt egy összetett kutatás integráns részét kell, hogy képezze, másrészt pedig nélkülözhetetlen az aktuális kérdések megértéséhez.

Erre tekintettel a vizsgált kérdések során minden esetben kitérek az adott jogintézmény történetének legfontosabb, témánk szempontjából releváns vonatkozásaira, illetve azon folyamatok bemutatására, amelyek hatására bármilyen jellegű változás történt akár a vizsgált jogintézmény tételes jogi szabályaiban, akár az adott kérdéstről való elméleti gondolkodásban. Ugyancsak ebbe az irányba mutat a jogelméletben és a modern jogtudományi kutatásokban irányadónak vett tétel, mely szerint minden jogintézmény kiindulópontja annak története kell, hogy legyen.

A történeti fejtegetéseket követően a társasági jog azon kérdéseinek elemzésére törekedtem, amelyek az elméletben és a gyakorlati gazdasági tevékenységben a leginkább komoly érdeklődés tárgyát képezik. A szakirodalomban lényegében a római jogi kezdetektől a 19. századi kodifikációkhoz kapcsolódó tanulmányokon át az 1988-as, 1997-es és 2006-os Gt.-hez kapcsolódó elemzésekig időről-időre felbukkanó téma a társaságok jogi személyiségének kérdése, különös tekintettel arra az évszázadok alatt sem feloldott jogi ellentmondásra, amely a közkereseti és betéti társaság jogi státusza tekintetében a mai napig fennáll. A társasági jog rendszerének átfogó megértését és ismertetését célzó munkának így ez a rész esszenciális kellékének tekinthető, hiszen ahogy a római jogi kérdések és az ott felvetődött legvitatottabb problémák 1500 évvel későbbi megoldási, illetve cáfolati lehetőségeinek vázlatos ismertetésénél láthatjuk, a társaságok jogalanyiségának kérdése mindmáig 'izzó paraszt' jelent a jogtudományi gondolkodásban. Tekintettel arra, hogy ez nemcsak magyar sajátosság, a

dolgozat e része fokozottan vizsgálja a külföldi jogrendszereket, illetve a közösségi jogban a témakör kapcsán felmerülő kérdéseket.

Mielőtt egy racionálisan gondolkozó jogalany társaságot alapít, mindenképpen megvizsgálja az alapítás gazdasági motivációit. Éppen ezért szerves részét képezi a dolgozatnak e kérdések elemzése, a piaci úttal való összevetés és az elméleti reflexiók gyakorlat szintjén megjelenő manifesztációinak értékelése is. Tekintettel arra, hogy szinte nincs olyan fontosabb elméleti kérdése a társasági jognak, amelynek vizsgálatánál valamilyen szinten ne merülne fel a korlátozott felelősség kérdése, jelen dolgozat is önálló részt szentel ennek a jogintézménynek, részletesen elemezve kialakulásának mozgatórugóit, gazdasági előnyeit-hátrányait, és a hátrányok csökkentésére tett elméleti kísérleteket.

A kutatás céljainak megfogalmazásánál és a minél igényesebb, illetve minél több szempontból hasznosítható dolgozat elkészítéséhez egy Moór Gyulától származó idézet adta a motót: „a jog által a múlt irányítja a jelent és a jövőt”. Erre tekintettel pedig az aktuális kérdéseknek a vizsgálata a jogfejlődés múltjának kiegészítésével sem lehet elegendő, mert a kutatásnak föl kell tárnia a jogfejlődés múltjára tekintettel az adott időszak jogának jellegzetességeit és várható hatását, valamint a jogfejlődés távlatait. Mindezekre figyelemmel a vizsgált tételes jogi kérdések lehetséges jövőbeni szabályai zárják a kutatást.

Dr. Schadt György
őiskolai docens

Strihó Krisztina „A merchandising szerződés” címmel védte meg doktori értekezését.

Az atipikus szerződések köréből választottam a kutatási témámat, azon belül is az arculat-átviteli szerződésre esett a választásom. Ez a téma jogász-közgazdászként egyaránt számtalan lehetőséget kínált számomra, hiszen a hazai szakirodalmat áttekintve kiderült, hogy egy meglehetősen mostohán kezelt területről van szó. A *merchandising* szerződésre vonatkozó szakirodalom főként a védjegyjogi és a szerzői alkotások kérdéseivel való összefüggéseire helyezi a hangsúlyt. A kapcsolódó jogi tanulmányok tehát elsősorban a szellemi alkotások oldaláról közelítik meg a jogintézményt, illetve érintőlegesen annak sportjogi vonatkozásaival találkozhatunk. A közgazdasági publikációk sem fejtik ki teljes mértékben a *merchandising* alkalmazási körét. A jogrendszerünk is csupán egy helyen nevesíti a *merchandising*-ot mint szerződést, a Sporttörvényben, a kereskedelmi ügyleteken belül, a részletszabályok mellőzésével. Emellett a szerzői jogról szóló törvényben találhatunk még rendelkezést a jelenségre, azonban annak megnevezése nélkül. A *merchandising* jelenség újszerűségét jelzi az a körülmény is, hogy mint szerződéstípus a kötelmi jogi jogviszonyok alaptípusai között sem került eddig egyértelműen elhelyezésre. Egy viszonylag fiatal jogintézmény és egyben marketing eszköz a *merchandising*, amelynek alakulása folyamatos a globalizáció hatására.

A választott kutatási terület több szempontból is interdiszciplinárisnak minősül. Egyrészt a vizsgált jelenség nem csak mint jogintézmény jelenik meg, hanem egy sajátos értékesítés-ösztönző gazdasági eszközként is, e tekin-

Dr. Strihó Krisztina

tetben kétarcú jelenségként kezelendő. Másrészt a *merchandising* (szerződés) összetettsége megmutatkozik abban is, hogy számos jogterületet érintő kontraktusról van szó, így a polgári jogot, a gazdasági jogot, a szellemi alkotások jogát, a sportjogot, továbbá a reklámjogot, a fogyasztóvédelmi és a versenyjogi szabályokat.

A dolgozat témájához szorosan kapcsolódó fogalmak tisztázását követően valamennyi lehetséges aspektus ismertetésre kerül. A disszertáció megírásakor alapvetően a teoretikus jelleget őriztem meg azzal, hogy a gyakorlatban felmerülő jogi problémákat is jeleztem. A téma feldolgozásánál különböző jogtechnikai eszközök kerülnek alkalmazásra, így a nyelvtani-nyelvi (szó szerinti, szaknyelvi és a kontextuális) és a logikai (a fő joglogikai elvek: *argumentum a contrario*, *argumentum a minore ad maius*, *argumentum a maiore ad minus*, *argumentum a simile* és az *argumentum ad absurdum*) értelmező módszerekre kívül jellemző az elemző szemlélet, ezen be-

lül a jogösszehasonlító és az elhatároló módszerek alkalmazása. A klasszikusnak tekinthető analogikus szemlélet mellett megjelenik a jogalkotó célja szerinti vizsgálat (továbbá az ún. dinamikus jogértelmezés technikája is). Az elméleti megállapítások alátámasztására számtalan eseti döntés és a gyakorlatban megjelenő példák szolgálnak, nevezetesen a hazai bíróságok közzétett döntései, az Európai Közösségek Bíróságának döntései, a Szerzői Jogi Szakértő Testület szakmai állásfoglalásai, a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának határozatai, valamint sok esetben kitalált példák színesítik a dolgozatot.

Alapvető célom a *merchandising* szerződés megkötésével keletkező jogviszonyra, továbbá az esetleges jogvitákra alkalmazandó joganyag megjelölése. A *merchandising* szerződés normatív környezetének, jogi vonatkozásainak feltérképezését indokolja az ügylet gazdaságban betöltött szerepe és széles körben való elterjedése, kiterjedt alkalmazása. További célkitűzésem az arculat-átvitel mint szerződéstípus általános jelleggel alkalmazható definitív meghatározása és lehetséges szabályozási helyének feltérképezése, valamint a *merchandising* közgazdaságtani alkalmazási területeinek a feldolgozása. A disszertáció megírásával és az ahhoz kapcsolódó kutatómunkával a felsorolt hiányok pótlását tűztem ki feladatként, végső célként pedig a gyakorlatban is használható javaslat kialakítását, megfogalmazását.

Az elemzés kiinduló pontjaként tekintek a vizsgált jogintézmény és a hozzá kapcsolódó szavak fogalmi meghatározására. A *merchandising*, a *merchandising* szerződés, a *merchandise* és a *merchandiser* kifejezések meghatározását kíséreljük meg rögzíteni, pontosítani, illetve a felsorolt terminus

technikusok jelentésének valamennyi felmerülő változatát számba vesszük. A *merchandising* konstrukció szempontjából a fő kérdést az arculat kiválasztása jelenti. A reklám szakembereknek meglehetősen nehéz a dolguk a megfelelő arculat kiválasztásakor. Gondoljunk például *Christiano Ronaldo* esetére: amikor megjelent róla a cikk, miszerint az összetört Ferrari-ját az autópálya belső korlátjánál hagyta, Olaszországban egy csapásra kegyvesztetté vált. A játékos viselkedésén túl játékaival sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Egy pillanat alatt kikerült a reflektorfényből, a reklámokból, ami nem is csoda az olaszok hozzáállását ismerve: egy olasz férfi hamarabb ott hagyja a feleségét, mint a macchinát...

A kutatás eredményeképpen a *merchandising* és a hozzá kapcsolódó szavak meghatározásának rendszerét alakítottam ki a további vizsgálódások megalapozása és folytatása céljából. Meghatároztam annak jogi minősítését háromféle szempontból: kötelmi jogi jogviszonyon belüli helye (alapjogviszony és az egész szerződéses rendszer vonatkozásában), jogforrási háttér feltérképezése.

A disszertáció zárásaként megfogalmaztam a *de lege ferenda* javaslatot: a *merchandising* szerződés generálisan alkalmazható fogalmának tekintetében és annak konkrét jogszabályi helye vonatkozásában. A dolgozatban kifejtésre kerül, hogy a Gazdasági reklámtevékenységről szóló 2008. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Grt.) kínálkozik a leginkább alkalmas forrásnak. A Grt. értelmében a törvény hatálya a reklámozóként, reklámszolgáltatóként vagy reklám közzevetőként végzett gazdasági reklámtevékenységre, a szponzorálásra, valamint az ezek tekintetében

alkalmazott magatartási kódexekre terjed ki [Grt. 1. § (1) bekezdés]. Az idézett szakasz személyi hatálya magában foglalja a *merchandising* szerződés szempontjából releváns jogalanyi kört, nevezetesen a reklámozót, aki/ami az arculat-átviteli szerződést létesítő alapügylet felhasználójával (*merchandise*) azonosítható. A hivatkozott bekezdést azonban érdemes lenne módosítani a tárgyi hatályát illetően annak érdekében, hogy a *merchandising* szerződésre is alkalmazandó legyen a Grt. A gazdasági reklámtevékenységre való utalás után kiegészíteném azzal, hogy ideértve a *merchandising* szerződés alapján kifejtett reklámtevékenységet is. A Grt. 3. §-ban található értelmező rendelkezések közé illeszteném be a *merchandising* jogi fogalmát a következő javasolt megfogalmazással:

A *merchandising* (szerződés) valamely, a gazdasági reklámtevékenységtől eltérő területen közismertté és általánosan elfogadottá, keresetté vált személyhez fűződő jogi védelme alatt álló dolog, védjegy vagy egyéb árujelző kereskedelmi hasznosítása, vagy szerzői mű avagy annak valamely jellegzetes karaktere, a mű címe, egy részlete másodlagos felhasználása az eredetitől eltérő területen értékesítés-ösztönző és a reklámozó cég ismertségének kialakítása, fokozása céljából. A szövegtervezet beépítése esetén feleslegessé válik a Sporttörvényben deklarált, azonban speciális alanyi körre vonatkozó arculat-átviteli szerződés meghatározás.

Dr. Stribó Krisztina
egyetemi tanársegéd

Szalai Anikó „A fegyveres összeütközések hatása a nemzetközi szerződésekre” címmel védte meg doktori disszertációját.

A fegyveres összeütközések nemzetközi szerződésekre gyakorolt hatása régóta foglalkoztatja a nemzetközi jogászokat. A szabályozás a 20. század elejéig problémamentesnek tűnt, habár az államok gyakorlatában már ekkor is voltak látható eltérések. A második világháború után a nemzetközi jog egész rendszere gyökeresen megváltozott, 1945-ben az ENSZ rendszerének felállítása és az erőszak tilalmának kiteljesedése a nemzetközi jog minden területére hatást gyakorolt. Ez a hatás azonban nem volt rögtön látható, így az 1960-as években – a nemzetközi szerződések jogának kodifikálásakor – nem volt egyértelmű, hogy a szerződéses viszonyokra hogyan is hat az

Dr. Szalai Anikó

erőszak tilalma. A magyar és a lengyel delegáció közös javaslatára az 1969. évi bécsi egyezmény 73. cikkébe belefoglal-

ták, hogy nem tartozik az egyezmény hatálya alá az ellenségeskedések hatása a nemzetközi szerződésekre.

A nemzetközi szerződések alkalmazása széles körben elterjedt, így nem feltételezhetjük, hogy minden körülmények között ugyanazok az egységes szabályok vonatkoznának rájuk. Időről időre látunk különbségeket az alkalmazandó jogban, amely a szerződés funkciójának függvénye; ezek a különbségek rendkívül élesen láthatók a háború nemzetközi szerződésekre gyakorolt hatása vizsgálatakor. A fegyveres konfliktusok nemzetközi szerződésekre gyakorolt hatása elemzésének bonyolultságát az adja, hogy a szerződések joga mellett beható tanulmányozást igényelnek az erőszak tilalmára és az államok felelősségére vonatkozó szabályok is. Ehhez a komplexitáshoz hozzájárul a fegyveres összeütközések megváltozott jellege is. A nemzetközi közösség még mindig nem él teljes békében, viszont manapság már nem annyira az államok közötti háborúk a jellemzők. Egyre inkább elmosódik a határ a nemzetközi és a nem nemzetközi fegyveres összeütközések között, a harcokban nem csak állami szervek vesznek részt, hanem más, nem állami szereplők is.

A 21. század elejére egyértelmű cél, hogy a nemzetközi közösség globalizált viszonyaira a lehető legkevesebb hatást gyakorolják a fegyveres összeütközések. Mégis, amikor egy állam fegyveres konfliktusba keveredik, bizonyos nemzetközi kötelezettségeinek a teljesítése teljes egészében ellentmondana hadi- és nemzetbiztonsági érdekeinek. Sőt, az is elképzelhető, hogy a harci állapotok miatt, ha szeretné, sem tudja teljesíteni egyes korábban vállalt kötelezettségeit. Amikor tehát arra keressük a választ, hogy a fegyveres összeütközés során egy

államnak milyen jogszabályokat kell betartania, ezeket a szempontokat nem szabad figyelmen kívül hagyni.

A nemzetközi jogtörténet példái-ban a fegyveres összeütközés egy volt a szerződés-megszűnési okok közül. A lehetetlenüléshez hasonlóan maga az esemény bekövetkezése már a szerződések megszűnését eredményezte azzal az eltéréssel, hogy míg a lehetetlenülés egy szerződés esetében állt be, addig a fegyveres összeütközés minden szerződést megszüntetett. A 20. század eleji joggyakorlat elmozdult ettől egy vegyes, bizonyos esetekben ellentmondó jogalkalmazás irányába. Az elméletben különböző nézetek alakultak ki a hatást illetően, így a szerződő felek akaratának az elve, a szerződő felek száma szerinti csoportosítás és a szerződés tárgy szerinti osztályozási elv.

„A fegyveres összeütközések hatása a nemzetközi szerződésekre” cím összefoglaló jellegű. Beletartozik annak a vizsgálata, hogy mi lett a fentebb említett önálló szerződés-megszűnési esettel, milyen jogterületeket érint ma ez a téma, milyen szabályozási hiányságok és igények vannak, valamint a nemzetközi jog modern rendjében hol a helye a témának és a szabályozásnak. Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása a nemzetközi jog számos ’klasszikus’ területét érinti, így az alapelveket, a nemzetközi szerződések jogát, a felelősségtant és a humanitárius jogot is. A dolgozat külön elemzi a nem nemzetközi és a nemzetközi fegyveres összeütközések által okozott joghelyzetet, értékeli a jogtudományban felvetett elméleteket, szabályozási ötleteket és önálló *de lege ferenda* javaslatokat tesz.

Dr. Szalai Anikó
egyetemi tanársegéd

Könyvünnep

2012. június 28-án került megrendezésre a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán a Jogi Kari Könyvünnep. A rendezvény célja a kar oktatói által írt, frissen megjelent könyvek, monográfiák ismertetése volt. Az idei Könyvünnep alkalmával két monográfia, valamint egy többkötetes enciklopédia bemutatására került sor.

A könyvbemutatónak a kar főépületének III. emeletén található Jogi Társalgó adott otthont. A rendezvényt a dékán, *Dr. Szabó Imre* nyitotta meg. Lényegretörő, már-már lakonikus beszédében a szakmai műveltség fontosságát hangsúlyozta, amelynek elengedhetetlen feltétele, hogy a kutatók lépést tartsanak a tudomány mindenkori állásával, hiszen ez alapozza meg az új eredmények születését. Ez a szakmai műveltség a kar oktatóinak munkásságában is tetten érhető, és ezt a bemutatott művek is alátámasztják.

Az első ismertetésre kerülő mű *Jakab Éva* professzor asszony 'Borvétel és kockázat' című, 2011-ben kiadott monográfiája. A Római Jogi Tanszék vezetője nemcsak a római jogi diszciplína területén végez kutatómunkát, de bortermeléssel is foglalkozik. Legújabb munkájában, melyet *Pókecz Kovács Attila*, a Pécsi Tudományegyetem Római Jogi Tanszékének vezetője mutatott be, e két érdeklődési területet ötvözte.

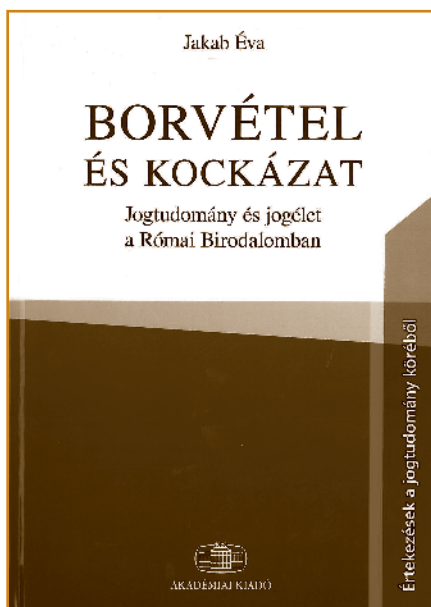
A recenzens utalt rá, hogy élt a 18. században egy bordeaux-i jogász, aki szintén foglalkozott borászattal: *Charles-Louis de Secondat, Montesquieu* bárója. Montesquieu a bortermelésből

A könyvünnep hallgatóságának egy csoportja

származó bevételeinek köszönhetette, hogy finanszírozni tudta világjáró útját, melynek során szerzett meglátásait 'A törvények szelleméről' című, klasszikussá érett műben foglalta össze. A törvények szelleme így bizonyos értelemben a borból eredeztethető.

Ezt követően a tanszékvezető felhívta rá a figyelmet, hogy az ókori Róma gazdasági életében a bor kiemelkedő szerepet játszott. Mint luxuscikk és mint köznapi fogyasztásra szánt 'gondúzó' egyaránt kelendő volt; ezt tanúsítja egy ránk maradt pompejii kocsmafelirat, mely szerint a különböző minőségű borokat különböző áron mérték. A bor forgalmazása sokáig jó befektetést jelentett a kereskedők számára, és számos iparág épült rá – habár érdekességként utalhatunk a tényre, hogy a borkereskedelem annyira telítetté vált a Kr. u. 1. századra, hogy Domitianus császár Kr. u. 92-ben elrendelte a tengerentúli provinciák szőlőültetvényei felének kiirtását. A bor jelentős szerepe természetesen számos jogvitában is megmutatkozott, amely körülmény a

jogászok számára is érdekes kutatási területet jelent.

Jakab Éva könyve három nagy egységre, azon belül összesen tizenhárom fejezetre bontható. Az első rész a kutatás során alkalmazott módszertani elveket ismerteti. A recenzió a mű nagy értékeként hangsúlyozta a felhasznált források körének kitágítását: a szerző a klasszikus jogi forrásanyagok mellett a borhoz kapcsolódó különféle jogügyletek során keletkező, papiruszon rögzített dokumentumokra, valamint az agrártörténet vívmányaira is támaszkodott, szilárdabb alapokra helyezve a könyvben olvasható megállapításokat.

A könyv témájának egyik központi fogalma a kockázat, amely a bor 'életének' minden fázisát végigkíséri: szőlőművelést, a bor elkészítését, valamint annak eladását is. Így például a termelő értékes munkaerőt veszíthet, ha a felelőtlen rabszolgák a fára futtatott szőlő szedésénél leesnek az ágról, a szőlő tönkremehet tárolás közben, bizonytalan, sikerül e eladni a teljes borkészletet, és még sorolhatnánk. A

felek természetesen a jog által rendelkezésre bocsátott eszközöket is segítségül hívták e kockázatok elkerülésére, vagy a bekövetkezett károk orvoslására.

A könyv második része a szerződéses gyakorlat ismertetésére irányul. A szerző újszerű megközelítése a recenzió szerint itt látványosan hasznosul, ugyanis az okfejtés nagymértékben az egyiptomi papiruszokra alapul, melyek a szállítási szerződéseket tartalmazzák. Jakab Éva meglátásai közül a recenzió a görög jog hatására való rámutatást emeli ki: a bor adásvétele során megfigyelhető a foglalo alkalmazása. Ennek egy példája az olyan, részletfizetésre szóló adásvétel, melynek során az első részletet maga a foglalo összege képezi. Ugyancsak megfigyelhető, hogy a gyakorlatban sokszor nem érvényesült a *periculum est emptoris* elve.

A mű harmadik része összegzi a legfontosabb megállapításokat. A recenzió előadása végén a jogászok és ókor-tudósok számára egyaránt ajánlotta a könyvet. A mű hasznosságát illusztrálendő, utalt rá, hogy Pécsen a 2011-es őszi szemeszter során már egy speciális kollégium tananyagaként hasznosult Jakab Éva monográfiája.

Ezt követően *Garamvölgyi Balázs*, a Legfőbb Ügyészség Kiemelt és Katonai Ügyek Főosztályának ügyésze mutatta be a kar Jogbölcseleti és Jogszociológiai Tanszéke vezetőjének, *Nagy Zsolt* egyetemi docensnek 'Metszetek a jogásztársadalomról' című, jogszociológiai tárgyú könyvét, mely idén látott napvilágot a Pólay Elemér Alapítvány gondozásában. A recenzió nem szisztematikusan haladt végig a mű tartalmán, hanem a mű olvasása során szerzett átfogó benyomásait osztotta meg a közönséggel. A könyv erényeként hangsúlyozta, hogy mind a gyakorlat,

mind az elmélet részére szól. A mai jogásztársadalom szinte megváltoztathatatlan evidenciaként kezeli a szakadékot, mely a gyakorlat és az elmélet művelői között tátong. Garamvölgyi meglátása szerint Nagy Zsolt úgy írt könyvet a jogásztársadalomról, hogy elméleti szakemberként is autentikus képet nyújtott a gyakorlati szféráról, ami egyebek közt abban nyilvánult meg, hogy a szerző jól ismerte a tipikus jogászai berögződéseket. A mű egyik fő megállapítása az egyetemi jogászság alapvető jelentőségű, egyúttal nagyon is kézenfekvő szerepére vonatkozik: Nagy Zsolt tézise értelmében az egyetemi jogászság a jogásztársadalomba való belépés kulcsának őrzője, ezen keresztül pedig az egész jogrendszer őrzőjévé is válik, hiszen az egyetemi jogászság gyakorolja a legnagyobb, legközvetlenebb hatást a gyakorlati életbe kikerülő szakemberek gondolkodásmódjára, ezáltal pedig közvetve befolyásolja az élő jog milyenségét is. A recenzens ugyanakkor röviden vitat-

ta ezt az állítást, ő úgy foglalt állást, hogy a jogászság többi rétegének szerepe is meghatározó.

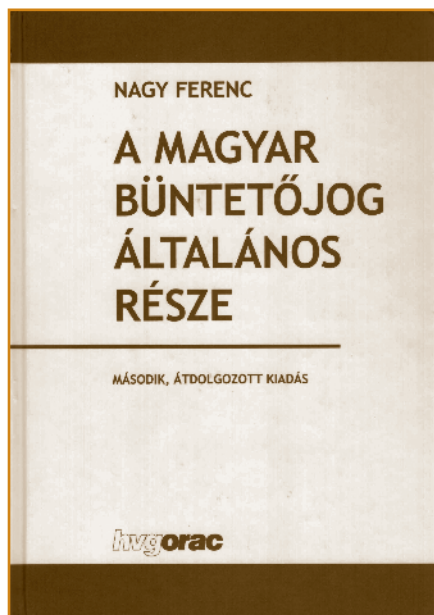
A rendezvény harmadik előadója *Bóka János*, az Összehasonlító Jogi Intézet adjunktusa volt, aki pazar retorikájú beszédben méltatott egy különleges kiadványt, amelynek megszületésében a Szegedi Tudományegyetem oktatói is jelentős szerepet vállaltak. A Kluwer Law International nagyszabású feladatra vállalkozott: huszonöt tematikus kötetben kívánja bemutatni a világ jogrendszereit. E projekt keretében feldolgozásra kerül a magyar jogrendszer is. A bemutató időpontjáig tizenkét témát dolgoztak fel, az elkészült anyagok szerzői közül öten a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának munkatársai, név szerint: *Szabó Imre*, *Köblös Adél* és *Papp Tekla* a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékről, valamint *Karsai Krisztina* és *Szomora Zsolt* a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszékről.

A recenzens reményét fejezte ki a tekintetben, hogy az enciklopédia alkalmas lesz az élénkebb nemzetközi jogtudományi párbeszéd megindítására. Megállapítása szerint a jogtudomány sok tekintetben lemarad az élettől. Ennek jele például a nemzeti jogrendszerben való gondolkodás, valamint a „magányos farkas” kutató alakja egy olyan korban, ahol számottevő tudományos eredmény csak kiterjedt együttműködéssel érhető el. A bemutatott enciklopédia remélhetőleg megváltoztatja e körülményt. Ezen túlmenően Bóka arra hívta fel a figyelmet, hogy a kis országok jogrendszerei gyakran rugalmasabbak, változékonyabbak, közelebb állnak a mindennapi élethez, mint a nagyobb országokéi. Sok esetben egyedi megoldásokat kínálnak egy

problémára, melyek azonban elkerülik a nagyobb országok jogásztársadalmának figyelmét.

A három könyvismertetést követően *Karsai Krisztina*, a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék docense tartott rövid záróbeszédet. Hangsú-

lyozta, milyen fontos, hogy az ilyen rendezvényeken is van érdeklődő közönség, ez ugyanis azt jelzi, hogy a szakmai érdeklődés túlmutat az egy-szeri hivatkozás által ébresztett szükség-sen. Ezt követően említést tett a kar oktatói munkásságának elismeréséről. *Blutman László* professzor, a Nemzet-közi Jogi és Európai-jogi Tanszék veze-tője kiváló monográfiáért, *Nagy Ferenc* professzor, a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi tanszék vezetője kiváló tan-könyvért, *Mezei Péter* egyetemi adjunk-tus, az Összehasonlító Jogi Intézet ok-

tatója pedig a legjobb nyomtatásban megjelent doktori értekezésért kapott elismerést.

A Könyvünnepeket Szabó Imre dékán zárta le. A rendezvény tanúsította, hogy a karon olyan színvonalas kutatói tevékenység folyik, melynek eredmé-nyeképpen létrejött alkotások méltán tarthatnak számot a szakmai közönség érdeklődésére és elismerésére.

Dr. Molnár András
egyetemi tanársegéd

„Ne sírj, hogy vége lett, mosolyogj, mert megtörtént...”

A több mint 40 éven át tartó, rengeteg élménnyel átszőtt, maradandót alkotó munka után nyugállományba vonuló dr. Márkus Andrásnéval, a Dékáni Hivatal vezetőjével készítettünk interjút, melyben az eltöltött dolgozó évekről, a jövőre vonatkozó terveiről kérdeztük.

– *Mindnyájunk előtt köztudomású, hogy a Dékáni Hivatalban dolgozni, de főleg azt vezetni, nagy tudást, odafigyelést, toleranciát igényel. Szeretném megkérdezni Hivatalvezető Asszonytól, hogyan és mikor került a hivatalba?*

– 1969-ben kerültem az Állam- és Jogtudományi Kar Dékáni Hivatalába, előadói munkakörbe. Ettől az időtől kezdve egészen 1985-ig tanulmányi előadó, majd főelőadó voltam. Ezután

három éven át a Tanulmányi Osztály csoportvezetőjeként végeztem munkámat, majd 1989-től neveztek ki a Dékáni Hivatal vezetőjének.

Személyes oka volt annak, hogy Szegedre kerültem, ugyanis a férjem – akire egyébként nagyon büszke voltam és vagyok is – a szegedi jogi karon végzett, és a Szegedi Bíróságra kapott ki-nevezést, ezért költöztünk Budapestről Szegedre 1967-ben, fiam akkor volt pár hónapos. Azóta már én is szegedinek vallom magam, mind a család, mind az ismerősök, barátok úgy ismernek, hogy én már szegedi vagyok. Egyébként könyvtár szakot végeztem a Nyíregyházi Tanárképző Főiskolán, és a gyes után kerültem a jogi karra.

– *Kezdként, úgy gondolom, mindenkinek vannak álmai, vágyai munkáról, hi-*

Dr. Márkus Andrásné íróasztala mögött

vatásról, mit szeretne csinálni, hova szeretne eljutni az előtte álló évtizedekben. Ha visszatekint, elégedett-e a megtett úttal?

— Az igazat megvallva, én nem is tudtam akkor még, hogy miről álmodom. Azonban mikor megtudtam, hogy hallgatókkal kell foglalkoznom, rögtön úgy éreztem, hogy örömmel fogom ezt a feladatot ellátni. Ezt bizonyítja, hogy sok száz hallgató végzett pályafutásom alatt, akiktől még a mai napig is elismerő és megalapozó visszajelzéseket kapok.

Ez erős késztetést éreztem a pszichológia iránt, mindig is érdekelt ez a szép és érdekes tudomány; folyton az okokat kerestem az emberek megnyilvánulásában, és úgy gondolom, hogy talán ebből adódóan sikerült jól megoldanom szituációkat, helyzeteket, így a hallgatókkal és a munkatársakkal is könnyen megtaláltam a közös hangot.

Pályám során nyolc dékánnal és egy rektorral dolgoztam együtt, mindegyikük más személyiség volt, más habitussal, tőlük sokat tanultam és sok jót kaptam. Csak én voltam ugyanaz, és úgy érzem, talán sikerült kialakítani olyan munkakapcsolatot, amely mindvégig harmonikus és kiegyensúlyozott volt, ugyanakkor elmondhatom, hogy mindig megtarthattam az önállóságomat is.

Pályámon sokat segítettek kollégáim, és ahogy én neveztem mindig, a 'kis csapatom', amelynek megbecsülése, segítsége és támogatása hozzájárult ahhoz, hogy feladatomat maximálisan el tudjam látni.

— *Pályája során volt-e példaképe, akitől erőt merített, aki irányító volt a nehéz feladatok megoldásában?*

— Bár az első időszak nehéz volt a Szegedre kerülésemkor, mégis megbirkóztam könnyen a nehézségekkel, a szüleim, különösen is az édesapám példája, mintaképe segített ebben. Édes-

apám a vasútnál dolgozott vezetőként. Már fiatalemberként is Lajos bácsinak szólították a munkatársai, olyan nagy tisztelettel, szeretettel és példamutató viselkedéssel viseltetett az emberek iránt. Nekem akkor is, és egész későbbi életem folyamán is ő volt a minta, a vezér. Elv, ezt adtam át sikerrel a gyermekeimnek is, akikre nagyon büszke vagyok, a négy leányunokám pedig 'mindent visz'. Mindkét gyerekem jogot végzett, és ügyészként gyakorolják hivatásukat. Úgy tűnik, hogy a legnagyobb unokám folytatja a családi hagyományt, és a jogász hivatást választja. Elmondhatom, hogy gyönyörű családom van, és szép, tartalmas élet áll mögöttem.

— *Köztudomású, hogy milyen nagy munkabírása van, valamint rendkívül jó a kapcsolata a munkatársakkal és a hallgatókkal egyaránt. Honnan ez a nagy elkötelezettség, munkabírási?*

— Mint már említettem, a hallgatók, a kollégák és a munka szeretete az, amely minden nehézségen átlendített, és amelynek köszönhetően a munkámat örömmel és odaadással végeztem mindig is. Továbbá, amit rám bíztek, a lehető legnagyobb figyelemmel, szívvel, szellemiséggel adtam.

— *Az is tudnivaló Önről, hogy kezdetektől fogva áldozatos, példamutató, lelkiismeretes munkájáért, a munkatársaival való kifogástalan kapcsolatáért, és azért is, mert a hallgatók mindig számíthattak, számíthatnak útmutató véleményére, segítségére, a döntéshozók – ezek elismeréseként – több esetben is magas kitüntetésben részesítették. Többek között 2006-ban a Magyar Köztársasági Érdemkereszt arany fokozatát kapta. Elmondaná, hogy még milyen kitüntetésben részesült, és mit jelent ez Önnek?*

— A Kar által alapított Kari Életműdíjban részesültem az itt eltöltött – megszakítás nélküli – 44 évemért.

Rektori elismerő oklevélben is részesültem a Rektori Hivatal vezetőjeként elvégzett munkámért. Bár én soha nem a kitüntetésért dolgoztam, ez fel sem merült bennem sohasem, de természetesen jó érzés a visszajelzés, hogy elégedettek az elvégzett munkámmal, mert valóban szívvel-lélekkel, odaadással, a legjobb tudásom szerint végeztem. Köszönöm, ha mások is így gondolják, így látják.

— *Nem tudom, illik-e megkérdezni egy ilyen csodálatosan szép és kerek életúton végigtekintve, hogy milyen tervei, elképzelései vannak Hivatalvezető Asszonynak a jövőre nézve?*

— Van egy csodás Márquez mondás: „Ne sírj, hogy vége lett, mosolyogj, mert megtörtént.” Ez a munkámra és

az életemre is egyaránt igaz. Felkértek, hogy ’háttérsegítő’ maradjak, de ami a legfontosabb tervem, hogy sokkal több időt tudjak a családommal és a barátaimmal tölteni. Remélem, így több időm jut majd a hobbimra, a színházra, zenehallgatásra, az olvasásról nem is beszélve.

Zárszóként én már elmondhatom, mert megtapasztaltam: „Megtanultam, hogy mindenki a hegy csúcsán szeretne élni, nem is sejtve, hogy a valódi boldogság éppen abban rejlik, ahogyan oda feljutunk.”

— *Köszönöm szépen ezt az élményszerű beszélgetést!*

*Dr. Tamási Éva
PhD hallgató*

52 év: életpálya az orvosi és jogi tudományok, a nők egészségének szolgálatában

Beszélgetés a 70 éves Herczeg Jánossal

„...1980-tól 15 éven keresztül a többi idősebb kolléga mellett Herczeg János volt az, akitől a legtöbbet tanulhattam. Adjunktus, docens, professzor — ahogy lépkedett előre a ranglétrán, ő maga semmit sem változott. Embersége, mindent látó bölcsessége, lendülete, rugalmassága és kőkemény etikája ugyanaz ma is, mint 1980-ban volt.

Ami számunkra abban a klinikai közegben természetes kiképzésnek tűnt, az nagyon is tudatos személyiségfejlesztés volt — a tu-

dás átadása, az állóképesség javítása, felkészülés a nehéz helyzetekre — mind-mind egy apró lépés az önállósodás, a felelősség vállalása felé. Szakorvosképzés Herczeg módra, a döntések háttérének világos magyarázata, a szakirodalom fölényes ismerete, hivatáselméleti, szakmai etikai hozzáállás tudatosítása — nagyon élveztük.

Először tőle hallhattuk, kik vagyunk, mi a küldetésünk (...) A leírtak nagyon triviálisnak tűnhetnek ma, 2012-ben, amikor folyót

lehet rekeszteni a munkahelyi lélektani aspektusok szakirodalmával. Nem volt ugyanez a helyzet 30 évvel ezelőtt (...).” [Ugocsai Gyula, in: Katona Tamás (szerk.): Ünnepi e-könyv Herczeg János professzor 70. születésnapjára, SZTE Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2012, 99.]

Ezekkel a gondolatokkal köszönti egyik kollégája a Statisztikai és Demográfiai Tanszék professzorát, Herczeg Jánost, aki nemrég töltötte be 70. életévét. Ennek a jubileumnak az alkalmából köszöntötte őt Kari Tanácsülés keretében Szabó Imre dékán úr, valamint kollégái, családja, barátai, s ezen évforduló alkalmából kérdeztük őt pályafutásáról, életéről, jövőbeni terveiről.

– *Mi vezérelte Professzor Urat, hogy a nőgyógyászatot válassza?*

– Szülészeti-nőgyógyászatból szigorlatoztam 1966-ban, amikor egyszer csak nyílt az ajtó, bejött Szontágh Ferenc professzor, a Klinika akkori igazgatója, végighallgatta a vizsgát, és kerek-perec meghívott a Klinikára. Így kerültem állásba a Szegedi Orvostudományi Egyetemre. A szülészeti-nőgyógyászat irányába jó barátom Minker Emil – aki később professzor lett a Gyógyszerésztudományi Karon – segített: a klinikakertben sétálva beszélgettünk, és kértem a véleményét a pályaválasztással kapcsolatban, amire a következő választ kaptam: „...olyan területet válassz, ahol lesznek sikerélményeid, és gyakran tudsz segíteni.” Így megerősödött elhatározásom és a választásom a szülészetre.

– *Professzor Úr, merre jutott el a világban hivatásának köszönhetően?*

– Fiatalkoromban már 1970-ben kiküldtek Londonba családter-

vezési tanulmányútra, majd 1972-től kezdődően bekapcsolódhattam az Egészségügyi Világszervezet kutatómunkájába, melyet Szontágh Profeszornak köszönhetek.

Ezek után tanulmányúton vettem részt többek közt: Tbiliszipben, Stockholmban, a Washington Egyetemen, St. Louisban pedig a szükséges, igen nehéz vizsgák letétele után a betegellátásban dolgozhattam. Rendszeresen tartottam továbbá előadásokat Dél-Kelet Ázsiában. Minderről bővebben azonban életrajzi és jubileumi könyvemben olvashat az érdeklődő.

– *Hogyan került a jogtudománnyal kapcsolatba, miért végezte el jogi tanulmányait?*

– Már amerikai tanulmányutam során megtapasztalhattam az orvosjogi tudományterület bonyolult, többirányú fejlődését, és éreztem jövőbeni, kiemelkedő jelentőségét. Ez, és igazságügyi szakértői munkám játszott szerepet elhatározásomban, hogy jogi tanulmányaimat megkezdjem. Ennek eredményeként 2004-ben itt Szegeden szereztem meg jogi diplomámat. Egyetemi tanár 1995 óta vagyok. Kinevezésem a korábbi Szegedi Orvostudományi Egyetemre szólt, azonban 2004. novemberétől, rektori határozattal váltam az újonnan létrejött, egyesített Szegedi Tudományegyetemen a jogi kar professzorává.

– *Az államtudományok berkein belül miért éppen a demográfiával kezdett foglalkozni? Mi motiválta ebben?*

– A válasz több részből tevődik össze. Először is a világ népessége évente Mexikó méretű ország lélekszámával (89 millió) gyarapodik. Ez kimeríti a természeti erőforrásokat (élelmiszerek, víz, tűzifa, olaj, tiszta levegő). Ugyanakkor évente ezrével halnak meg gyer-

mekek a rossz családtervezés miatt, ha a szülések túl gyorsan követik egymást, vagy egyes országokban túl sok gyermek születik. Ezen a bolygón másodpercenként három gyermek születik, ugyanakkor Afrikában egyes felmérések alapján naponta 20 ezer kisgyermek hal meg betegségek, vagy éppen az élelem hiány miatt. Az emberi szaporodás fékezhetlenné vált, ráadásul ezt a folyamatot számos további probléma is kíséri. Így a 21. században a demográfiai perspektívák fontosabb jelentőséggel bírnak, mint valaha. Ezekre az összefüggésekre, problémákra fel kell hívni a jövő generációjának a figyelmét, hiszen leginkább őket fogja érinteni ez a fenyegető helyzet.

Másodszor, bár az orvostudomány megoldotta a fogamzásgátlás, születésszabályozás egyes kérdéseit, még sincs előrelépés a fenyegető 'túlszaporodást' illetően.

Harmadik pont pedig az, hogy nincs konszenzus az élet kezdetének fő kérdéseit, a nem tervezett, nem kívánt terhesség megszakításának tragikus dilemmáját illetően. Ez pedig még ma is olyan komoly etikai-erkölcsi problémák forrása, mint például az, hogy mi az élet morális státusa a születés előtt.

– *Az így szerzett tudását hogyan tudja hasznosítani az oktatásban, a tudományos munkáiban, és az igazságügyi szakértés területén?*

– Leginkább úgy, hogy mindkét karon oktatok. Ahogy az előző válszomból is kitűnt, a demográfiával kapcsolatban erkölcsi kérdések is foglalkoztattak, így ezzel összefüggésben etikát is oktatok az orvosi karon. Ezen „előtanulmányaim” szükségesek voltak ahhoz, hogy az emberi szaporodásban felbukkanó etikai ellentmondásokat is tanulmányozhassam.

Professor emeritus dr. med. et jur. Herczeg János

Az igazságügyi szakértés területén pedig az orvosi képzettségem mellett a jogi tudásomat is tudom kamatoztatni. A jogelvek különbözősége a polgári jogban, illetve a büntetőjogban egyaránt érzékelhető. Számos jogrendben, orvosjogi vélelmezett 'negligencia' eseteiben, a károsodást szenvedett páciensnek, a felperesnek *on the balance of probabilities* kell bizonyítania, hogy az alperes ténykedése (a szakmai szabályok megsértésével), vagy nem-tevése direkt ok-okozati összefüggésben volt az egészségkárosodás bekövetkezésével.

Szülészeti ügyekben gyakran a *res ipsa loquitur* (a dolog önmagáért beszél), azaz „ilyen ma már nem történhet meg” elvét próbálják alkalmazni, de szakértői működésem során mindig ragaszkodtam az alábbiak kimutatásához: (i) szakmai szabályok szerint végzendő ellátás kötelezettsége, (ii) rossz kimenetel, egészségkárosodás, gyógy-

ulás esélyének elvesztése, (iii) szakmai szabályok megsértése, gondatlanság, (iv) direkt ok-okozati összefüggés.

– *Hogyan függ össze a két szakterület (orvosi és jogi) a gyakorlatban hazai és nemzetközi szinten?*

– Kölcsönös antagonizmus és közös értékek által. A jogásztársadalom és az orvostársadalom világlátása különbözik. Míg az orvosok elégedetlenek a számukra „barátságatlan” jogrendszerrel addig a jog az egyén önrendelkezésére, az egyéni szabadságra helyezi a hangsúlyt, és ez kórházi, műtői környezetben súlyos zavarokat kelthet. Az utóbbi néhány évben ugyanakkor a szakadék – mely a jogász-orvos társadalom közt tátong – tovább szélestedt, jórészt az egészségügyi ellátással kapcsolatos, növekvő arányú jogviták következtében.

A betegek perspektívájából ugyanakkor úgy látszik, mintha az orvos-jogász ellentét alárendelné a jobb egészségügyi ellátásra való törekvést a jogászok támadási illetve az orvosok védekezési elvének. Az orvosok, ha túlzottan félnek a jogi támadásoktól, akkor szükségtelenül végezhetnek vizsgálatokat és indokolatlan műtéteket (defenzív medicina). A kórházi betegbiztonság folyamatos javítása lehet például az a terület, ahol a jogászok és az orvosok akár együtt is dolgozhatnak.

– *Amikor elkezdte a jogásképzésben az oktatást, milyen szempontokat tartott fontosnak, ezekből mit tudott megvalósítani, és mit szeretne még megvalósítani?*

– Az orvosjogi oktatás célja, hogy elősegítse az új jogásznemzedék speciális, interdiszciplináris ismereteinek megszerzését (orvosjogi tapasztalataim felhasználásával), elősegítse az együttműködést a jog és az orvostudomány kapcsolódási területein, korszerűen

oktassa a felnövekvő jogásztársadalmat, előrevigye az interdiszciplináris jogalkalmazást, segítse a tudományos kutatást, és különböző társadalmi csoportok együttműködését, interakcióját.

Jómagam a kölcsönös megértést próbálom elősegíteni, ez a jogásztársadalom és az orvostársadalom együttműködésének erősítése irányába hathat.

Jövőbeni terveimet illetően tovább szeretném bővíteni video-anyagokkal is előadásaimat. Továbbá Dékán Úr kérésére dolgozom egy lehetséges új tantárgy (Orvosi jog) tematikáján is. Mindezekén túl szeretném tovább tanulmányozni az emberi túlszaporodás, az 'overpopulatio' tudományterületét. Szeretném vizsgálni azt a folyamatosan nyugtalanító kérdést, hogy tudományos erőfeszítéseink ellenére (WHO, ENSZ, Világbank), miért nem sikerül átütő eredményt elérni a szaporodási ütem csökkentésére a fejlődő világban. Lehetséges, hogy 'adminisztratív szabályozott reprodukció' lenne a megoldás, mint Kínában?

Ugyanakkor érdekes annak tanulmányozása, hogy csökkenő népességünk ellenére is hogyan lehetünk sikeresek, jó példa erre számos kis ország, például Hollandia, de különösen Anglia geopolitikai története; a kis szigetország, nem túl sűrű lakosságával, akkora birodalmat tudott kiépíteni, ahol "soha nem ment le a nap".

– *Professzor Úr mit tesz azért, hogy egészségét, szellemi frissességét megőrizze?*

– Igyekszem rendszeresen úszni, régebben minden este jártam a sportuszodába. Fontosnak tartom az étkezésemre odafigyelni. Mediterrán típusú diétát folytatok már évek óta. Ez azt

jelenti, hogy húsok közül csak lazacot olíva olajjal, kevesebb szénhidrátot, és több zöldséget fogyasztok, nagyon sok antioxidánst, gránátalmát és áfonyát, kivit. A szellemi frissességemet a szakmai érdeklődési köröm fejlesztésén túl pedig annak figyelembevételével próbálom megőrizni, amit a *Nature*-ban olvastam: az emberi agy sikeres működésének mottója: „*Use It or Loose It*”, amint bizonyították is tudományos vizsgálatokkal. Számítógépeimet magam szerelem össze, weblapomat a nagyon nehezen megtanulható Drupal Content Management System felhasználásával saját magam készítettem (www.herczegjanos.hu) értek a modern programokhoz is, sőt igyekszem a legbonyolultabb 3D programo-

kat (pl. Cinema4D, Adobe Photoshop CS6) – amelyeket még multimédiás informatikai oktatási intézményekben is évekig oktatnak – megtanulni és alkalmazni).

Festészettel 1985 óta foglalkozom; a festészet egész történetét, technikáját tanulmányoztam, és digitális műveket is szeretek készíteni, ami valóban igazi agytorna.

– *Professzor Úr, nagyon szépen köszönöm, hogy megosztotta a kedves olvasókkal gondolatait, és egyúttal sok erőt és jó egészséget kívánok, az olvasók nevében is terveit eredményes megvalósításához!*

*Dr. Princz Adrienn
PhD hallgató*

Beszélgetés új kari tanszékvezetőkkel

Dr. Józsa Zoltán a **Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék**, Dr. Nagy Zsolt a **Jogbölcséleti és Jogszociológiai Tanszék**, Dr. Nagy Csongor István a **Nemzetközi Magánjogi Tanszék**, Dr. Tóth Judit **pedig az Alkotmányjogi Tanszék új vezetője 2012-től. Terveikről, tanszékeik kutatásairól és a hallgatókkal ápolt kapcsolatukról kérdeztük őket.**

Dr. habil. Józsa Zoltán **egyetemi docens: A közigazgatási jog bázisát a jogalkotási dömping sem befolyásolja**

– *Mely pontokra épült tanszékvezetői pályázata?*

– A programomat négy pont köré szerveztem. Ezek sorban: oktatás; kutatás (tudományos tevékenység); személyi utánpótlás; végül a tanszék kapcsolatainak erősítése. Az első pontot illetően legnagyobb reményeket a közigazgatási jog oktatását segítő tananyag fejlesztéséhez fűzöm. Az új tananyag emelné az oktatás színvonalát és segítené a hallgatók felkészülését. Debrecenben és Pécsen is vannak hasonló kezdeményezések, s Szegednek sem szabad lemaradnia. A második pontot illetően említést érdemel, hogy a tanszékünk egy nagyszabású OTKA kutatásban vesz részt, melyet más jogi karok kompetens tanszékeivel konzorciumi formában végzünk. A fő kuta-

Dr. Józsa Zoltán

tási irány a területi, helyi önkormányzatokkal, illetőleg azok feladataival kapcsolatos. Harmadrészt két munkatársunk is nyugállományba vonul, így őket pótolnunk kell. Már meg is vannak az ideális jelöltek. Közülük ketten fokozattal rendelkeznek, a harmadik kolléga pedig hosszú éveken keresztül szerzett alapos ismereteket a közigazgatási jog gyakorlati területein. Az ő becsatolásuk a tanszéki munkába egyben új kutatási irányokat is jelent. Fontosnak tartom tanszékünk kapcsolati hálójának az erősítését, egyfelől a karon belül, elsősorban a közjogi tárgyakat oktató és kutató tanszékekkel, valamint szorosabbra kell fűzni a személyi és szakmai együttműködést az önkormányzati és államigazgatási szervekkel is.

– *Milyen szerep számítható a közigazgatási jog tantárgynak egy olyan időszakban, amelyben a jogalkotói munka felgyorsult, s egyfajta törvénygyár jött létre?*

– A folyamatos változások miatt a közigazgatási jog oktatása nem lehet teljesen naprakész, az oktatás mindig egy picit fáziskéséssel emeli be a tananyagba a legújabb változásokat. A közigazgatási jog standard témái azonban általában csak kisebb mértékben módosulnak. Az előadások keretében igyekszünk ezeket az alapvető ismereteket átadni, s a tőlünk telhető mértékben az újdonságokat is bemutatni. Ebben az intenzív jogalkotási időszakban a metodika is fontos lehet. A legeredményesebb az a módszer lehet, ha a joganyagot fejlődésében mutatjuk be, vagyis hogy egy jogszabály milyen elképzelések, célok alapján került elfogadásra, az új intézmények hogyan működnek a gyakorlatban, s mennyiben váltották be a hozzájuk fűzött reményeket.

– *Mi jellemzi a tanszék és a hallgatók közötti kapcsolatot?*

– Fontos célnak tartom a diák-köri munka dinamizálását. Jelenleg a hallgatói bázis, a tehetséges diákok felkutatása és a TDK munkába való bevonása zajlik. A 2013-as szegedi OTDK-n bízom abban, hogy 2-3 versenyképes dolgozatot tudunk majd indítani.

Dr. Nagy Csongor István egyetemi docens: Robbanásszerűen nő a nemzetközi kapcsolatok jelentősége

– *Milyen célokat fogalmazott meg a tanszékvezetői állásra benyújtott pályázatában?*

– Tanszékvezetői terveimet három prioritás köré csoportosítottam: a tanszék nemzetközi kapcsolatrendszerének és beágyazottságának erősítése, hallgatói népszerűség és aktivitás növelése, valamint a kutatási potenciál erősítése, ezen belül az oktatási segédanyagokkal való ellátottság javítása.

– *Beszélne nekünk a tanszéken folyó munkáról, illetve kutatásokról?*

– Tanszékünkön több kiváló munkatárs dolgozik. Ennek köszönhetjük, hogy az elmúlt időszakban több komoly eredményt is fel tudtunk mutatni. A teljesség igénye nélkül: Császár Mátyas kolléga a közelmúltban védte meg doktori értekezését, ennek köszönhetően jelenleg a tanszék státuszban lévő oktatóinak 75 %-a rendelkezik tudományos fokozattal. Tóth Benedek a közelmúltban számos konferencián adott elő, köztük Angliában, Lengyelországban és Romániában is; emellett intenzíven dolgozik a doktori disszertációján. A magam részéről, az elmúlt mintegy másfél évben, Belgiumban, az Egyesült Királyságban, Hollandiában, Olaszországban, Romániában és Spanyolországban tartottam konferencia-, illetve vendégelőadást. Nekem rövidesen megjelenik két angol nyelvű monográfiám, valamint előkészületben van egy harmadik, szintén angol nyelvű kötetem. Emellett a tanszéken, sikeres pályázat eredményeként, folyamatosan van egy OTKA-program. Ezzel összefüggésben 2012 januárja és áprilisa között vendégkutató voltam az Edinburgh-i Egyetemen, tavaly nyáron pedig Hamburgban folytattam kutatásokat. Emellett az elmúlt időszakban több, az Európai Bizottság, illetve magánszervezetek és egyetemek által finanszírozott nemzetközi kutatási projektben volt alkalmam részt venni nemzeti szakértőként. A tanszék nemzetközi kapcsolatrendszerének és beágyazottságának erősítése céljából igyekszünk kutatási eredményeinket a magyar fórumok mellett, külföldön is megjeleníteni.

– *Miért tartja fontosnak, hogy a hallgatók részletes ismereteket szerezzenek a nem-*

Dr. Nagy Csongor István

zetközi magánjog tárgykörét illetően?

– A nemzetközi magánjog ma már nem egy úri passzió, hanem a gyakorlatban rendszeresen alkalmazandó terület. Az elmúlt néhány évtizedben robbanásszerűen nőtt a tág értelemben vett nemzetközi „kapcsolatok” intenzitása; és itt nemcsak a kereskedelmi ügyletekre kell gondolni. Európában például a házasságkötések 13%-a nemzetközi házasság. Ezekkel a házasságokkal kapcsolatban rengeteg nemzetközi magánjogi kérdés merül fel joghatósági, alkalmazandó jogi, valamint elismerési és végrehajtási szempontból. Gyakorló jogászként ma már elengedhetetlen, hogy valaki tájékozódni tudjon ezen a területen. Ráadásul a nemzetközi magánjogi szabályok jelentős része ma már EU-s jogi aktusokban található, ezért aki „beszéli” a nemzetközi magánjogot, azt Európában mindenhol megértik.

– *Mennyire aktív a tanszéki diákköri élet?*

– Tanszékünk tudományos diákköre dinamikusán fejlődik, melyet nemrégiben életre hívott Facebook-csoportunk is segít. Hallgatóink létszáma folyamatosan növekszik, ami a 2013-as szegedi OTDK fényében bizakodásra adhat okot. A diákkör keretében demonstrátorunk, hallgatóink és külsős szakemberek is rendszeresen tartanak előadást, mely a diákköri tagságon kívüli közönséget is rendre becsábítja az előadóterembe. Hallgatóink aktivitását jól tükrözi, hogy a vajdasági tudományos diákköri konferenciára is elutaztak.

Dr. Nagy Zsolt egyetemi docens: Minden jogágnak a jogfilozófia a bölcsője

– Milyen szerepe lehet a jogbölcsületnek és a jogszociológiának korunk – globalizációtól pezsgő – jogi oktatásában?

– Minden tételes jogi tárgy a jogfilozófiából nőtte ki magát. Nem mások, mint a római joggal átítatott filozófiai és morális elvek egyvelege. Ha a tételes jogban az adott esetre nincs szabály, akkor végső soron a jogalkalmazó a jogfilozófiához nyúl vissza. Ezzel együtt hasznos rálátni, hogy egy-egy jogi rendelkezés pontosan honnan ered. Ennek segítségével könnyebben, helyesebben lehet a normákat értelmezni. A jogszociológia elsősorban az Osztrák-Magyar Monarchia, illetve Közép-Európa területén a jogfilozófiából „csepegett le”. A jogszociológia nem más, mint a szociológia jogra vonatkozó reflexiója.

– Milyen jelentősebb tudományos, kutatási tevékenységet végzett a Jogbölcsületi és Jogszociológiai Tanszék az elmúlt időszakban, illetve mit terveznek a közeljövőben?

– Nem is oly rég, május végén szerveztünk egy nagysikerű 'Jog és irodalom' konferenciát, mely alap-

Dr. Nagy Zsolt

vetően Nagy Tamás kollégám kutatási területe. Én személy szerint épp egy nagy kutatási projektben veszek részt a Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézetének szervezésében. A tervezett kötetben egy három szerzői íves, komplex írásban tervezem ismertetni a jogszociológia modern irányzatait.

– Milyen programokat kínál a tanszék a jogi kar hallgatóinak?

– Korábban jogbölcsületi és jogszociológiai versenyeket rendeztünk. Nagyon szeretnénk e versenyeket feleleveníteni, mert ezek a diákok és a tanszék, illetve a jogi karon belüli kohéziót is erősíthetik. Az első éveseknek szeretnénk, ha az előadások mellett játékos, versenyszerű formában tudnánk a jogi alaptan lényegét átadni. E programok nem csak a hallgatóknak, de a tanszék munkatársainak is sok hasznót hozhatnak a jövőben.

Dr. Tóth Judit

**Dr. Tóth Judit egyetemi docens:
Kövessük a hagyományokat!**

– *Mely célok képezik tanszékvezetői programjának legfontosabb elemeit?*

– Az Alkotmányjogi Tanszék élén elsődlegesen helyettesítési feladataim vannak. Kollégánk, *Trócsányi László* professzor jelenleg ugyanis Magyarország párizsi nagyköveteént dolgozik. Pályázatomban ezért a tanszéki kutatással és oktatással kapcsolatban eddig megfogalmazott célokat kívánom továbbvinni. Munkámban a tanszéki hagyományok folytatását tartom a legfontosabbnak, viszont a nyitást is szükségesnek tartom. Kiváló példa minderre, hogy tanszékünk gondozásában eddig több olyan kötet is napvilágot látott, melyek összehasonlító alkotmányjogi kérdéseket vizsgáltak. Tervezzük, hogy e publikációkat elektronikus adatbázis formájában közzétesszük, ezzel is igazodva a modern kor igényeihez.

– *Miként látja az alkotmányjog oktatásának jelenlegi helyzetét?*

– Általános vélekedés a tanszéken belül, hogy az oktatási időkeretünk lecsökkentése révén nehezebbé vált a tananyag leadása. Igyekszünk megtanítani a hallgatóknak az alkotmányjogi ismereteket, ám gyakran azt látjuk, hogy a modern kor kihívásaival is meg kell küzdenünk. A hallgatók gyakrabban fordulnak a Google-hoz, mint a Jogtárhoz.

– *A tanszéki munkatársak közül kiknél várható fokozatszerzés, esetleg habilitálás az elkövetkező időszakban?*

– Fiatalkollégánk, *Sulyok Márton* közel áll ahhoz, hogy benyújtsa doktori értekezését a Doktori Iskolához. Remélem, hogy a tanszék valamelyik munkatársa néhány éven belül habilitációs eljárást is lefolytathat.

– *Hogyan jellemezné a tanszék kapcsolatát a hallgatókkal? Milyen élet zajlik a tanszéki diákkör keretében?*

– Diákkörünk hallgatói aktív munkát végeztek az elmúlt időszakban. Habár nem igazán ismert, egyetemünk több karának hallgatói és munkatársai körében végeztek olyan felmérést, amelyben az Alaptörvény rendelkezésével kapcsolatos társadalmi vélekedést mérték fel.

– *Milyen reményekkel tekint a 2013-ban, Szegeden megrendezésre kerülő Országos Tudományos Diákkör Konferencia elé?*

– A felkészülésnek egyelőre csak az elején tartunk. A belső szelekciót fontosnak tartjuk, hogy aztán a kari versenyen kitűnő hallgatók előadó képességét tovább csiszoljuk. Hallgatóink az OTDK előtt is több ízben mérették meg magukat, bízunk benne, hogy sikerrel képviselik majd a jogi kart a szegedi versenyen.

Dr. Mezei Péter
egyetemi docens

Egy magyar a 'Gyönyörű Szigeten'

Bár Magyarország és a Kínai Köztársaság (Tajvan) nem tart fenn egymással hivatalos diplomáciai kapcsolatokat, a két entitás között 1990-től kezdődően számos gazdasági, tudományos és kulturális együttműködés bontakozott ki. Ennek egyik új eleme a 'Taiwan Fellowship', ami külföldi kutatók hosszabb tanulmányútjait és szakmai programjait támogatja a szigeten. Magyar résztvevők először 2012-ben érkezhettek Tajvanra az ösztöndíj támogatásával, és engem ért az a megtiszteltetés, hogy megnyithattam a sort. 2012. februártól májusig mintegy négy hónapot töltöttem Tajpejben, ahol igen intenzív oktatási, kutatási és tanulmányi munkatervet valósítottam meg.

Elsődleges fogadó intézményem a National Taiwan University College of Law volt, ahol *Chen Congfu* professzor úr mentoráltjaként a modern kínai szerződési jogot ért nemzetközi hatáso-

kat tanulmányoztam, és emellett összehasonlító szerződési jogi előadásokat tartottam felsőbb éves joghallgatóknak. A National Taiwan University a sziget első és legjelentősebb egyeteme, amit 1928-ban még a japán gyarmatosítók alapítottak a birodalmi felsőoktatási hálózat részeként – elsősorban az ott élő japán állampolgárok számára. Az egyetem maga is osztozott a sziget viharos történelmében: 1945-ben kínai intézménnyé szervezték át, de az oktatás szabadságát erőteljesen korlátozta az 1949–1987 között életbe léptetett rendkívüli állapot. A demokratizálódásnak és a dinamikus gazdasági növekedésnek köszönhetően az egyetem az 1990-es évektől látványos fejlődésnek indult: ma már 8 kampuszon 13 kara működik 30 ezer főt meghaladó hallgatói létszámmal.

A National Taiwan University valamennyi nemzetközi felsőoktatási rang-

A National Taiwan University jogi kara

sorban az első 150-ben található, és maga is nevelt ki Nobel-díjas kutatót *Li Yuanzhe* személyében, aki 1986-ban kapta meg ezt az elismerést a kémiai elemi folyamatok tanulmányozásában elért eredményeiért. A számos vendég-hallgatónak és – októnak köszönhetően az egyetem valódi nemzetközi intézmény: hallgatóim például nemcsak Tajvanról érkeztek, hanem Thaiföldről, Indonéziából, Japánból, de Svájcból és a Salamon-szigetekről is. Kollégáim közül többen brit és amerikai egyetemeken elfoglalt katedráikat hagyták el hosszabb-rövidebb időre az ázsiai tapasztalatszerzés céljából, de a tajvani oktatók is kivétel nélkül az Egyesült Államokban, Nagy-Britanniában, Németországban vagy Franciaországban szereztek doktori fokozatot.

Az ösztöndíj lehetővé tette, hogy emellett az *Academia Sinica* jogi intézetében, az *Institutum Iurisprudentiae*-ben is kutassak. Az *Academia* történelmi gyökerei szintén 1928-ra nyúlnak vissza, azonban ez az intézmény a szárazföldi Kínában, Sanghajban született, és a Kuomintang emigrációjával települt át Tajvanra. Jelentőségét tükrözi, hogy vezetése közvetlenül a Kínai Köztársaság (Tajvan) elnökének felel, míg más kutatóintézetek az illetékes minisztériumok alárendeltségében működnek.

Itt egy munkacsoportot hoztunk létre azért, hogy összehasonlíthassuk a magyar és a tajvani alkotmánybíróságok szerepét a két entitás demokratikus átmenetében. Természetesen Magyarország és Tajvan politikai-jogi környezete a jelentős kulturális különbség miatt nehezen összehasonlítható. Az viszont mindenképpen elmondható, hogy történelmileg nagyjából azonos időben, tárgyalásos úton következett be a demokratikus átmenet, és annak

A Csang Kaj-sek Emlécsarnok

levezénylésében, illetve az alkotmányos konszenzus garantálásában mindkét helyen meghatározó szerep jutott az alkotmánybíróságoknak. Ebből a találkozási pontból kiindulva a munkacsoport számos kölcsönösen érdekes megállapítást tett, amit az *Academia*-n 2012 májusában tartott szeminárium összegezett.

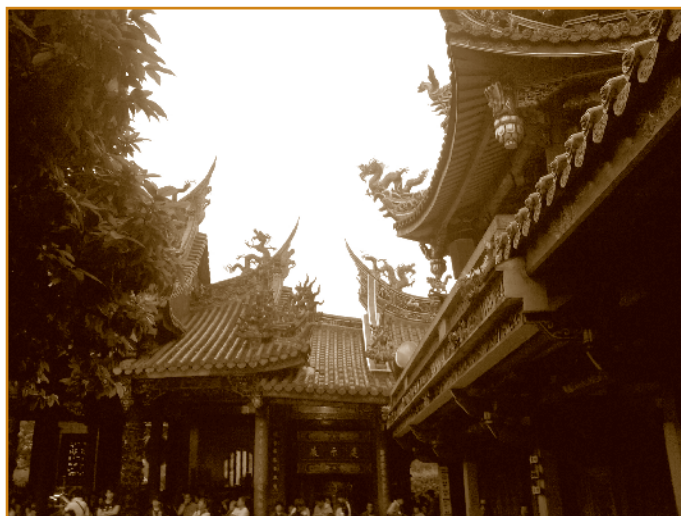
Emellett igyekeztem kínai nyelvtudásomat is elmélyíteni, ami elengedhetetlennek bizonyult a komoly kutatásokhoz, illetve a személyes kommunikációt is nagyban elősegítette. A 'Taiwan Fellowship' támogatta, hogy a National Taiwan Normal University Mandarin Training Centre (NTNU MTC) intenzív nyelvi programjában részt vegyek. Ez napi rendszerességgel megtartott, három órás, kiscsoportos, intenzív foglalkozásokat jelentett. A nyelvi környezetnek, a szakértő pedagógusoknak és a modern infrastruktúrának köszönhetően gyors és tartós előrehaladást értek el a résztvevők.

Természetesen még a feszített munkatempó sem tudta eltakarni a sziget csodálatos szépségét, amiért teljesen megérdemelten kapta az első portugál látogatóktól az 'Ilha Formosa' nevet. Tajvan nemcsak szép, hanem ezerarcú is. Nagyméretű, modern város a világ egyik legmagasabb épületével (Taipei 101) ugyanúgy megtalálható itt, mint érintetlen erdőségek, és sík tengerpartok csakúgy, mint vadregényes magashegységek.

Tajvan természeti szépségei mellett sokszínű kultúrájával és mozgalmas politikai életével is elvarázsol. Minden harmóniára törekvés mellett is jól látható, hogy Tajvan társadalma a számos etnikai, nyelvi, történelmi és politikai törésvonal miatt rengeteg konfliktussal terhelt, amelyek gyakran halmozottan jelentkeznek. A szigeten eredetileg polinéz őslakosok telepedtek le, és a kínai bevándorlás csak a 17. századtól kezdődően öltött komoly méretet, amivel párhuzamosan viszont európai gyarmatosítók (portugálok, hollandok, spanyolok és franciák) is rendre megjelentek a sziget partjainál. A Qing-dinasztia

egészen az 1880-as évekig maga is egyfajta gyarmati területként kezelte Tajvant. A késve megkezdett integrációs politika eredményeit sem a tajvaniak, sem az anyaország nem élvezhette, mert a sziget az 1894–1895-ös japán–kínai háborút lezáró szerződés értelmében japán igazgatás alá került, és ott is maradt a II. világháború végéig.

A Kínai Köztársaság 1945 óta ellenőrzi Tajvant és a környező szigeteket, a Kínai Kommunista Párt győzelme a szárazföldi Kínában pedig 1949-ben azt eredményezte, hogy a köztársasági kormányzat – milliós bevándorlási hullámmal kísérve – teljes egészében ide települt át. Az őslakosok, a korai és késői bevándorló kínaiak etnikai, nyelvi és politikai identitása, illetve történelemszemlélete jelentősen eltér egymástól, és az ebből fakadó konfliktusok, vélt és valódi sérelmek, a múlt folyamatos és küzdelmes újraértelmezése igencsak próbára teszik a demokratikus intézményrendszer működését. Hasonló kihívást jelent a köztársasági kormányzat számára az egyre erősödő Kínai Népköztársasággal kialakítandó

A Longshan-templom Tajpejben

Taipei 101

status quo: a tajvaniak döntő többsége sem a feszültség kiélézését, sem a csatlakozást nem tartja kívánatosnak, ami kényes egyensúlyozást kíván meg minimális – és egyre csökkenő – számú diplomáciai szövetséges (vagyis a Kínai Köztársaságot szuverén államként elismerő ország) mellett.

Ettől függetlenül az én tapasztalatom azt mutatja, hogy kialakulóban van egy nagyon erős tajvani identitás, ami sikeresen olvasztotta magába a történelmi rétegek legnagyobb részét: a polinéz törzsek büszkeségét, az európai gyarmatosítók piaci szemléletét és felfedezések iránti vágyát, a 'hakka' és 'hokkien' kínai népcsoportok nyitottságát, mozgékonyágát és szorgalmát, a japán gyarmatosítók szervezettségét és fegyelmezettségét, illetve a legfontosabb aktuális szövetséges, az Egyesült Államok folyamatos modernizációra, megújulásra való képességét. Ahogyan a mandarin kínai nyelv a világ legrégebbi modern nyelve, úgy a tajvani társadalom is a világ egyik legrégebbi gyökerekkel rendelkező modern társadalma. Sikerének titka nem a konfliktusok és kataklizmák hiányában rejlik, hanem abban, hogy ezekből mindig tanulva és megerősödve került ki. Ez a jellemzője Magyarország számára is példa értékű lehet.

Dr. Bóka János
egyetemi adjunktus

Academia Sinica Institutum Iurisprudentiae

Mozaikok Törökországból

A legtöbb embernek Törökországról elsőként talán az iszlám, az isztambuli Kék Mecset, Szulejmán, a török riviéra és esetleg a tevék jutnak eszébe. Nagy szerencse, hogy én közelebről és mélyebben is megismerhettem ezt az országot. Számtalan ismerettel gazdagodtam, többek között megtudtam, hogy Törökországban nem őshonosak a tevék.

Öt hónapot töltöttem Erasmus ösztöndíjjal az Európát és Ázsiát összekötő hatalmas városban, Isztambulban. A város legrégebbi alapítású egyetemén, török nevén az Istanbul Üniversitesi-n tanultam. Az intézményt 1453-ban, közvetlenül Konstantinápoly elfoglalása után hozták létre. A kampusz több száz éves épületmaradványokkal és egy régi tűztoronnyal is büszkélkedhet. Emellett az egyetemhez tartozik még jó pár kóbor macska, akiknek szabad bejárásuk van a tantermekbe.

Isztambul nagyon sokszínű. Csodálatos, hatalmas, de egyben veszélyes is. Itt megfér egymás mellett a csador és a miniszoknya. Persze egyes városrészekben jobban teszi az ember lánya, ha nem öltözködik olyan lengén, de pár utcával arrébb már egy bordélyházba botlik. Ha be akarsz jutni az egyetemre, minden alkalommal fémdetektoros kapun kell áthaladnod és átvilágítják a táskád. Azon se csodálkozz, ha az utcán járva nem találsz szemeteskukákat, mert félnek a terrorakcióktól, hiszen a szemetes éppen megfelelő hely egy bombának. A lakosságot egyesek 12 millióban határozzák meg, mások 22 millió főt emlegetnek. Még soha nem találkoztam két olyan törökkel, aki ugyanazt a számot mondta volna.

Egyedül érkeztem Magyarországról, de nem ütköztem nagyobb nehézségekbe, mivel Törökországról tudni kell, hogy ott minden lehetséges, minden

Rumeli Hisari, Isztambul (távolban az Atatürk híd)

megoldható. Utam első percétől kezdve a dolgok gördülékenyen mentek. Bár a bürokrácia miatt az ügyintézés lassú és kissé kaotikus, de minden egyes alkalommal, akár tartózkodási engedélyért álltam sorba, akár csak az egyetemi órát akartam módosítani, a törökök lelkesen segítettek. Ahogy teltek a napok, egyre nagyobb hatással volt ránk, európaiakra a török mentalitás. Hiszen ott mindig van idő még egy csésze teára, ha pedig a négy sávos úton a gyalogátkelőnél piros a lámpa, az sem tart vissza senkit. Persze vigyázni kell ezzel, ha visszatér az ember Magyarországra. Itt nem veszi senki természetesnek, ha sokat késel az előadásokról.

Az egyetemi órák október elején kezdődtek meg. Bár volt olyan professzor, aki csak november közepén került elő, addig nem tudtuk, merre jár. De hát ez Törökország. Az egyetem mellett természetesen bőven jutott időnk a szórakozásra és az utazgatásra is. Az országban remek a buszközlekedés, mindenhová el lehet jutni a távolságokhoz mérten nagyon olcsón és kényelmesen. Ezt mi is kihasználtuk és december elején a török riviéra egyik legfelkapottabb helyére, Antalyába utaztunk. A szinte nyári melegben a Balti-tengerhez szokott lengyel barátaim a vízbe is bemerészkedtek. A napfényes Antalyából teljesen kiürült pénztárcával stopoltunk Konyán és Ankarán keresztül isztambuli otthonunk felé. S, hogy milyen a török mentalitás? Egyik kedves sofőrünk még a kezemet is megkérte, és szeretne volna, ha én nevelem fel a lányát, egy másik barátságos kamionos egy kis faluban hirtelen megállt, és a barátja házában meleg vacsorára invitált. Annyira összebarátkoztunk, hogy nem akart egyedül hagyni minket az út szélén, s vett nekünk két buszjegyet

Isztambul télen

egészen Isztambulig. Törökországban soha nem lehet elveszni.

A törökök számunkra különlegeseek és néha különösök is. Különös, hogy a 2 cm-es hótól pánikba esnek, tanítási szünetet rendelnek el és bezárják az egyetem kapuit. Furcsa, hogy a férfiak ugyanúgy megölelik vagy arcon csókolják egymást üdvözléskor, ahogyan a nők. Vagy épp Izmir városában a buszokon tilos mobiltelefont használni, akárcsak egy repülőn. Különleges, hogy a sarki zöldséges ajándék narancsot ad, ha rámosolyogsz és törökül üdvözlöd. Az elszánt török horgászok a Galata hídon ugyanúgy kapásra várnak a délutáni órákban, mint az éjszaka közepén. A pénteki ima idején pedig, ha már telt-ház van a mecsetben, a kint rekedtek a bejárat elé terítik szőnyegeiket és az utcán imádkoznak.

Hiányzik, és mindig is hiányozni fog ez a varázslatos hely Európa és Ázsia határán.

*Szikszai Anna
joghallgató*

Szegedi siker a Regionális ENSZ Akadémián

A Regionális ENSZ Akadémia (RAUN – Regional Academy on the United Nations) 2012 tavaszán indult, megálmodói a Prágai Egyetem Közgazdaságtudományi Karán oktató *Radim Srsen*, az Academic Council on the United Nations System (ACUNS) bécsi irodájának vezetője, *Michael Platzer* és karunk oktatója: *Szalai Anikó*. A hosszas tervezgetést követően mind a bécsi ENSZ Központ, mind a nevezett egyetemek, így a szegedi jogi kar is a program mögé állt, amelynek megvalósításához hozzájárult még a Cseh ENSZ Társaság, az Universität Wien, a Diplomatische Academy Wien, és a Webster University Vienna.

Az Akadémia bő féléven át tartott. Először 2012 májusában, Prágában találkoztak a kiválasztott osztrák, cseh, szlovák, szlovén és magyar egyetemisták, összesen harmincan. A RAUN program több mint képzés, a szakmai előadások és *workshop*-ok mellett a résztvevők kisebb csoportokban, kutatóprojektben dolgoztak együtt. A prágai néhány nap a békefenntartás, világűr-jog, nukleáris energia kérdéseivel foglalkozott, amely mellett fontos

szerep jutott annak is, hogy a projekt résztvevői megismerjék egymást.

Szegeden 2012 őszén találkoztak újra a hallgatók, ahol a központi téma a menekültügy volt; neves elméleti és gyakorlati szakemberek előadásai fűszerezték az ENSZ-modellezéssel és kutatómunkával töltött napokat. Az Akadémia zárására 2013 januárjában Bécsbe utazott az SZTE küldöttsége: a szervező és „csapatvezető” *Dr. Szalai Anikó* adjunktus, valamint *Harkai István*, *Gottesman Dávid*, *Kecskés Tamás*, *Kereki Ádám*, *Kiss Barbara* és *Zalányi Sára* hallgatók.

A rendkívül feszített tempójú bécsi program keretében a résztvevők érdekes és informatív előadásokat hallottak az ENSZ-ben és az ENSZ szakosított intézményeiben dolgozó diplomatáktól és szakértőktől, tájékozódhattak arról, milyen karrierlehetőségek vannak a nemzetközi szervezetek világában. Az esemény fő kérdése az volt, vajon alkalmazkodott-e az ENSZ a 21. század kihívásaihoz, amellyel összefüggésben különösen érdekes volt hallani a nukleáris leszereléssel, az atomenergia békés célú felhasználásával és a terrorizmus-

Az Akadémia résztvevői

A szegedi csapat (balról jobbra): Gottesman Dávid, Zalányi Sára, Harkai István, Kiss Barbara, Kereki Ádám, Kecskés Tamás és dr. Szalai Anikó

sal, szervezett bűnözéssel kapcsolatos problémákról.

A talán leginkább várt esemény a hallgatói projektek bemutatása volt, amelynek keretében minden csapat előadta, mit kutatott és milyen eredményre jutott. A projektek témái igen változatosak voltak a nukleáris energiától kezdve, a béke és biztonság, valamint gazdasági fejlődésen át egészen a klímaváltozásig. A diákok 3-4 fős csoportokban dolgoztak ősszel, a kutatási eredményeiket pedig egy 20 oldalas tanulmányban foglalták össze. Három kategóriába csoportosítva, eredményeiket adták elő a bécsi ENSZ Központban nemzetközi szakértők előtt: 1) nukleáris energia, 2) béke és biztonság, 3) 21. századi nemzetközi kihívások.

Az első kategóriában egy szegedi hallgató, *Harkai István* volt érintett, aki csapatával a nukleáris energia békés célú felhasználásával összefüggő kérdésekre kereste a választ a közép-kelet-európai térségben. A második kategóriában *Kereki Ádám* külföldi társaival a terro-

rizmus finanszírozása elleni nemzetközi fellépést értékelte, míg *Kecskés Tamás* és *Gottesman Dávid* csoportja a bukott államokkal összefüggő nemzetközi jogi problémákat boncolgatta. A harmadik kategóriában *Kiss Barbara* csapata a klímaváltozás miatti elvándorlást illetve elmenekülést, míg *Zalányi Sárának* a kelet-európai térség államai viszonyát az ENSZ-szel vizsgálta. A szakértőkből álló zsűri minden kategóriában hirdett nyertest, így oklevelet és ajándékcsomagot vehetett át az első kategóriában *Harkai István* csapattársaival, a második kategóriában *Kecskés Tamás* és *Gottesman Dávid* csapata, a harmadik kategóriában pedig *Kiss Barbara* kutatótársaival. A hallgatók mellett oklevelet kaptak az ENSZ-től és az ACUNS-tól a nemzeti szervezők is.

A részvételt a programban támogatta karunk dékáni hivatala, az Európa-tanulmányok Központ és a Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék.

Dr. Szalai Anikó
egyetemi tanársegéd

Közel az ötvenhez...

A '64-es szegedi jogászoknak jövőre lesz – ha jól számolom – a hetedik, egyben ötvenéves évfolyam találkozójuk. Ebben a kijelentő mondatban több minden benne van. Nevezetesen: az életkorunk, aztán, hogy bizonyára jól érezzük magunkat egymással, ha nem hagytunk fel az összefüggésekkel, végezetül pedig dicséretes optimizmus jövőre vacsorát előjegyeztetni...

Fentebb '64-es szegedi jogászoknak tituláltam magunkat, ami lehet, hogy úgy hangzik, mint a militáns hangulatú „12-es nyíregyházi huszárok”, pedig mindössze arról van szó, hogy mindez csak a múltba vesző közösségünk és ma is létező összetartozásunk eposzi kifejezése, megerősítése.

Elég jó évfolyam volt a miénk. Nemcsak azért, mert sokan sokra vitték közülünk, nevet, elismerést szereztek hivatásként űzött szakmájukban, ha-

nem mert máig ható kohézió, barátság fogott össze bennünket. Nyilván közöttünk is lehettek súrlódások, összetűzések, féltékenységek, de magam valószínűleg azért nem erre emlékszem, hanem az ellenkezőjére, mert az volt a domináns.

De, hogy túlessem a nehezén: a szegedi jogi kar kezdetben a legkevésbé sem volt maradéktalanul jó hely. 1959-ben kerülünk oda, s egy-két évig még markánsan jelen volt a felsőbb évesek között az '56-os törlesztők képviselete, sőt a tanári karban is tapasztalható volt némi ebből származtatható disszonancia. Másodharmadévban aztán igen jól érzékelhető és gyors volt a változás. A tanári karban – és ez nyilván nemcsak a jogi karra, hanem az egész egyetemre érvényes – visszaszorult a hirtelen túl gyors karriert befutók befolyása, a szemináriumok az ideológiai tárgyak esetében is mind

Csoportkép a kari épület bejáratánál

Dr. Malatinszki Iván beszél

nyíltabb viták terepei lettek. Olyan „szentségekhez” is hozzá lehetett nyúlni, mint a tervutasításos gazdálkodás, mi több, erről maga *Horváth Róbert*, a statisztikai tanszék vezetője tartott igen kritikus előadást. Jól emlékszem több mint ötven év után is a részletekre, mert a későbbiekre is kiható, fontos élményem volt ez nekem. Tudom persze, hogy ettől az utókor nem kapkod levegő után, de az utókorok már csak ilyenek...

A szegedi jogi kar rangját olyan nevek adták, mint *Buza László* nemzetközi jogász, vagy *Pólay Elemér* római jogászé, akinek könyvéből jogász generációk tanultak. Ma is büszkéek vagyunk rá, hogy ilyen professzorok oktattak bennünket.

Hatvanan (vagy talán hatvanketten) végeztünk 1964-ben, pedig közel száz-an lehettünk az indulásnál, amit azért érdemes megemlíteni, mert noha más okokból is kimaradtak az egyetemről volt kollégáink, de azért a követelmények is bizony erősen rostáltak. Ma már sajnos más rosta járja: legutóbb 26-an voltunk jelen, 25-en „objektív okokból” nem voltak közöttünk. Meggyászoltuk őket mély részvétellel, s bizony reménykedünk, hogy az aranydiplomás találkozón 2014-ben mindenki ott legyen, aki legutóbb ott volt.

*Dr. Eötvös Pál
ny. újságíró,
az egyetlen pályelbogyó*

A kar előtti téren (balról jobbra): Boboly Zoltán feleségével és Majzl Józsefné férjével

Énekes jogász – jogász énekes

Ragány Mihály életében a jog és az énekművészet kéz a kézben jár. Így vall életéről: „Kisvárdán születtem, 1986-ban. 12 éves koromban kerültem kapcsolatba a színházzal. Eleinte gyerekszerepeket játszottam, később – végigjárva a ranglétrát – főszerepeket. Több mint harminc különbö-

Josafát kancellár szerepében

ző karaktert formáltam meg, 200-at meghaladó előadás van mögöttem. Legtöbbet a Kisvárdai Várszínházban léptem színre a DoktoRock Színtársulatban, de a Szegedi Nemzeti Szín-

házban és a több budapesti szabadtéri produkcióban is részt vettem. Ez alatt elvégeztem az SZTE ÁJTK-n a jogot, 2009-ben diplomáztam. Több mint egy évig rendőrségi nyomozóként tevékenykedtem, jelenleg szakképzési tanácsadó vagyok a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamarában. Az egyetem elvégzése után a Pesti Magyar Színiakadémián 'Színész' képesítést szereztem 2010-ben. Az élethosszig tartó tanulás jegyében mostanság a KOS, azaz a Komlói Oktatási Stúdió (riporter-, szerkesztő- és újságíró-iskola) hallgatója vagyok.”

Fontosabb szerepei:

Szentmihályi – Szörényi – Bródy: A kiátkozott → *Arbuz, kun alvezér* (2003)

Gárdonyi – Várkonyi – Béres: Egri Csillagok → *Jumurdzsák* (2005)

Tábori – Kocsák – Miklós: Utazás → *Robi, a sofőr* (2006)

Margoshes – Levy – Fernandez: Fame → *Jose (Joe) Vegas* (2007)

Móricz – Kocsák – Miklós: Légy jó mindhalálig → *Valkay tanár úr* (2009)

Ragni – Rado – MacDermot: Hair → *Claude Bukowski* (2010)

Heym – Kemény – Kocsák – Miklós: A krónikás → *Josafát kancellár* (2011)

Mi mást kívánhatnánk neki, egyben mindannyiunknak, mint még nagyon sok sikeres szerepet!

*Dr. Szondi Ildikó
egyetemi docens*

Könyvkiadás, ösztöndíjak

A szegedi jogi karon folyó oktató-kutató munka támogatására 1996-ban életre hívott Pólay Elemér Alapítvány 2012-ben is eredményesen folytatta vállalt küldetését. Szeretném az idei esztendőben is kiemelni a pályakezdő, fiatal munkatársaink tudományos tevékenységét szerényen honoráló, egyszerűsített támogatásokat; az alapítvány kuratóriuma 2012 karácsonya előtt tartott ülésén ezúttal is több fiatal kollégának ítélte meg kutatói ösztöndíjat.

Alapítványunk leglátványosabb tevékenysége a szakmai könyvkiadás. Mind ismertebb sorozatainkban újabb kötetek jelentek meg, melyek karunkon és Budapesten (a Ráday és a Gondolat Könyvsházban) is megvásárolhatók, egyszersmind megrendelhetők drótpostán (jik@juris.u-szeged.hu) – következésképpen kiadványok listája.

A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára

37. *Trócsányi László* (szerk.): Dikaosz logosz. Tanulmányok Kovács István emlékére

38. *Nagy Zsolt*: Metszetek a jogásztársadalomról

39. *Merkovity Norbert*: Bevezetés a hagyományos és az új politikai kommunikáció elméletébe

A Pólay Elemér Alapítvány Tansegédletei

Besenyi Lajos: Kötelmi jog. Általános rész (3. kiadás)

Fekete Orsolya: A közigazgatási jog alapjai (2. átdolgozott, bővített kiadás)

Berki Erzsébet – Dura Márta: Munkaügyi kapcsolatok közszolgálatban (2., átdolgozott kiadás)

Heka László: Vallási jogrendszerek

Juhász Zvolenszki Anikó: Polgári eljárásjogi ismeretek (6., átdolgozott kiadás)

Besenyi Lajos: Kötelmi jog. Különös rész

Kiss Barnabás: Alkotmányjogi alapismeretek. Magyarország alkotmányos intézményeinek vázlata

Lectiones Iuridicae

3. *Papp Tekla* (szerk.): A szerződés interdiszciplináris megközelítésben. A Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Akadémiai Bizottsága Jogi Szakbizottsága Gazdasági Jogi Munkabizottságának tudományos előadóülése

5. *Papp Tekla* (szerk.): A jó állam aspektusai, perspektívái. A Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Akadémiai Bizottsága Jogi Szakbizottsága Gazdasági Jogi Munkabizottsága és a Europe Direct Szeged tudományos előadóülése

6. *Elemér Balogh* (Hg.): Das neue ungarische Grundgesetz. Eine Fachkonferenz über die ungarische Verfassung juristischer Fakultäten der Partneruniversitäten von Potsdam und Szeged

Fundamenta Fontium Juris

2. *Varga Norbert* (fordította és a szöveget gondozta/Translated and Edited by): Reformtörvények Magyarországon 1848-ban/The Acts of 1848 in Hungary

Dr. Balogh Elemér
egyetemi tanár

Kolozsvári és szegedi jogász professzorok emlékezete – karunk folytonossága jegyében

1.

Az esemény, melyre emlékezünk, csak az egyetemi kronológiában számon tartott: kilencven esztendeje múlt, hogy 1921. június 26-án vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó kihirdette azt az 1921. évi XXV. törvénycikket, amely az Erzsébet Tudományegyetem (Pozsony) és a Ferenc József Tudományegyetem (Kolozsvár) ideiglenes elhelyezéséről gondoskodott Pécsen és Szegeden. Emlékezetre méltó, ám ünnepségre nem indító nap ez. Sem Mohácsot, sem Aradot nem szoktuk ünnepelni, ám emlékezünk róluk. Újólág emlékezni szoktunk Trianonról is, nem a revízió, hanem a határokon átnyúló nemzetrészek újraegyesítésének jegyében. Hogy még mindig milyen viszonyok közepett, napjaink híradásai- ból tudjuk.

Szeged számára különös jelentősége van ennek az évfordulónak, hiszen a Víz (1879) után újjáépített, a Somogyi-könyvtárral (1883) első rendű tudományos bibliotékát is nyert, gazdag kultúrájú szabad királyi városunk hőn óhajtott vágya teljesült ekkor: tudományegyetemet „kapott”. Nem ajándékba, inkább afféle kényszerű kárpótlásként, hiszen nagytája („régioja”) jelentős területeitől – különösen a Dunáig nyúló Bács-Bodrog és Torontál vármegyéktől: a Délvidéktől – megfosztott, háborúban, forradalmakban, ellenforradalmakban

lerongyolódott Városnak kellett gondoskodnia a tudományegyetem elhelyezéséről. Arról az egyetemről, melynek kolozsvári modern épületei éppen a századfordulóra kerültek tető alá. Hál’ Istennek, későbbi országgyűlési képviselője, a megint gyakran emlegetett, csak a legnagyobbakhoz – Eötvöshöz, Treforthoz – mérhető, nagy formátumú, a művelődési alapú neonacionalizmus és az európaiság jegyében a „vidéki” ellensúlyközpontok (Debrecen, Szeged, Pécs) kiépítésén munkálkodó gr. Klebelsberg Kunó kultuszminiszter személyében nagy támogatóra talált. Így sem feledhetők persze Pálffy József polgármester 1934-ben mondott szavai: *Klebelsbergtől semmit sem kaptunk ingyen...*

Fakultásunk, a Jog- és Államtudományi Kar a királyi ítélőtábla átengedte egyetemi székhelynek a második emeletén működött mind a két háború között (1921–1940), mind a háború után (1945–1951), míg 1951-ben a felső leányiskola helyére költözött ítélőtáblától (felsőbíróaságtól) – annak megszüntetésével – meg nem örökölte ezt a házat is, melyet 1990 – a Rákóczi téri „fehér házba” való beköltözésünk – óta *óépületnek* nevezhetünk.

Jól tudjuk, miként azt első rektorunk, Berde Áron, a természettudósnak sem utolsó nemzetgazdász professzor vallotta az 1872-i székfoglalójában: „*az egyetemet nem néma falai[nak], hanem*

tanárainak szelleme alapítja meg”. E szellem pedig illékony. Ami megmaradhat belőle: az leginkább az írott szó, a *betű* könyvtárak és levéltárak mélyén, vagy csupán családi levelekben. Meg hát a megsárgult képek. S valójában mindez már nem az igazi. Mert ki tudná viszszaadni a személyes találkozások hangulatát? A tanítványok? Bizony, mint mindenki, ők is halandók. S miként az egykori hivatásos tanúbizonyságoké, a poroszlóké, az ő emlékezetük is véges. Legföljebb életükre szól. S bár jól tudjuk, miként a régész László Gyula vallotta, *a múlt nem az, ami megmaradt belőle*, mi sem tehetünk mást: gyűjtjük és őrizzük emlékeinket; személyesen is, intézményesen is.

Jobb sorsú egyetemek tanácsstermeiben festményeken megörökített professzorok – hajdani dékánok, rektorok – tekintenek a belépőkre. Ha tudományegyetemünknek és tudománykarunknak valamikor lehetett is hasonló „panteonja”, amint azt joggal feltételezhetjük, odamaradt valahol a sok költözökésben, rendszerek váltakozásaiban.

Karunk érezvén ennek hiányát, 1985-ben, Buza László professzor születési centenáriumán, a tanácssterem ajtajától jobbra elkezdte ugyan a keretezett arcképek kiaggatását, ám az évfordulók esetlegességéhez kapcsolódó eme – értékes darabjaiban továbbra is megőrzendő – képsorozat másfél évtized múltán is csonka maradt. Nem igazolhatta azt az intézményes és – bizonyos zökkenőkkel – szellemi folytonosságot, amelyet az érdeklődők számára sugározni kellett volna. Csonkaságában még félrevezető is volt.

Jó évtizede ezért is határozta el a tudományos bizottság – éppen az az idei dékánunk, Besenyi Lajos fölvetésére –, hogy alapjaiban megújítva teljessé kell

tenni a *Professzori Arcképcsarnokot*. Elhatározásunkhoz „fordított sorrendű” évfordulóink is hozzásegítettek. 1945-ben alakult újjá karunk Szegeden; ennek 50. évfordulójáról 1995-ben elfeledkeztünk; sőt 2005-ben sem ültük meg; ha jól emlékszem, csak magam tettem róla egy kari ülési említést. 1872-ben alakult jogelődünk, a Kolozsvári Tudományegyetem; 1997-ben ennek 125. évfordulóján – minden törekvésünk és törekvésem ellenére – a József Attila Tudományegyetemen *semmilyen* megemlékezés nem volt. A publikált előadásokból ítélve az Akadémián is afféle tudománytörténeti szimpózium volt, inkább a Bolyai Tudományegyetem (1945–1959) időszerűsítő emlékidézésével. Szépen megültük viszont 1996-ban – a „75 éves szegedi felsőoktatás jubileuma” jegyében – a Ferenc József Tudományegyetem Szegeden 1921. október 11-én történt megnyitásának évfordulóját. Amint most is a 90 éves jubileumot. Kimondva–kimondatlanul mégis, miként már 1971-ben, az egyetemi polgárok tudatában máig az rögzült, hogy tudományegyetemüket itt, Szegeden alapították; mintha itt egy teljesen új történet kezdődött volna. Ezt sugallták évfordulós kiadványaink, meg a Dóm tér kapujában a falra visszahelyezett dombormű; erre vall a József Attila Tudományegyetem „hozományi leltára”, *A szegedi tudományegyetem múltja és jelene. 1921–1998* (Szeged, 1999) című reprezentatív könyv is, amely a „nulladik órát” tulajdonképpen 1921-re teszi. Benne karunk eme 77 esztendeje tanulmányi és tudományos történetének földolgozása kedves munkatársunkat, Balogh Elemért dicséri. Folytatásra érdemes.

A Martonyi János JATE-bulletinbeli összefoglalásának (1967) eredményeit

megőrző, azokat kibővítő, *A szegedi tudományegyetem rövid története* c. bevezető írásomban – Márki Sándor nyomán – ha sommásan is, először e kiadványban érintettem a Báthori Istvántól indult (1581) erdélyi akadémiai képzés hosszabb-rövidebb megszakításokkal 1872-ig tartó folytonosságát.

Itt és most jött el ismét az ideje, hogy mi, az egykori Ferenc József Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karának kései örökösei ismételten megvalljuk, és e régi-új Szegedi Tudományegyetem minden lehetséges fórumán hangoztassuk, az egyetemi és az egyetemen kívüli közgondolkodásba bevigyük és megerősítsük azt a történeti igazságot, amely egyetemünknek s benne karunknak az 1872. évi kolozsvári alapításig visszanyúló – megszakításoktól ment – folytonosságában rejlik. Tartozunk ezzel eleinknek éppúgy, mint az Erdélyi Magyar Tudományegyetem megszervezésén jelenleg is munkálkodóknak. S a Duna-medence népeinek. Mert historikus vagy annak álcázott hazugságokra, fél igazságokra: történelemhamisításokra és elhallgatásokra közös jövőnk sem épülhet Európában.

Professzori arcképcsarnokunk szépen megformált tablóról, a számítógépes technika révén egységesen reprodukált képekről két évszázad – 19. és a 20. – egykori kolozsvári és szegedi jogász professzorai tekintenek ránk. Sereg-számlájuk már a 21. századra is átnyúlik. A két „szélső” időpont: laborfalvi Berde Áron 1819. március 8-án született; feledhetetlen, kedves professzortársunktól, Nagy Károlytól pedig nem sokkal 2001. június 26-i fölvatás előtt, 2001. április 28-án vettünk búcsút. Professzoraink a mi tanúságtevőink, akik életükkel is igazolják – az intézményi mellett – a szellemi folytonosságot.

Életrajzi és működési adataikat évszámokban adtuk meg; tárgyaik közül csak a fontosabbakat emeltük ki. Ha az elmentmondó források alapján valamiben tévedtünk volna, helyrehozzuk.

Károlyt – a képen is majd megszólaló Nagy Karcsit – említettem, akiről a tanszéke szervezte, tanítványainak és a társtanszékek jeleseinek részvételével is tartott tudományos emlékülésen nemrég, 2011. november 11-én emlékezünk meg. Ő annak a Buza Lászlónak volt nem csupán tanszéki, de tudományos örököse is, aki az „új szellemű nemzetközi jogba” is be tudta vinni a 19. századi *közjogi pozitivizmus* nemes hagyományait; aki számára a nemzetközi jog a hidegháború évtizedeiben is jog maradt; aki a vulgármarxisták kiagyalta „osztályelnyomó funkciót” és hasonló kategóriákat fölsorakoztató „fogalomjegyeket” mellőzve az állam (nemzetközi jogi) fogalmát a *terület – népesség – főhatalom* klasszikus triászával tanította nekünk is.

Közjogi pozitivizmus. Mint alkotmánytörténész, az empirikus kutatók közül, hadd legyen elfoglalt e 19. századi eredetű polgári irányzattal, melynek becsületét Kovács István államjogász professzorunk táplálta belénk. Micsoda névsor! A 32 évesen elhunyt Korbuly Imre *Magyarország közjoga* (1871) című tankönyvét halála után is többször kiadták. Nagy Ernő Lipcse, Berlin és Párizs szellemét is magába szívta; a fiatal Buza László az ő sokszor kiadott *Magyarország közjogából* (1885) sajátította el az alkotmányos intézmények mibenlétét. Abban is van valami jelképes, hogy a Pozsonyból jött korosabb közjogász kollega munkásságát szegedi emlékkönyvében (1935) *Polner Ödön, a jogtudós* címmel már ő méltatta. Az övét meg, ugyancsak emlékkönyvében

(1958), *A magyar közjogi pozitivizmus és Buza László első monográfiái* címmel Kovács István, aki akadémiai székét is megörökölte. Minő tudományos vonulat! Kell rájuk emlékeznünk a történeti alkotmány valódi értelmét egyáltalán nem értő korunkban.

Akadémikusok: levelező, rendes és tiszteleti tagok — meg a tanácskozáva vizsgálókat. Karunk rendszeresen egyidejűleg több székkel is bírt a Duna-parti tudománypalotában. 1949 után Buza, majd Kovács professzor személyében már csak „szólóban”: egyel-eggyel. Főállású professzoraink közül 1990 óta már egyel sem! Csak bennünk volna a hiba? Lehet. De nem biztos.

Buza László (1885–1969/1923–1966). Előkészítve — azóta kicsit változtatva ismételt kiadott — *Professzori Arképcsarnokunk vezetőjét* fölvetődött, hogy kit is emeljük ki, úgymond, neves professzorként eme seregszámlán felsorakoztatott 86 jogtanárunk közül. Rá kellett jönnünk, hogy egyiküket sem. Mert — noha nem vagyunk egyformák, és munkánk értéke is különbözhet — mind a visszatekintésben, mind a jelenben méltánytalan lehet e megközelítés. Mert tehet-e róla történetesen egy egykori tételes jogász, ha — a mai dogmatikából ki sem látó és látszó — utódai mit sem tudnak elődjüknek a maga korában nagyszerű műveiről? Valljuk be, még mi, kortársak sem ismerjük, becsüljük eléggé egymás munkáját, törekvéseit. Bánjunk hát óvatosan a tudománypolitikusok és hírlapírók kedvelte „neves tudós” címkéjével! Becsüljünk mindenkit — mérítség nélkül — munkája és eredményei alapján. Mert nem vagyunk — nem lehetünk — egyformák. Ez persze nem zárna ki, sőt föltételezná az értő kortársi kritikát.

Buza László nevét mégis külön említettem. Ha valaki az európai látókörű magyar jogász professzorok példája lehet, ő valóban az volt. Vele hadd tegyek magam is kivételt. Nem csak azon okon, hogy 77 éves korában még hallgathattam szellemi frissességet igazoló módon tartott nagyszerű előadásait, s nyugalomba vonulása előtt a ’Tiszatáj’ számára interjút készíthettem vele, hanem azért is, mert ő az a professzorunk, aki hosszú életében tudományegyetemünk és karunk történetének *valamennyi* szakaszát megélhette. Egymaga képviselheti a teljes folytonosságot.

Tanulmányait szülővárosában, a sárospataki jogakadémián kezdve Budapesten, Berlinben és Kolozsváron folytatta. A Ferenc József Tudományegyetemen 1908-ban avatták jogi, 1909-ben pedig államtudományi doktorrá; ez utóbbit *sub auspiciis regis*, azaz királygyűrével nyerte el. Pataki jogtanárként kolozsvári Alma Materében 1912-ben nyert magántanári képesítést, 1923-ban pedig már itt, Szegeden lett egyetemi tanár. Horváth Barnával együtt két kiváló tanítványát terjesztette elő habilitációra; Bibó István még Szegeden habilitált 1940-ben, Szabó József, Hódmezővásárhely szülötte, már Kolozsvárott 1941-ben. Mind a ketten 1946/47-ben nyertek kinevezést a Szegedi Tudományegyetemre. Szépen ívelő pályájukat — miként még többekét — 1950-ben a politika törte ketté.

Amikor a második bécsi döntés nyomán, 1940 őszén a Ferenc József Tudományegyetem újjászervezett Jog- és Államtudományi Kara Szegedről hazatért Kolozsvárra, egyedül Buza László volt az, akinek személyében is köze volt az onnan 1919-ben kiebudalt fakultáshoz. Néhányadmagával 1944. október 11-én egyedüli jogász professzorként

várta be a front átvonulását. A hágai egyezményekben szentül bízó tudósként és bátor magyar emberként elévülhetetlen érdemeket szerzett abban, hogy univerzitása immáron egyszerűen és újra Kolozsvári Tudományegyetemként az 1944/45-i háborús tanévben is megőrizte folytonosságát.

Amikor pedig 1945 őszén az Ideiglenes Nemzeti Kormány a kolozsvári professzorokból a Szegedi Tudományegyetemen is megszervezte a Jog- és Államtudományi Kart, ő is megkapta ugyan új kinevezését, ám 1948-ig még vendégprofesszorként – többekkel, köztük az 1947-ben hazatért és 1957-ben fegyelmivel eltávolított jogtörténész Bónis Györggyel együtt – a román királyi kormány által alapított magyar tannyelvű kolozsvári egyetemen, a Bolyai Tudományegyetemen (1945–1959) képviselte az egyetemes és erdélyi magyar tudományosságot. A békeszerződés (1947) nyomán, 1948-ban kiutasítatva Szegeden vette át tanszékét; a József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karáról 81 évesen vonult nyugalomba 1966-ban. Egy időben a református egyház Duna-melléki kerületének főgondnoka volt; a kor elvárásai szerint jogászszövetségi és népfront-tisztségeket is viselt. Mindene volt az egyetem. Becsülte tanítványait, miként azok is őt. Kolozsvár-szegedi *Professzori Arképcsarnokunk* közepe táján, negyvenhatedikként van az arképe, azon a helyen, amely őt a tanári kinevezések időrendjében megilleti. Így mintegy kiemeltük utolsó, ötvenes-hatvanas-évekbeli kar-társai köréből. Még szinte fiatal emberként tekint ránk. Nagy Károly szokta volt idézni szavait valakiről, aki – úgymond – „még fiatal, alig hatvan éves”. Hát igen, mára már mi, utolsó tanítványai is lassan közelítünk életkorához.

Két éve volt születésének 125. évfordulója. A Balogh Elemér szerkesztette 'Dialógusban' Schiffner Imola emlékezett meg róla.

2.

Az új Szegedi Tudományegyetem 2000. január 1-i létrejöttével nagyobb lett az egyetemtörténet iránti érdeklődés. Fontos jele volt ennek, hogy az egyetem kiadványaként megjelent Minker Emil ny. gyógyszerész professzor *Szeged egyetemének elődei* (Szeged, 2003) c. – hiányaival is – úttörő könyve, amely a Báthori-egyetemig (1581) gombolyította vissza históriánk gubancos fonalát. A SZAB-ban tartott 2007. február 20-i kerekasztal-beszélgetés nyomán – Makk Ferenc vitaindítójával – az év tavaszán cikkek sora jelent meg a Szegedi Egyetem hasábjain. A szerzők több oldalról közelítették meg egyetemünk előzményeit. Hadd iktassam ide a magam hozzászólását (*Egyetemtörténeti kérdések. A Ferenc József Tudományegyetem folytonosságához*. Szegedi Egyetem, 2007. március 26.)!

Megszólítottam a 'Szegedi Egyetem-től', melynek hajdan, még Papp Lajos idejében, dolgozótársa voltam, hogy szóljak hozzá a február 20-i SZAB-béli ankéton elindult eszmecserehez. A föladat, melyet a vita kezdeményezői kítűztek: eldönteni, hogy – ha áttételesen is – visszavezethető-e egyetemünk története a Báthori István erdélyi fejedelemtől 1581. május 12-én Vilnában kiadott alapítólevéllel a jezsuiták frissen átadott kolozsvári kollégiumának egyetemi rangra emelt rövid életű intézményére (1581–1588).

Az irodalom tanúsága szerint ettől kezdve Kolozsvárt – hosszabb-rövidebb megszakításokkal és visszaminősítésekkel – volt felsőfokú képzés, amely

utóbb az alapító Ferenc Józsefről elnevezett Kolozsvári Tudományegyetemhez vezetett (1872).

A Báthori István alapította kolozsvári egyetemhez Szegednek csakis az 1921-ben törvényhozásilag idetelepített Ferenc József Tudományegyetem révén lehet köze. Kérdés most már, hogy Erdély 1872-ben alapított egyetemének a korábbi kolozsvári intézményekkel való folytonossága igazolható-e. S e ponton hadd szűkítsem le vizsgálódásaimat a jog- és államtudományi karra!

A Báthori Istvántól származtatott egyetemnek jogi kara bizonyosan nem volt. Így is figyelemre méltó, hogy Baranyai Decsi János Kolozsvárt tette közzé a Németföldön recipiált római jogot és a magyar jogot összevető kézikönyvét (*Syntagma institutionum juris imperialis ac Ungarici*, 1593). A jezsuiták 1698. november 17-én megnyitott bölcséleti–teológiai akadémiaja észjogot (természetjogot) tanított ugyan (1712), jogi kart azonban csak Mária Terézia létesített (1774) a három évtizedig (1753–1784) *university*asként működő intézményben. II. József 1784-ben ennek rangját líceumi szintre szállította le; ekkor vált különálló intézménnyé két kar: jogakadémia és orvos–sebészeti tanintézet formájában.

A két magyar hon: Magyarország és Erdély 1848-i, mindkét országgyűléstől törvénybe foglalt, V. Ferdinánd által szentesített és kihirdetett, így történeti alkotmányunknak tökéletesen megfelelő uniója keretében nyomban fölvetődött a kolozsvári líceumnak *tudományos egyetem*mé alakítása. A javaslatot Szász Károly nagyenyedi matematikus – korábban jogász – professzor, a kultuszminisztérium államtitkára 1848. augusztus 16-án fogalmazta meg. (Balászfalván meg a görög katolikus

nagygimnáziumot szerették volna román egyetemmé bővíteni...)

A bukás után fejlesztés helyett megszüntetés és lefokozás lett a kolozsvári intézmények sorsa; a jogi képzés megszűnt (1849), a líceum pedig főgimnáziummá vált (1850). Az orvos–sebészeti intézet mellé egy jó évtized múltán ismét újjászervezték az állami jogakadémiát (1863).

E két főiskolai szintű intézmény, melyek eredete 1774-ig vezethető vissza, jelentette az 1866-tól helyreállított unió keretében a kiinduló pontot a második hazai tudományegyetem megalapításához. Br. Eötvös József kultuszminiszter 1868. február 8-án felszólította őket: tegyenek javaslatot az új egyetembe való beolvasdásuk, egyszersmind egyetemi karrá alakulásuk iránt. A négyéves képzés bevezetésével a jogakadémia ennek eleget is tett. Eötvös 1870. április 7-én tette le az országgyűlés képviselőházának asztalára törvényjavaslatát, melyet a következő ciklusban utóda, Pauler Tivadar 1872. május 29-én ismételten benyújtott.

Miután nyilvánvaló volt a vonatkozó törvények elfogadása, az előkészületek a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban, nemkülönben Kolozsvárt is párhuzamosan folytak. Az események az 1872/73-i akadémiai év kezdetén gyorsan peregetek.

1872. október 12-én Ferenc József szentesítette a Kolozsvári Tudományegyetem létesítését kimondó törvényeket (1872:XIX., XX. tc.); a négy kar: a jog- és államtudományi; az orvostudományi; a bölcsészeti, nyelv- és történettudományi, valamint a matematika- és természettudományi.

1872. október 19-én a kinevezett tanárok esküt tettek; az egyetemi testületek megalakultak.

1872. november 12-én 258 beiratkozott hallgatóval megtartották az egyetem

nyitó közgyűlését. Az egyetem főépülete a megszűnt *gubernium* székháza lett.

Az orvos–sebészeti tanintézetből hét, a jogakadémiáról öt professzor került át. Mindkét intézmény az előző tanév végén szűnt meg.

Alapító jogász professzoraink, akikkel nap mint nap találkozhatunk óépületünkben elhelyezett *Professzori Arképcsarnokunkban* (2001), kevés kivétellel személyesen is kötődtek Erdélyhez. A „továbbszolgáló” öt jogakadémiai tanár:

Berde Áron (1819–1892/1872–1890) a nemzetgazdaságtan és a pénzügytan tanára; 1863-tól a jogakadémián ezek mellett politikát és statisztikát is előadott. Eredetileg természettudós, ám „vegytani kísérletezése egészségét megromtotta”. Folyóirat- és lapszerkesztő, az Erdélyi Múzeum-Egyesület alapító tagja; az MTA tagja (l. 1858). Az egyetem első rektora.

Haller Károly (1836–1911/1872–1905) az Erdélyben továbbra is hatályos Osztrák Polgári Törvénykönyvet adta elő; miként 1863-tól már a jogakadémián is; ott a váltó- és kereskedelmi joggal, valamint a bányajoggal együtt. Volt Kolozsvár polgármestere is (1884–1886).

Csikó Viktor (1839–1924/1872–1899) az egyházjog és a hűbérjog tanára 1867-ben lett a jogakadémián; tárgyait tovább vitte az egyetemen is.

Groisz Gusztáv (1840–1899/1872–1894) a büntetőjog és az eljárásjog professzoraként folytatta 1863-ban elkezdett tevékenységét.

Farkas Lajos (1841–1921/1872–1915) ugyanezt tette a római jog terén. Pesten és Nagyszebenben tanult jogot. Az MTA tagja (l. 1892).

A többiek:

Jenei Viktor (1840–1887/1872–1887), jogbölcslészet és nemzetközi jog; Maros-

vásárhelyen Dósa Elek, az ékes szólású református jogtanár tanítványa, Pesten végzett, Székelyudvarhelyről került tan-zékére.

Kolosváry Sándor (1840–1922/1872–1910), magyar magánjog; ugyancsak Dósa Elek tanítványa; Pesten végzett jogakadémiai tanár, majd professzor. Az MTA tagja (l. 1892).

Vályi Gábor (1844–1926/1872–1905) a statisztika professzora; nagybátyjának, Dósa Eleknek a tanítványa, és rövid ideig utóda is volt Marosvásárhelyen (1867–1870).

Óvári Kelemen (1844–1925/1872–1916), jogtörténet; Pesten habilitált (1871). Kolosváry Sándorral együtt gondozták a Magyar Törvénytár millenniumi kiadását, valamint a *Corpus statutorumot*. Az MTA tagja (l. 1892).

Korbuly Imre (1844–1876/1872–1876), közjog, közigazgatási jog, pénzügyi jog; Pesten végzett, a győri jogakadémiáról jutott a kolozsvári katedrára.

Plósz Sándor (1846–1925/1872–1881), polgári perjog; Pesten végzett, oda is tért vissza; az MTA tagja (l. 1884, r. 1892, tiszteleti 1902); igazságügy-miniszter (1899–1905), a polgári perrendtartás atyja (1911:1. tc.).

Concha Győző (1846–1933/1874–1892), politika; Pestről jött és oda is távozott; már kolozsvári egyetemi és társadalmi tevékenysége is nagyon jelentős. Az MTA tagja (l. 1886, r. 1900, tiszteleti 1931).

Más karok, más pályák. Első tizenkét jogász professzorunk mogyoróhéjba foglalt életírása is fölvillant valamit a százados történetből.

Hogy egyetemünk alapítási évének 1872-t tartották, az nem lehet kétséges. Ám az 1863-ban újjászervezett kolozsvári jogakadémiával és társintézményeivel való folytonosság olyan történeti tény volt,

melyet aligha tagadhattak volna. Miért is tagadták volna? Az 1872-i átmenetet, nemkülönben annak előzményeit érdemes tovább kutatni. Miként a Báthori István 1581-i alapító levele nyomán elmaradt – Balázs Mihály kimutatta – pápai hozzájárulás a legújabb szakirodalmi eredmények fényében is további bűvárlatokra és megfontolásokra sarkall.

3.

Gyorsan pörögtek az események. A kérdésben való szakmai állásfoglalás egy *ad hoc* kinevezett, ám utóbb „véglegesített” egyetemtörténeti bizottság hatáskörébe került, s ennek állásfoglalása nyomán a Szegedi Tudományegyetem szenátusa a Báthori-egyetemmel és az azt megszakításokkal követő utódintézményekkel való folytonosságot nyilvánította ki. 2007-től tehát egyetemünk mintegy alapítási évének tekinti 1581-et, mely mellett kiemelt fontosságúnak tartja 1921-et: a szegedi újrakezds évét.

A 2011. május 11–12-i egyetemtörténeti rendezvénysorozatra jelent meg egy, az azóta többek által méltatott könyv két budapesti hivatásos egyetem-történészről: Szögi Lászlótól és Varga Juliától, eme jó hosszú – a folytatást is megelőlegező – címmel: *A Szegedi Tudományegyetem és elődei története. I. rész. A Báthory-egyetemtől a Kolozsvári Tudományegyetemig. 1581–1872* (Szeged, 2011).

A szerzők több fontos kérdést tisztáztak. Ami bennünket főként közelebbről illet, e helyütt is kiemelendő, hogy a Mária Terézia alapította, 1784-től – miként Grácban – rangját veszített egyetem lefokozva új intézményi névvel: Királyi Akadémiai Liceumként (*Lyceum Regium Academicum*) három fakultással: a jogival, a természettudományokra is kiterjedő bölcsészettel és az orvossal (az Orvos–Sebészi Tanin-

tézzel) folytatta tevékenységét növekvő számú tanszékekkel. Az intézmény jogilag így is egységes maradt; a jogi kar sem vált még ki önálló jogakadémiaként. Tanszékeinek száma 1849-i bezárásakor már kilenc volt.

A jogi tudományosság által máig számon tartott jogtanulója és professzora volt az itt és Pesten is váltva több tárgyat gondozó Récsy Emil. Leginkább *Magyarország közbizonyos* [...] (1861) c. könyvét szoktuk emlegetni.

Hangsúlyozandó: e változatlanul *katholikus* színezetű állami intézmény mellett az erdélyi *protestáns* kollégiumokban ugyancsak tanítottak jogot.

A tudományegyetemmé alakulásról egy nagyon fontos momentumot emlek ki: br. Eötvös József említett 1868. február 8-i fölszólító levele valójában válasz volt a jogakadémia tantestületének 1867. október 24-i kezdeményezésére: „a meglévő Jogakadémia és az Orvos–Sebészi Tanintézet fakultások formájában egy új egyetemmé alakíttassék át” (271. p.).

4.

A Szegedi Tudományegyetem kettős identitásra valló címerébe 2007-ben két évszám került: 1581 és 1921. Belátom, címerben ennyi is elég; talán sok is. A finomabb árnyalatok különben is elfelejtődnek. Van erre másutt is példa. Pedig hát minő különbség van e két megállapítás között: egyetemünket Báthori István erdélyi fejedelem alapította, avagy: egyetemünk az általa alapított kérszézetű jezsuita egyetemre vezeti vissza eredetét. Az előbbi jobban hangzik ugyan, ám nem egészen igaz. Jőmagam az egyetemtörténeti bizottságban is az utóbbit vallottam, és sikerült is elérnem, hogy ez kerüljön be állásfoglalásunkba. (Ki figyelmeztet már erre...?)

A szegedi újrakezdésre emlékezünk a 90. évfordulón, ám ne feledjük: a magyar törvényhozás – az országgyűlés és a király – által Kolozsvár székhellyel 1872-ben – az e század korszerű követelményei szerint – alapított és oda 1940-ben visszatért magyar királyi Ferenc József Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karának örökösei vagyunk, azé az egyetemé, amely ebből a kilencven esztendőből öt tanévet (1940/41–1944/45) nem a Tisza mentén, hanem ismét a ’kincses városban’ töltött. Az 1945/46-i ismételt újrakezdés pedig a Szegedi Tudományegyetemen – jogilag tehát egy másik, éppen addig a kormányzó, Horthy Miklós nevét viselő (1940:XXV. tc.) egyetemen – a kezdete a máig tartó rész-folytonosságnak.

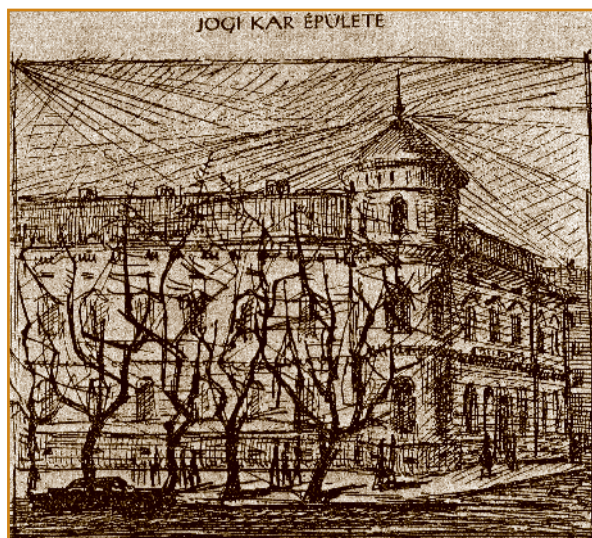
A címerbéli két évszám mellett jövőre [2012-ben] ne feledkezzünk hát meg a Kolozsvári Tudományegyetem alapítása 140. évfordulójáról sem! Mert közvetlenül mégis ahhoz van kapcsolódásunk. Egyetemi címerünknek tudománykarunkon használt változatában pedig továbbra is maradjon helye 1872-nek!

Úgy gondolom, ha lesznek vállalkozó kutatók és szerzők: a 100., illetve a 150. évfordulóra (2021/2022) – a nélkülözhetetlen résztanulmányok nyomán – közreadható lesz egy teljesebb egyetem-, illetve kartörténet. E mostani – nem egészen kerek – évfordulón érdemes erre is figyelmezn!

*

Készült a ’90 éves a szegedi jogászképzés’ (2011. november 25.) konferenciára. – Az egyetemtörténeti bizottság 2012. szeptember 18-án elvileg elhatározta az egyetemtörténet második kötete (1872–1919) munkálatainak megkezdését. A testület tagjaként 2012. október 24-én megírtam: „október elején Kolozsváron megemlékeztek 1872-ről. Nálunk eddig nem. [Utóbb sem!] Ez már csak így van. Jó lesz magamnak is levonni a következtetést: 1921 évfordulói egy esztendővel mindig meg fogják előzni 1872-ét...”

*Dr. Ruszoly József
professor emeritus*

Emelet-ráépítésre várva... Hemmert Jánostól (Szegedi Egyetem, 1963. június 12.).

In memoriam

Emlékezés Rakonczai János tanár úrra (1917–2012)

2012 februárjában, életének 95. évében meghalt dr. Rakonczai János, karunk egykori latin tanára, aki 1957-től 1981-ig – nyugdíjba vonulásáig – oktatott karunkon főállásban. Ezt követően is jó tíz éven keresztül nyugdíjasként a latin nyelv oktatója maradt.

Halála előrehaladott kora ellenére váratlanul következett be, néhány naptól eltekintve, nem is volt beteg. Halála előtt egy jó héttel (ez volt az utolsó találkozásunk) ismételten megcsodálhatam sziporkázó szellemét, hosszú távú, irodalmi alkotásokat létrehozni szándékozó terveit, annak ellenére, hogy éppen befejezte Plutarkhosz 'Moralia' című munkájának magyar nyelvű fordítását (ami 2012-ben jelent meg), a görög antikvitásba visszatekintő új művet kívánt még alkotni. Egyszerűen nem ismerte a szellemi fáradtságot. Se-

gítőkészsége utolérhetetlen volt. A nem könnyű jogi latin szövegek fordításánál (értelmezésénél) épp olyan buzgalommal segített, mintha mindig ilyen szövegeket olvasott volna. Bölcsész létére teljesen átvette a jogászai gondolkodást. Sokszor hangsúlyozta, milyen magas szintű jogászai logikával működtek az ókori jogtudósai, munkáikból a mai kor jogászai is sokat meríthetnek.

Rakonczai János 1941-ben szerzett diplomát latin-francia szakon a Szegedi Tudományegyetemen, majd azt Kolozsvárra olasz szakkal kibővítette. Életútja tipikusan a 20. századi magyar értelmiségi életút. A diplomája megszerzése után Székelyföldön kapott tanári állást, majd menekülés a háború zivatarával nyugatra. Amerikai fogságból hamarosan hazatért, és a szegedi Baross Gábor Gimnáziumban – ez volt akkor az egyetem gyakorló gim-

Az örökké tevékeny Rakonczai János

náziuma – kapott állást. A kor szellemének megfelelően előbb angol, majd később orosz nyelvből szerzett tanári diplomát. Tanított a szegedi Pedagógiai Főiskolán, az egyetem bölcész karán, és az Élelmiszeripari Főiskolán. Az utóbbiról került karunkra a latin nyelv oktatása végett. Itt kerültem kollegiális, majd később baráti kapcsolatba vele, úgy mint a Római Jogi Tanszék oktatója, majd később vezetője. Céltudatos, eszméihez, magyarságához hű, önzetlen kollégát, barátot ismertem meg benne. 1989. után már szépirodalmi, történelmi, társadalomtudományi cikkeket is írt. Írásai Szegeden a Szegedi Műhelyben, a Lyukasórban, a Szegedi Szépirásban s egyéb kiadványokban jelentek meg.

Könyvekkel is jelentkezett, így az 'Emlékképek, arcképek' (2000), 'Adalékok Szeged XVIII. századi műveltségéhez' (2003). Lefordította franciából Szent-Györgyi Albert: A béke élet- és erkölcstana című művét, valamint az Ezredforduló c. tanulmánykötetet. Publikációiban széles érdeklődés nyilvánul meg: nyelvek, irodalom, történelem, helytörténet iránt, amely mind-mind közel állt hozzá.

Madáchcal együtt vallotta: „Átpillantását vágyom az egésznek.” Eszményképe az *'uomo universale'*. Érdeklődése középpontjában mindig az ember állt, ezzel magyarázható nyílt, barátkozó egyénisége, társadalmi kérdések iránti fogékonysága, az egész világra nyitott, sokoldalúan képzett, művelt embertípus megvalósítására való törekvése.

Közel fél évszázadig oktatatta jogász hallgatóknak a latin nyelvet; tette ezt olyan időszakban, amikor a középiskolás oktatásnak nem volt erőssége a human kultúra megismertetése (ráadásul a latin nyelvet csak rendkívüli

tárgyként oktatták néhány középiskolában). Hihetetlen precizitással, rendszerezettséggel, mindent előről kezdve vezette be az elsőéves hallgatókat a latin nyelv ismeretébe, és nagy szigorral számon is kérte tőlük. Emellett beléjük csepegtette az antikvitás kultúrtörténetét (irodalom, filozófia, retorika), amit már középiskolában meg kellett volna ismerniük, ami nélkül a jogász csak 'iparosa' marad a szakmának. Mindkét feladatát kiválóan teljesítette. Közel 90. életéhez is nagyon aktív szellemi életet élt, szinte naponta megjelent a Somogyi Könyvtárban. Szellemi frissességére jellemző volt egy érdekesebb eset, amikor szerzői jogvita miatt, a joghallgatók számára írt latin könyv használatát Szegeden be kellett szüntetni, a tanár úr viszont egy héten belül előállt egy nyomdakész kézirattal, hogy a hallgatók az új tanév beindításakor ne kerüljenek hátrányos helyzetbe.

'Nyugdíjas évei' alatt 9 könyve jelent meg. Érdeklődési köre bámulatos, az embernek az az érzése, hogy semmit elmulasztani nem akar abból, amit az élet felmutatott egy jószemű, igazságra törekvő író számára. Történelmi és politikai nézetei filozófiai mélységűek, mély hazafiság és szenvedélyes igazságkereső szándék szövi át szemléletét. Írásaiban ismételtelen megjelenik a Trianon-trauma, azt keresi, azt kutatja, hogyan és miért semmizték ki e szerencsétlen népet. Írásai stilisztikailag és tudományosan is magas színvonalúak.

Emléke tovább él nagyszámú szegedi barátjában, tanítványaiban, munkásságának eredménye, írásai az utókor számára is használható tanulssággal szolgálnak.

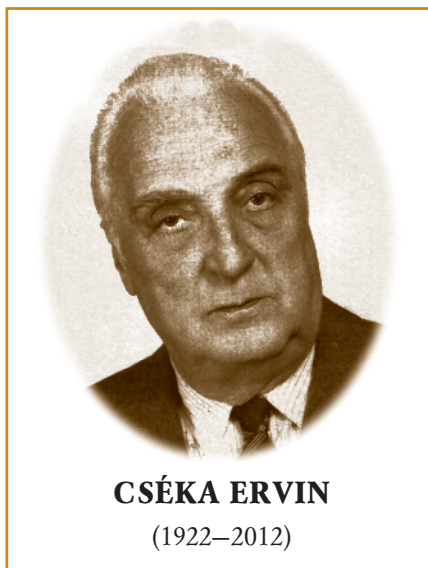
Dr. Molnár Imre
professor emeritus

Életének 91. évében, 2012. június 6-ról 7-re virradó éjjel elhunyt Dr. Cséka Ervin, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának emeritus professzora. Az alábbiakban temetői búcsúztatása olvasható.

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék munkatársai nevében fájó szívvel búcsúzunk Dr. Cséka Ervin (emeritus) professzortól, tanszékünk korábbi vezetőjétől, kiemelkedő szakmai képviselőjétől, akadémiai doktortól és kollégától. A véges élet-idő végén itt állunk a legutolsó stációnál, várva a beteljesedést (Sík Sándor). Az élet képtelenségének megcáfolhatatlan bizonyítékával, azaz a 91. évében elhunyt Cséka Ervin professzor halálának a család, a rokonok mellett a kollegákat, barátokat is megrázó, igazán megrendítő tényével kell most szembesülnünk.

Cséka Ervin különleges életpályája 1922. január 7-én Debrecenben kezdődött. 1944 júniusában *summa cum laude* minősítéssel avatták jogi doktorra szülővárosában, majd kitüntetéssel tett bírói, ügyvédi szakvizsgát. Szegeden az egyetemi oktatói működését 1996-ban kezdte meg a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszéken. Cséka Ervin 1982 óta egy évtizeden át működött tanszékvezetőként, és ebbéli minőségében mindig volt hozzánk – Ady nyomán szabadon – „az eljött élet-csaták között víg üzenete”, táplálta bennünk az erőt, a reményt, hogy a következőkben már jobb lesz a tanszék helyzete, az oktatási feltételek javulnak. Sajnos ez a jobbító törekvés és remény a külső körülményeknek köszönhetően nem tudott akkoriban igazából valóra válni.

Cséka Ervin szakmai életútjának feltétlenül kiemelendő imponáló vo-

CSEKA ERVIN

(1922–2012)

nása az elmélet és a gyakorlat egységében és összhangjában nyilvánult meg. Az elmúlt több mint fél évszázadban nem volt és manapság sem jellemző az, hogy valaki, mint Cséka Ervin, a gyakorlatban is kiemelkedő szakmai teljesítményt nyújt és az elméleti, tudományos vonalon is professzori címet, sőt akadémiai doktori fokozatot ért el.

Cséka Ervin közel négy évtizeden át működött az igazságszolgáltatás területén, így a Legfőbb Ügyészségen át a Legfelsőbb Bíróságig, ahol az 1. sz. tanács elnöke volt és a büntető kollégium vezetői tisztéig jutott.

Tudományos munkásságában a büntetőeljárás jog alapvető fontosságú tárgyköreit alaposan és mélyrehatóan dolgozta fel, s lett tudományterületnek hazai és nemzetközi szinten is elismert szaktekintélye.

Egy évtizeddel ezelőtt a tiszteletére tartott ünnepi ülésen két fontos és összetett problémakör tisztázásához való hozzájárulásként értékelte tudományos tevékenységét. Az egyik: a büntető bizonyítás és ténymegállapítás, hogy ti. a bűnügyek-

ben a felelősség alapjául csakis a valóságnak megfelelő, igaz tényállás legyen megállapítva, s ne valami más. A másik: a hatékony jogorvoslati rendszer, hogy ti. ne maradjanak korrigálás, orvoslás nélkül a gyakorlatban előforduló, jogokat sértő, nem igazságos hatósági és főleg bírósági határozatok. Az első említett témakörből az állam- és jogtudomány kandidátusa tudományos fokozatot 1965-ben érte el „A büntető ténymegállapítás elméleti alapjai” című munkájával, amely 1968-ban jelent meg könyv formában. A másik alapvető vonulat a büntető jogorvoslatok témaköre, amelyből akadémiai doktor lett 1985-ben, és ugyanebben az évben jelent meg nyomtatásban doktori disszertációja „A büntető jogorvoslatok alaptanai” címmel. Az elmúlt közel két évtizedben közzétett tanulmányai döntő részben felkérésre, a hazai bűnügyi tudományok kiválóságainak általában a 70. születésnapja alkalmából készített különböző emlékkönyvekben jelentek meg. Cséka Ervin számos hazai és külföldi tudományos szakmai társaságnak, szervezetnek volt tagja.

Tehetségét, szellemét, jó tanároktól és jó iskolákban – többek között – a párizsi Sorbonne-on is pallérozhatta. Kiemelkedő tehetségének egyik vonása volt a legendásan jó, kitűnő memóriája, amely nem csupán a jogszabályok pontos precíz ismeretére vonatkozott, hanem kiterjedt az irodalom, a művészet, a sport területére is. Széleskörű műveltségének további jellemző vonása a latin, illetve a francia nyelv szeretete.

Emberként és kollégaként a mai világunkból már sajnos kivesző ’emberfajta’, az úriember-típus megtestesítője volt. Ez nem csupán a kollégákkal, hanem a hallgatókkal szemben is érvényesült, jóindulatúként, sőt melegszívű tanárként viselkedett velük szemben, a vizsgák so-

rán is. Közel 45 éven át több nemzedékkel, sok ezer hallgatóval ismertette meg a büntetőeljárás jog tanait.

Szélsőségeket kerülő ember volt, aki szakmai téren is igyekezett távol tartani magát a bár divatos vagy politikailag is favorizált, de hazánkban idegen, gyökértelen, a jogi garanciákat gyöngítő megoldásoktól, javaslatoktól, mint ahogy a jogi szabatosság iránti érzéktől távol álló angolszász megoldásokat is óvatosan és kritikusan kezelte. Végezetül az életet többnyire csak gyalog járó Cséka Ervin életpályája során követte Arany János intelmét: tette, amit tehetett és lehetett. A költő szavával: „Te mondd, ahogy Isten/Adta mondanod”.

Ismételten és nyomatékosan leszögezhető, hogy tanítványai, kollégái, pályatársai, szinte valamennyien méríthettünk és méríthetünk Cséka Ervin gazdag életművéből, és változatlanul tanulhatunk tőle szakmai felkészültséget, tudományos alaposságot, humánus szemléletet, továbbá – de távolról sem utolsósorban – úriemberi magatartást és stílust. Cséka Ervin a gyakorlatban bírói, az elméletben, a tudományban tudósi, az egyetemi oktatásban professzori, egész életében emberi, pontosabban úriemberi nagyság! Sajnos: volt, de mégis nagyság maradt!

Talán vigaszt nyújthatnak Shakespeare szavai: „közös, hogy meghal, aki él, s természet útján szebb valóra kél”. Méltósággal és segítőkészséggel megélt szakmai és emberi életpályája egyaránt értékörző és példaértékű valamennyiünk számára.

Nagy veszteségtől sújtottan, Kedves Kollégánk, Kedves Professzor Úr, Kedves Ervin bátyám, nyugodj békében!

*Dr. Nagy Ferenc
egyetemi tanár*

2012. december 27-én, életének 96. évében elhunyt Dr. Szilbereky Jenő, a polgári eljárásjog szegedi professzora, az MTA doktora, a Legfelsőbb Bíróság nyugalmazott elnöke. Az alábbiakban temetői búcsúztatása olvasható.

A halál mindig egy élet – olykor tapintható közelségű, máskor váratlan – befejezését jelenti. Talán a múltó élet hunyó lángja jelezheti az elkerülhetetlent. Nem lobog már, de látható-e, hogy kialudni készül? Az életláng, az utóbbi egy-két év gyengülését látva, úgy tűnt kialudni készül. Az elkerülhetetlen, december 27-én bekövetkezett. Elhunyt *Dr. Szilbereky Jenő*, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének nyugalmazott egyetemi tanára. Bekövetkezett, aminek bekövetkeztével számolhattunk, s el kell fogadnunk, amit elfogadni még nem akartunk. És mi – akik itt állunk – az utolsó alkalommal, szeretnénk elmondani mindazt, amit talán korábban kellett volna megtennünk.

Azt szokták mondani, a magas életkor nem érdem, hanem állapot. Nem tudom. Az azonban bizonyos, nem mindegy, ki, hogyan sáfárkodott az elmúlt idővel. A pálya-émlékezetben bizonyára vannak olyan részletek is, amelyek csak egyesek előtt ismertek, távolabbi szemlélők előtt rejtve maradtak. De a közösség, a közvetlen munkatársak, pályatársak, akár egy ország, a közösen megélt szert alakitja véleményét. Így van ez olyan személy esetében is, aki fejét és tehetségét az újabb nemzedék vagy nemzedékek oktatására, a tudomány művelésére adta. Az eltávozott magas életkora esetén az emlékezet inkább a

SZILBEREKY JENŐ

(1917–2012)

tanítványok és sajnos kisebb részben a még köztünk lévő pályatársak adománya.

Szilbereky Jenő 1939-ben szerezte diplomáját a Kolozsvárról elűldözött Ferenc József Tudományegyetemen, majd az egyetem 1940-es visszaköltözését követően alapított Horthy Miklós Tudományegyetem, újkori nevén József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán, 1952-től meghívott előadóként 1955-től docensi, azt követően 1969-től egyetemi tanári beosztásban adta elő a polgári eljárásjog főkéllégiumot (most úgy mondanánk: 'további jogviszonyban'). Érdekfeszítő előadásaiiban ötvözte a tudós kutatómunka és a sokrétű gyakorlati tapasztalás eredményeit. Hallgatói számára imponáló volt gazdag tárgyi tudása, a gyakorlat sokrétű, alapos ismerete. Tudományos munkásságát is meghatározta, hogy a jogász hivatásrendek több ágán tevékenykedett, szinte valamennyi jogterülettel foglalkozott. Kutatási eredményeiben e széles tény-tudást emelte dogmatikai, elméleti szintre. Publikációinak száma mintegy százra

tehető, köztük több monográfia, tan-
könyv, egyetemi jegyzet található. „Az
ügyész a polgári perben” című értekezé-
sével 1960-ban elnyerte az állam- és jog-
tudományok kandidátusa fokozatot,
1973-ban pedig „Társadalmi igények és
polgári eljárásjog” című értekezésével
az állam- és jogtudományok akadémiai
doktora címet. Tudományos kutatásai
mellett *Szilbereky Jenő* oktatói és tudomá-
nyos pályáján mindig kiterjedt tudomá-
nyszervezői tevékenységet is vég-
zett. Számos kandidátusi és akadémiai
doktori értekezés opponense és bíráló-
bizottsági tagja volt, még nyolcvanadik
életévének betöltése után is.

E nagyívű életpálya minden részle-
tére nem térhetek ki, tételei azonban
azt mutatják, hogy *Szilbereky Jenő* az
igazságügyi igazgatás legmagasabb stal-
lumainak birtokosaként is, nagy tekin-
télyű tudós, tudományának igazi pro-
fesszora volt. Már a legfőbb ítélkező
forum elnöke volt, mégis gyakorta jött
vizsgáztatni, jeles szakmai rendezvénye-
ken előadni és e meghívásoknak boldog
örömmel tett eleget. Oktatói és tudomá-
nyos munkássága, a szegedi egye-
temhez fűződő hűsége elismeréseként
a Szegedi Tudományegyetem jogelődje,
a József Attila Tudományegyetem leg-
magasabb elismeréseként, 1997-ben az
egyetem díszdoktorává avatta.

Jómagam 1976-ban kerültem a tan-
székre, s volt módom oktatói és emberi
habitusának szemlélője, sok tekintet-
ben hasznélvezője lenni. Magas köz-
jogi tisztségei miatt többször előfor-
dult, hogy nem tudott Szegedre jönni
s helyettesíteni kellett. Ezt a lehetőséget
már első találkozásunkkor elmondta, s
a bizalmáról biztosított. Ifjú oktatónak
bizony, ez nem kis feladat volt. Tudta
ezt ő is. Hogy a feladatnak eleget tehes-
sek, és a „jogász jogot”, a polgári eljá-

rásjogot ne csak olvasmány élmények
alapján oktathassam, minden segítséget
megadott, hogy a gyakorlati ismere-
teket is elsajátíthassam, elsajátítsam.
Meggyőződése volt, hogy oktatni csak
úgy lehet eredményesen, ha az oktató
a gyakorlati életben is kipróbálja tu-
dását. Így hát biztosította számomra,
hogy mintegy fél-fél év terjedelemben
betekinthessek (kis túlzással azt mond-
hatnám, részt vehessek) a Szegedi Járás-
bíróság, Megyei Bíróság a Legfelsőbb
Bíróság és az Igazságügyi Minisztérium
munkájában. Jó iskola volt. Az általam
tapasztaltakról szóló beszámolóimat
pedig nagy figyelemmel hallgatta, s a
keveset tapasztaltat nem leintette, ha-
nem érdemben helyesbítette, ha nem
értett egyet, vagy helyeselte, ha egyetér-
tetett. Amikor Szegedre jött, édesanyját a
Hajnóczy utcában mindig meglátogata.
Gyakorta hívott magával ebédelni.
Ezek az alkalmak mindig magukban
rejtették a szakmai társalgást is. Szinte
kötetlenül tudott beszélni (mondhat-
nám, engem tanítani) a legátfogóbb
jogalkotói, jogalkalmazói kérdésekről.

Nagyon szerette a fiatalokat, az egye-
temistákat. Előadásaiban nem vezett
el a részletekben, az egészet láttatta s
magyarázta. Szokták mondani, hogy
a stílus maga az ember. *Szilbereky* pro-
fesszornak volt stílusa. Ahogyan meg-
jelenésében a kifogástalan elegancia,
úgy megnyilatkozásaiban is a verbális
pedantéria, közölt gondolataiban a pre-
cízzen pontos és alapos tárgyi tudás jelle-
mezte. Hallgatói tisztelték és szerették.
Igényes volt, az általa adott érdemjegyet
soha nem kritizálták, mindig a legna-
gyobb tisztelet hangján beszéltek róla.

Méltósággal viselte a fizikai gyengülés
jeleit is. Visszavonult, hogy a betegség-
gel szembeni küzdelmet szerető családja
gondoskodásában töltse, s ránk hagy-

ta azt az illúziót, hogy ezt követően is, emlékeink szeretett professzorát akként idézhessük, amilyenek mindig is láttuk.

Tisztelt Professzor Úr, Kedves Jenő Bátyám!

Nagyívű életpályád példa arra, hogy képesek vagyunk a körülmények szerint, de saját magunk által megkövetelt, szigorú fegyelemmel meghatározni, miként éljünk, miként használjuk a tehetséget. Ahogyan Nagy László mondta: „Megszülettünk, hogy valamit hozzáadjunk a világhoz.”

Elmentél. Tapintatosan és méltósággal. Az Állam- és Jogtudományi Kar dékánjaként, valamennyi munkatársam és oktató kollégám nevében, mint valamennyiünk professzorától, egykori tanárától is búcsúzom Tőled. Kísérjenek a Szegedi Tudományegyetem volt

rektorának, az erről az oldaláról kevésbé ismert *Szent-Györgyi Albert* 'Psalmus Humanus' című verse hatodik zsoltárának sorai, melyek inkább nekünk szólóan tartanak köztünk Téged, a professzort, s az embert:

„Uram! Óvd meg gyermekeinket!
Óvd meg lelküket.

[...]

Hogy különbek legyenek szüleiknél,
Hogy felépítsenek egy új és jobb világot.

Egy világot tele szépséggel, igazsággal, tisztességgel és jóakarattal,
Melyet béke és szeretett kormányoz,
Mindörökké.”

Nyugodj békében!

Dr. Szabó Imre
egyetemi tanár, dékán

Kari hírek

Dr. Balogh Elemér egyetemi tanár (Európai Jogtörténeti Tanszék), alkotmánybíró kerekasztal-beszélgetésen vett részt Budapesten *Mezey Barna* és *Kukorelli István* egyetemi tanárok (ELTE) társaságában 'Az Alaptörvény és a történeti alkotmány kapcsolatáról' címmel megtartott rendezvényen.

2012. február 29.

Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár (Politológiai Tanszék), az Alkotmánybíróság elnöke a SZAB Tudósklub Egyesület, a SZAB Jogtudományi Szakbizottsága és a Magyar Jogászegylet Csongrád Megyei Szervezete által az „Új kihívások a jogalkalmazásban” címmel megrendezett tudományos ülésen – Dr. Darák Péter, a Kúria elnöke

és Dr. Handó Tünde, az Országos Bírósági Hivatal elnöke társaságában – az MTA Szegedi Területi Bizottsága dísztermében előadást tartott.

2012. március 29.

Dr. Hajdú József egyetemi tanár (Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék) előadást tartott „Data Protection in the Academic Curricula” címmel, Pécsen.

2012. április 2–3.

Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár (Politológiai Tanszék) az Aarhus University (Dánia) meghívása keretében előadást tartott „The New Hungarian Constitution. European Commitment and National Sovereignty” címmel.

2012. április 13.

Dr. Lajkó Dóra egyetemi adjunktus (Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék) a 'French-Hungarian Joint Erasmus Seminar' rendezvény keretében „Elderly Care in Hungary” címmel tartott előadást, Szegeden.

2012. április 20.

Dr. Gellén Klára egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) Budapesten előadást tartott „A kereskedelmi kommunikáció magyar szabályozása az AVMS irányelv tükrében” címmel.

2012. április 24.

Dr. Ember Alex egyetemi adjunktus (Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék) a BDO Akadémia rendezvény keretében „Az alapelveket valamint a munkaviszony létesítését, megszüntetését érintő változások az új Mt.-ben” címmel előadást tartott Budapesten.

2012. április 25.

Dr. Nagy Csongor István egyetemi docens (Nemzetközi Magánjogi Tanszék) előadást tartott „Free Trade, Local Public Interest and Value-Judgments in the US and the EU: Close and Ever Closer Unions” címmel, Edinburghban (Egyesült Királyság).

2012. április 25.

Dr. Antal Tamás egyetemi adjunktus (Európai Jogtörténeti Tanszék) 'Az önkormányzatok változó gazdasági, jogi környezete és a jó állam" aspektusai c. szegedi rendezvény keretében előadást tartott „Szeged megyei város tanácsainak lakásgazdálkodása 1971–1990 között” címmel.

2012. április 26.

Dr. Görög Márta egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) németországi tanulmányúton vett részt, melynek során „Über den Schutz des Persönlichkeitsrechts; Über den Ersatz des immateriellen Schadens” címmel előadást tartott Potsdamban.

2012. május 6–13.

Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár (Politológiai Tanszék) a Potsdami Egyetem és a Szegedi Tudományegyetem jogi karai által Potsdamban, a magyar Alaptörvényről szervezett konferencián „Verfassungsgerichtsbarkeit und die ordentlichen Gerichte im neuen Grundgesetz” címmel tartott előadást.

2012. május 7.

Dr. habil. Papp Tekla egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) Kolozsvárott előadást tartott „Economic Crisis-Contractual Relations in Hungary and in Europe” címmel.

2012. május 10–11.

Dr. Császár Mátyás tudományos munkatárs (Nemzetközi Magánjogi Tanszék) a Nemzetközi Magánjogot Oktatók IX. Országos Találkozóján „Az Európai Unió nemzetközi magánjogi jogforrásainak hatása a nemzetközi magánjog általános részére” címmel tartott előadást, Budapesten.

2012. május 17.

Dr. Bakos-Kovács Kitti tudományos segédmunkatárs (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) 'A nemzetközi magánjog aktuális kérdései' elnevezésű, a Nemzetközi Magánjogot Oktatók IX. Országos Találkozója keretében sorra kerülő rendezvényen előadást tartott a „Felelősségi rendelkezések az alkalmazandó jog aspektusából a határon

átnyúló szétválások esetén” címmel, Budapesten.

2012. május 17.

Dr. Mezei Péter egyetemi docens (Összehasonlító Jogi Intézet) „The Filesharing Dilemma – is it Really Impossible to Settle the Filesharing Problematic?” címmel előadást tartott Turkuban (Finnország).

2012. május 24–25.

Dr. Heka László egyetemi docens (Összehasonlító Jogi Intézet) előadást tartott „Mitoszok, előítéletek és sztereotípiák a Balkánon” címmel, Zentán.

2012. május 26.

Dr. Hegedűs Andrea egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) „Family Law in Hungary” címmel előadást tartott a Kauno Kolegija Faculty of Economics and Law intézményben, Kaunasban (Litvánia).

2012. május 28 – június 3.

Dr. Varga Norbert egyetemi docens (Magyar Jogtörténeti Tanszék) előadást tartott „International Commercial Treaties in the 19th Century: The Development of International Connections between Siam, China, Japan and Hungary” címmel, Singapore-ban.

2012. május 31 – június 1.

Dr. Badó Attila egyetemi tanár (Összehasonlító Jogi Intézet) a 'Symposium aus Anlass des 60. Geburtstages von Professor Dr. Detlev Belling' rendezvény keretében előadást tartott „Der Studiengang im deutschen Recht in Szeged – Angewandte Rechtsvergleichung für ungarische Studierende” címmel, Potsdamban.

2012. június 8.

Dr. Pozsonyi Norbert egyetemi tanársegéd (Római Jogi Tanszék) előadást tartott „Furtum suae rei. Eine exegetische Untersuchung zu Pomp. D. 13,7,3” címmel, Schimmelbachban (Németország).

2012. június 21–23.

Dr. Révész Béla egyetemi docens (Politológiai Tanszék) a Magyar Politikatudományi Társaság XVIII. Vándorgyűlésén „Alkotmányok és/vagy titkosszolgálatok” címmel tartott előadást, Veszprémben.

2012. június 22–23.

Dr. Váradi Szilvia egyetemi tanársegéd (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék) előadást tartott „The Enlargement of the European Union: a Never Ending Story?” címmel, Birminghamben (Egyesült Királyság).

2012. június 28–29.

Dr. habil. Karsai Krisztina egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) az 'Internationales Kolloquium zum deutschen und türkischen Strafrecht und Strafprozessrecht' keretében „Zu den Möglichkeiten und Grenzen rechtsvergleichender Beweislehre im Strafrecht mit einem Ausblick auf das ungarische Strafverfahrensrecht” címmel tartott előadást, Giessenben (Németország).

2012. július 25–31.

Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) az 'Internationales Kolloquium zum deutschen und türkischen Strafrecht und Strafprozessrecht' keretében „Einwilligung im ungarischen Strafrecht” címmel tartott előadást, Isztambulban.

2012. július 25–31.

Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) az 'Internationales Kolloquium zum deutschen und türkischen Strafrecht und Strafprozessrecht' keretében „Der Waffenbegriff im Strafrecht” címmel tartott előadást, Giessenben (Németország).

2012. július 25–31.

Dr. Fejes Zsuzsanna egyetemi docens (Politológiai Tanszék) a 'Summer University on Federalism, Decentralisation and Conflict Resolution' c. rendezvényen vett részt Friburgban (Svájc), ahol előadást is tartott: „Cross-border Cooperation in Hungary: Emerging Process of Institution-building” címmel.

2012. augusztus 19 – szeptember 10.

Dr. Soós Edit egyetemi docens (Politológiai Tanszék) a 'Borders and Borderlands' rendezvény keretében előadást tartott „The perspectives of European Groupings of Territorial Cooperation on Hungary's External Borders” címmel, Lisszabonban.

2012. szeptember 13.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár (Római Jogi Tanszék) a University of Oxford, SIHDA által szervezett rendezvény keretében „Sponsoring Athletes in Ancient Rome” címmel tartott előadást, Oxfordban.

2012. szeptember 20.

Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár és *Dr. Varga Norbert* egyetemi docens (Magyar Jogtörténeti tanszék) szervezésében 'Történeti workshop középiskolások számára' került megrendezésre a kari társalgóban. Középiskolás előadók voltak: *Maráczai Nóra* (Sopron),

Horváth Klára (Baja) és *Kovács Miklós* (Karcag).

2012. szeptember 21.

Dr. Farkas Csamangó Erika egyetemi adjunktus (Agrárjogi és Környezetvédelmi Jogi Tanszék) a Miskolcon megrendezett, 'A fenntartható természeti erőforrások' elnevezésű konferencián „A táj mint vidéki forrás” címmel tartott előadást.

2012. október 12.

Dr. Gácsi Anett egyetemi tanársegéd (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) a XI. Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencián „A tanú vallomásmegtagadása (mentességi) jogának metszéspontjai a magyar, valamint a szerb büntető eljárási jogban” címmel tartott előadást.

2012. november 17.

Dr. habil Józsa Zoltán egyetemi docens (Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék) a Magyar Jog- és Államtudományi Társaság szervezte 'Az államreform és a helyi önkormányzatok' c. konferencián Kecskeméten, a Városháza Dísztermében „Az egyablakos ügyintézés: európai gyakorlat, hazai távlatok” címmel tartott előadást.

2012. december 7.

Kertészné Dr. Váradi Szilvia egyetemi tanársegéd (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék) részt vett a 'Reintegration of the Adria Region Market' című rendezvényen és előadást tartott „The Legal Aspects of the Enlargement of the European Union” címmel, Mariborban (Szlovénia)

2012. december 7–8.

Kitüntetések

Dr. Jakab Éva **egyetemi tanárt, az SZTE Állam- és Jogtudományi Kara Római Jogi Tanszékének vezetőjét az Osztrák Tudományos Akadémia levelező tagjává avatták.**

Karunk számára óriási megtiszteltetés, hogy az Osztrák Tudományos Akadémia filozófiai-történeti osztálya 2012. május 9-én külföldi levelező tagjává választotta karunk professzor-asszonyát. Az osztrák akadémia külföldről is választ tagokat olyan tudósok személyében, akik az Akadémia célkitűzéseit magukénak vallják, és tevékenységükkel, hivatásuk gyakorlásával képesek azok eléréséhez hozzájárulni.

Dr. Jakab Éva, az osztrák akadémia új tagja

THEMIS Certificate

Az Európai Bírőképző Hálózat (European Judicial Training Network, EJTN) 2012-ben hetedik alkalommal rendezte meg a bírósági, ügyészégi fogalmazók szakmai versenyét (THEMIS Competition).

Dr. Deilinger Viktória, a Szegedi Városi Bíróság fogalmazója és társai: *dr. Kollár Emese*, a Pesti Központi Kerületi Bíróság fogalmazója és *dr. Galla Éva*, a Szekszárdi Városi Bíróság fogalmazója – *Dr. Simonné Dr. Gombos Katalin*, a Szegedi Ítéltábla bírójának szakmai irányítása mellett elkészített – pályamunkáját, annak előadását és az azt követő szakmai vitában való részvétel színvonalát a zsűri különdíjjal jutalmazta.

„Az Év Rendőre” miniszteri díj

Dr. Lukács János dandártábornok, a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitány-

ság vezetője, c. egyetemi docens kapta 2012. május 3-án, a Rendőrség Napja alkalmából, a Belügyminisztérium központi ünnepségén.

Rektori Elismerő Oklevél

Dr. Bobvos Pál egyetemi docens, az Agrár- és Környezetvédelmi Jogi Tanszék vezetője kapta 2012. július 4-én, egyetemi ünnepség keretében.

Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett

Dr. Zakar András főiskolai tanár (Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék) vette át 2012. július 14-én a jogász avatás alkalmával.

Pro Universitate-díj

Dr. Kaltenbach Jenő egyetemi docens (Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék) kapta az SZTE Napján.

Az Év Oktatója

Dr. Gál Sándor c. egyetemi docens és
dr. Visnyei Dr. Juhász Zsuzsanna egye-
temi docens (mindketten: Büntetőjogi

és Büntető Eljárásjogi Tanszék) kapta
2012. november 30-án a jogászbálon,
a kari Hallgatói Önkormányzat által
odaítélt szép elismerést.

Diplomaosztó

Jogász szak

nappali tagozat: 177 fő
levelező tagozat: 141 fő
Kecskemét: 21 fő

Nemzetközi tanulmányok

alapszak (BA): 45 fő
nappali tagozat: 44 fő
levelező tagozat: 1 fő

Politológia

alapszak (BA): 14 fő
mesterszak (MA): 8 fő

Munkaügyi kapcsolatok

alapszak (BA): 59 fő
nappali tagozat: 46 fő

levelező tagozat: 13 fő
mesterszak (MA): 19 fő

Társadalombiztosítási igazgatás

alapszak (BA): 65 fő
nappali tagozat: 29 fő
levelező tagozat: 36 fő
mesterszak (MA): 23 fő

PhD

Dr. Császár Mátyás
Dr. Csatlós Erzsébet
Dr. Molnár István
Dr. Pallós Nikoletta
Dr. Schadl György
Dr. Strihó Krisztina
Dr. Szalai Anikó

Díszoklevelet kapott

A szegedi jogi karon 70 (rubin), 60 (gyémánt) és 50 (arany) évvel ezelőtt végzetek — dr. Bagi László János kivételével — 2012. szeptember 20-án vehették át a Raktori Hivatalban életkorukkal kiérdemelt díszokleveleiket.

Ezüst Emlékplakett

Dr. Posgay Béla

Rubindiploma

Dr. Bagi László János

Gyémántdiploma

Dr. Mölcs Tivadar

Aranydiploma

Dr. Bodóczy László
Dr. Csapó Imre
Dr. Horváth Ferenc
Dr. Jójárt Ferenc
Dr. Kis Tibor
Dr. Látó Sándor
Dr. Molnár Adorján
Dr. Simon Mihály László
Dr. Stefancsik Rajmund
Dr. Szentandrás Lajosné dr. Finta Jolán Zsuzsanna
Dr. Torday Huba Szabolcs
Dr. Vecsey Sándor
Dr. Virágh Pál
Dr. Vozár István

Díszoklevelek és ezüst emlékplakett

A jubileumi elismerés a szegedi jogi képzés tartós minőségét jelzi, nemes hagyományait erősíti. A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának tanácsa 2012-ben két olyan egykori hallgatót köszönhetett, aki közel nyolc évtizede kapta meg diplomáját. Megemlékeztek az 50 (arany), 60 (gyémánt) és 70 (rubin) esztendővel ezelőtt végzett jogászokról is.

Rubin diplomát adományozott a 98 éves *Dr. Bagi László Jánosnak* az SZTE jogi karának tanácsa. A 2012. május 17-i ünnepségen az elismerést átnyújtó *Dr. Szabó Imre* dékán méltatta a kitüntetett egykori hallgató munkásságát. A jeles alkalomra a közel száz éves jogászt elkísérte Bács-Kiskun Megye főügyésze, *Dr. Nánási László* is.

Dr. Bagi László János, a 98 éves jogász 1937-ben szerzett jogi diplomát az

SZTE jogelődjének számító Ferencz József Tudományegyetemen. Előbb a Bács-Kiskun Megyei Főügyészség tanácsosaként, majd csoportvezető ügyészként dolgozott. 1940-től a Kecskeméti Járásbírószágon, majd a Kecskeméti Törvényszéken, ezt követően a kecskeméti Államügyészségen teljesített igazságügyi szolgálatot. 1953-ban elbocsátották állásából: hivatali titoksértés miatt a bíróság másfél évi szabadságvesztésre ítélte. *Dr. Bagi László János* elbocsátása után vállalatoknál dolgozott.

A Legfelsőbb Bíróság 1963-ban rehabilitálta a jogászt, aki ennek köszönhetően a Bács-Kiskun Megyei Főügyészségen teljesített szolgálatot. 1971-től főügyészségi csoportvezető ügyészi munkakört töltött be. 1982. június 30-án vonult nyugállományba. *Dr. Bagi László* munkáját nagy hozzáállással, szakmai elhivatottsággal, pé-

Dr. Bagi László János életútjáról beszél

ldaadó módon végezte. Számos ügyész-ségi elismerésben részesült, és állami kitüntetést is átvehetett.

1997-ben gyémántdiplomát, 2002-ben vasdiplomát kapott *Dr. Bagi László János*. A rubin diploma átvételekor elmondta: családja negyedik generációs jogászként szívesen emlékszik a szegedi diákévekre. Küzdelmes pályájára visszanezve is jó döntésnek tartja, hogy jogásznak tanult, hogy a törvény betartatása lett a hivatása. (További információ, fotók: <http://www.u-szeged.hu/hirek/2012-majus/rubin-diploma-jogasz-dr>)

Ezüst emléklakettel köszöntötte a jogi kar *dr. Posgay Bélát*, az 1934-ben a Ferenc József Tudományegyetemen végzett jogászt a 2012. október 11-én tartott kari tanácsülés előtt. Ez lett az egyik különleges születésnap ajándéka, ugyanis a kitüntetett a 101. életévét 2012. október 15-én töltötte be. 1934. február 24. — ez a dátum olvasható *dr. Posgay Béla* oklevelén. A szegedi Ferenc József Tudományegyetem jogi karának diplomása 1937-től a Szabolcs vármegyei törvényhatóságnál előbb

gyakornok, majd 1940-től aljegyző, szolgabíró volt. 1946-ban állásvesztésre ítélte az Igazoló Bizottság. 1947-től 10 évig a Hárosi Falemez műveknél dolgozott, jogi előadóként a vállalat jogi képviselőjét látta el. 1957-től 1971-ig — nyugdíjba vonulásáig — ugyanezen a munkahelyen anyag- és áruforgalmi osztályvezetőként tevékenykedett. Ez idő alatt ellátta a vállalat jogi képviselőjét, irányította kereskedelmi tevékenységét. 1999-ben vasdiplomát, 2004-ben rubindiplomát kapott *dr. Posgay Béla*, akinek az évforduló alkalmából *Dr. Szabó Imre*, az SZTE jogi kari dékánja ezüst emléklakettet adományozott. (További információk, fotók: <http://www.u-szeged.hu/hirek/2012-oktober/kozel-nyolcvan-eve>)

*

50, 60 és 70 esztendővel ezelőtt végzett jogászokat köszöntött 2012. szeptember 20-án a Szegedi Tudományegyetem Rektori Hivatalában az SZTE Állam- és Jogtudományi Kara. A díszdiploma-átadó ünnepségen 14 aranydiplomát nyújtottak át az 50 éve végzett hallgatónak, míg egy-egy 60,

Dr. Posgay Béla, akinek a 101 év meg se kottyán, feleségével

illetve 70 esztendővel ezelőtt oklevelet szerzett szakember gyémánt-, illetve rubindiplomáját vehette át. Az ünnepeknek *Dr. Homoki-Nagy Mária*, az SZTE oktatási rektorhelyettese, *Dr. Szabó Imre*, az SZTE jogi kari dékánja, valamint *Bernschütz Bálint*, az SZTE ÁJTK HÖK általános alelnöke gratulált.

Köszöntőjében a Kar vezetője kiemelte: valamennyi díszdiplomás mögött példamutató életút és szakmai pályafutás áll, esküjükhöz méltóan hosszú idő óta szolgálják embertársaik és hazájuk javát. – „Minden ünnepelt kolléga odaadón, emberségesen végezte és végzi munkáját a jogászai pálya különböző ágaiban. Becsülettel örködtek, illetve örködnek a mindenkor fennálló jogrend felett” – mondta a dékán, aki további szakmai sikereket, családi, személyes boldogságot és jó egészséget kívánt a kitüntetetteknek. *Bernschütz Bálint*, a hallgatói önkormányzat általános alelnöke hozzátette: a díszdiplomásokban meglévő szakmai elhivatottság, tűz, szorgalom és humánus útmutatást jelent a mai diákság számára is. *Dr. Homoki-Nagy Mária* rektorhelyettes pedig követendőnek nevezte, hogy hosszú hivatásuk során mindvégig szem előtt tartották az erkölcs, az igazság és a jog szétválaszthatatlan hármas egységét, s ennek megfelelően alkalmazták a jogot.

A díszdiplomások nevében a 70 esztendővel végzett *dr. Jordán László* mondott köszönetet az *alma mater*-nek és a korábbi, illetve jelenlegi oktatóknak, egyetemi vezetőknek. Érdekesség, hogy ő Kolozsvárott szerezte diplomáját, miután az 1940-es második bécsi döntést követően kettévált a szegedi *universitas*, s a Ferencz József Tudományegyetem egy része (így a jogi kar

is) visszatért Erdélybe. A szakember előbb az 1940-es években a CARDO Faipari és Bútorkereskedelmi Rt.-nél, majd a Közoktatásügyi Minisztériumban dolgozott, azután hosszú évtizedeken át az Állami Mélyépítési és Tervező Vállalat, illetve az UVATERV alkalmazottja volt mint osztályvezető-helyettes, majd mint az igazgatási és jogi osztály vezetője. Győr város érdekében lelkes lokálpatriótaként végzett sokirányú tevékenységéért Szent László-érmet kapott. 1982-ben megalapította a Brazil-Magyar Társaskör társadalmi szervezetét, ennek elismeréseként a Brazil Szövetségi Köztársaság elnöke a brazil és a magyar nép közötti kulturális kapcsolatok fejlesztéséért több rangos kitüntetésben részesítette. Jordán László kiemelte: a kolozsvári professzorok mindig hangsúlyozták a magyarságtudat és a humánus fontosságát. Már az 1940-es évek elején figyelmeztették a hallgatókat, milyen szörnyű változás zajlik a világban. – „Főleg arra tértek ki, hogy óriási a felelősség egy jogász vállán. Felhívták a figyelmet a szörnyű, megfélemlítő ideológiák, embertelenségek veszélyeire, s arra neveltek bennünket, hogy jogászként küzdenünk kell ezek ellen. Azt tanultuk tőlük, hogy a demokrácia az emberi méltóság tiszteleténél kezdődik, s feltétlenül ki kell állnunk azok mellett, akiket ki akarnak rekeszteni. Ezt a többletet, a magyarságot és az emberiséget a kolozsvári egyetemnek köszönhettem, köszönhattuk.” – beszélt arról, mit kapott az *alma mater*-től. (További információk, fotók: <http://www.uszeged.hu/hirek/2012-szeptember/diszdiplomasait>)

SZTEinfo